

HÜRRIYET SAVAŞIMIZ

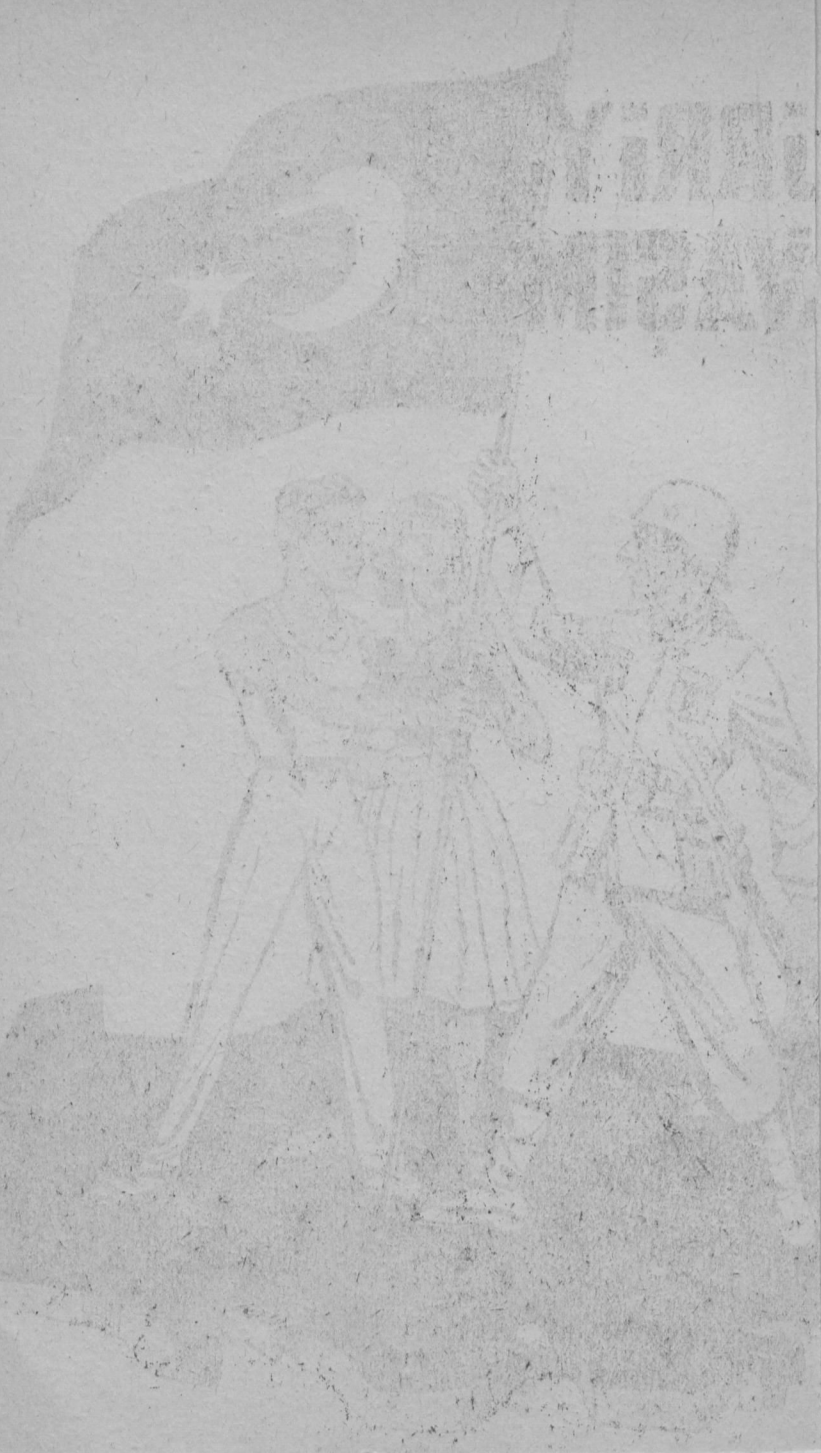
2004

SA

1223

H
S A

« Ol
« Ka

H Ü R R İ Y E T S A V A Ş I M I Z

« Olur mu? Böyle olur mu? »
« Kardeş kardeşi vurur mu? »

Derleyen: **Haydar Vural**
Emekli Memur

1960
İstanbul

S1
cadd

HÜRRIYET
SAYASIMIZ

04SA 1223

Haydar Vural
Darülaceze arkası İ. E. T. T.
Kooperatif evleri Güler sokak
No. 12/1 – Şişli

Mete Matbaası
İstanbul - Ankara caddesi

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to include a name and possibly a date or location.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or a date.

EY TÜRK GENÇLİĞİ;

Birinci vazifen, Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni, bu hazineden mahrum etmek istiyecek dahilî ve hâricî, bedhahların olacaktır.

Bir gün, İstiklâl ve Cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmiyeceksin.

Bu imkân ve şerait çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde, iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini, müstevililerin siyasî emelleriyle tevhid edebilirler. Millet fakr-ü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin Evlâdı;

İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi, vazifen, Türk İstiklâl ve Cumhuriyetini kurtarmaktır, Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asîl kanda mevcuttur.

Gani Mustafa Kemal

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen alsancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak,
O benimdir. benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni, ey nazlı hilâl;
Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâk.
Hakkıdır, hakka tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım!
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım.
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım...

Garbın âfakını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim, iman dolu göğsüm gibi serhaddim var;
Ulusun, korkma! nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar.

Arkadaş, yurduna alçakları uğratma sakın!
Siper et gövdeni, dursun bu hayasızca akın.
Doğacaktır, sana vadettiği günler Hakkın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme tanı;
Düşün, altındaki binlerce kefensiz yatani.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı;
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatani.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda...
Şüheda fışkıracak, toprağı sıksan, şüheda.
Canı, cananı, bütün varımı alsın da Hüda,
Etmesin tek, vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun, senden, ilâhi, şudur ancak emeli;
Döğmesin mâbedimin göğsüne namehrem eli.
Bu ezanlar ki şahadetleri dinin temeli,
Ebedî, yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa-taşım;
Her cerihamdan, ilâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-î mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman, yükselerek, arşa değer belki başım.

Dalgalan, sen de, şafaklar gibi, ey şanlı hilâl,
Olsun artık, dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet.
Hakkıdır, Hakka tapan milletimin istiklâl.

Mehmet Akif Ersoy

Önsöz

Sivil ve asker gençlerimizin başıadığı hürriyet savaşı seferberliği, 27 Mayıs'ta şanlı Ordumuzun zaferi ile neticelendi. Hem de, dünyaya örnek olarak. Kansız bir şekilde. Bu olayları, gazetelerimiz günlerce yazdılar. Resimlerini bastılar. Bu zamanlarda gazete bulmak mesele oldu. İşte ben en az altı tane günlük gazetemizin yazdıklarını bir araya topladım. Maksadım, bu olayları etrafı ile öğrenemiyen vatandaşlarıma hizmettir.

Ben Türk, Milletinin 71 yaşında emekli bir memuruyum. 27 Mayıs 1960 günü çocuklarım, damatlarım ve torunlarımla bu zaferin değerini anıyarak, en büyük bayramlarımdan birini yaptım.

Çünkü :

Sabık iktidarın mes'ullerinin keyfi idareleri, zulümleri süiistimalleri, cinayetleri ve karanlık bir yolda yürüyüşleri kardeş kardeşe düşürmek üzere idi. Bayar ve Menderes gibi hırslı ve menfaatperestler, gün ışığında mumla dolaşan şaşkınlar, kandırılmış saflar, kıymet bulan sabıkacılar ayrıca halkın başına belâ kesilmişti. İktidarın polisinden, jandarmasından, radyosundan başka böyle aldatılmış vatandaşlar iktidarın baskı kolları haline getirilmişti. Halbuki, bu necip millet, geçim darlığına tahammül gösteriyordu. Binbir meşakkatle, namusu ile geçinmeye çalışıyordu. Bir gün düzelirler ümidiyle, yolsuzluklara göz yumuyordu. Hariçteki itibarımızın kazanılacağını ümit ediyordu. Yalnız, aşığı olduğu hürriyetinin kısılmasına titizlikle sinirleniyordu. Son zamanlardaki baskıyı ben padişahlar zamanında bile görmedim.

*Ben ezeldenberidir, hür yaşadım, hür yaşarım
Hangi çılgın. bana zincir vuracakmış, şaşarım.*

beytini hafızasında taşımayan Türk var mı? Büyük Atatürk'ün gençliğe hitabını bilmeyen Türk var mı?

Bu, çılgınlıkların ceza'larını vermek için ilk iş, onları mevkilerinden uzaklaştırmak olmuştur, Şimdi bütün ihtiyaçları temin edilen ve hüsnü muamele gören bu gafiller akibetlerini bekliyorlar. Bütün Türk Milleti gibi.

Şu Kitapta topladığım yazılar ve resimlerin tetkikinden sonra, Ordumuzun müdahalesinin yerinde olduğunu bir kerre daha anlayacak ve yaşasın Kahraman Türk Ordusu, yaşasın Türk Gençliği diye bir kerre daha haykıracaksınız. Ve yeniden bayram yapacaksınız.

Haydar Kuvval
Emekli Memur

Niçin Hürriyet Savaşı

A.

Çünkü Türk milletinin hürriyeti kısılmıştı..

1950 yılının 14 Mayısında iktidara gelen Demokrat Parti, Türk milletine bir çok vaadlerde bulunmuş ve ümitler vermişti. Bir yıl kadar, ümit edilen yolda yürür görünen iktidar ve taraftarları, 1951 den sonra değişivermişti

D. P. saflarında çalışanlar tmtiyazlı bir sınıf haline gelmişti. Memurlar, ocak, bucak başkanlarının arzularıyla bir yerden bir yere nakledilmeğe başlanmış, Adalet dağıtan mahkemelerimize, politika ve baskı sokulmak istenmişti. Bir çok memur ve hakimlerimiz istifa etmişti. Devlet dairelerinde muhalif vatandaşlar müşkülâtlarla karşılaştırılmıştı. Hele seçim arefelerinde bu baskılar daha arttırılmış ve vatandaş gölgesinden korkar hale getirilmişti. Din slyasete alet edilmiş, inkilâplar unutturulmak istenmişti. Atatürk unutturulmağa çalışılmış ve Menderes Atatürk'ten üstün bir insan olarak tanıtılmağa gayret edilmişti.

1957 seçimlerinin cereyanı sırasında, baskı daha açık bir şekilde meydana çıkmış ve her geçen gün, zümreden zümreye atlanmış ve yeni yeni baskı kanunları birbirini takip etmeğe başlamıştı. Bir çok süiistimallari maskeleyerek maksadiyle, halka aslı olmayan, yarım yamalak görülmemiş kalkınmalar takdim ediliyordu. Bunların bir kaç defa açılışları yapıyor ve geçim kaygusuna düşmüş olan halk kolayca aldatılıyordu, Bunları görüp duyuracak olan Muhalefet ve Basın için gerekli tedbirler alınıyordu. Muhalefetin Meclis içi ve dışı çalışmaları çıkarılan çeşitli

kanunlarla durdurulmağa, susturulmağa ve cezalandırılmağa çalışılıyordu. Basınla ilgili birbirini takip eden kanun tadilleriyle Basın hürriyeti ortadan kaldırılmış, biraz cesaret gösterenlerin gazeteleri kapatılmış, yazar ve sahipleri hapse atılmıştı. Halbuki matbuat hükümetle efkârı umumiye arasında en müessir vasıta idi. Bu varlığı inkâr edecek kadar ortadan kaldırma yoluna gidişleri tamamen aleyhlerine oluyordu. Hürriyet gazetesinin Düşünceler sütununda Tahsin Öztin, Basının değeri hakkında şunları

| yazıyor :

Düşünceler :

Köprüyü yıkmıştınız..

Amerikan Cumhurbaşkanı Eisenhower, bir basın toplantısında :

« Benim hakikî elçilerim sizlersiniz. Ben, daima sizin irşatlarınıza muhtacım.»

Diyerek basına hakkını teslim etmişti,

Basını hor gören, ona ezâ, cefâ eden Arjantin diktatörü Peron'un âkibeti de bilinen hakikatlerdendi.

Demokrat Partiyi de 1950 de bir halk reaksiyonu olarak iktidara getiren ve kavuşturan yine basındı.

Millet oniarı bir parti, Demokrat Parti olarak iş başına getir nemişti. Onlar bir kurtarıcı hüviyetine bürünmüşler, memlekette bir hürriyet nidası olarak yükselince karşılarında basını bulmuşlar ve basın onlara elini uzatınca, milletin arzusu gereğince iktidara gelmişlerdi.

Basın serbest olacak.

Anti - demokratik kanunlar kalkacak.

Gizli, kapalı işlere son verilecek.

Haksızlıkların kökü kazınacak.

Kısaca, milletin arzusu, âmmenin vicdanı, her işde parola olacak, millet rahat ve huzur içinde yaşayacak.

Fikirlere hürmet edilecek, kanun iktidarın bir kalkanı değil, vicdanın bir kalkanı olacaktır.

İşte 1950 de ortaya çıkanların parolası buydu.

İsim, ne olursa olsun, iktidar onundu. Basın âmme-ye önyak olarak bu fikirlerle, bu ideallerle silâhlanmış Demokrat Partiye âmme sözcüsü ve öncüsü olarak el uzatmış :

— Al, iktidar senindir! demişti.

1950 işte buydu.

Oturulan koltuk, çok büyük ve çok yüksekteydi.

Aşağı değil, ileriye bakmak lâzımdı.

Bu kadar güzel, bu kadar aydın fikirlerle bir kurtarıcı olarak bağrımıza bastığımız 1950 gelenleri, daha bir yıl doldurmadan oturdukları koltuklarda sarhoşlaşiverdiler.

Bunlar kim? Neye mırıldanıyorlar?

Diyecek kadar şuurlarında karıncalanmalar başladı, 10 yılda kanserleştiler. Kanunu kendilerine kalkan yapacak kadar akılları başlarından gitti.

Miliete kurşun sıkacak kadar divaneleştiler. Onları bir kurtarıcı olarak 10 yıl önce âmme vicdanına takdim eden basını, çiğnemekten utanmadılar. Kalemlere zincir vurdular. Sahte idealistlere kucak açan velinimet, nihayet onlara dirsek çevirmekte gecikmedi. Bu milletin mukaddesatı gençlik ve erduyu gücendirdiler. Sarhoşlukları son bulmamıştı. Sarhoş, kanlı gözleriyle kütleyi bir karaltı olarak gördüler. Yüzlerini yıkayıp ayık gözle bakmak hatırlarına bile gelmedi.

İktidarı zannettiler ki Allah vergisidir ve onların tapusundadır.

Yıkılan köprü onları yalnız bırakmıştı.

O sarhoş, kanlı gözleriyle farkedemedikleri karaltı büyümüştu. Devleşmişti ve nihayet 27 Mayıs'ta bir çığ gibi koptu.

* * *

Demokrat Parti iktidarı, artık bir tarihtir. Ve âmme reaksiyonu olarak tarihin kirli sayfaları arasına malolmuştur.

Demokrat Parti iktidarının battı balık yan gider fehvasınca gayrimesru faaliyetleri çoğaldıkça, tedbirler, bas-kılar gittikçe şiddetleniyordu. Meclisteki çoğunluklarına güvenerek, yolsuzluklarını gürültü ve şiddetli tedbirlerle ortadan kaldırmaktan ve muhalif mebusları susturmak ve bu suçları onlara yüklemekten çekinmiyorlardı. Usta hırsız gibi. Bir kaç hırslı politikacının idare ettiği D. P. meclis gurubunu Hürriyet gazetesinde Necati Zincirkıran ne güzel açıklıyor.

406 kişilik D. P. meclis gurubunu sabık Başvekil nasıl bu hale getirdi?

D.p. Meclis gurubunun mesulliyet ve gûnahı

Şimdi artık "sabık,, olan Demokrat Parti Meclis Gru pu, bu vatanda rejimin kötüye götürülmesinde en büyük mesuliyeti deruhte etmiş, bir günahkârlar grupu idi. Çün kü Sabık Başvekil Menderes, bütün kudret ve kuvvetini bu gruptan alıyordu. DP. Grupu için, bir yabancı muha birin „Kuvvet şıngacı,, tâbiri çok yerinde bir sözdür.

DP. iktidarının 1954-1957 tecrübesi 27 Ekim 1957 se çimlerinin arifesinde idarecilerin, kendilerini birer "ma-but,, telâkki edecek ve onların sözünden asla dışarı çıka mayacak karakter ve düşüncede midesine ve menfaallerine düşkün mebus namzetleri bulmalarına hizmet etti.

Zira, 1954-1957 arasındaki Demokrat Parti Grupun-da Menderes Hükümetlerinin anti demokratik icraatına set çeken, bugünleri seneler evvel gören idealistler isyan bayrağını çekmişlerdi.

“İspat hakkı,, bayrağını açarak DP. idarecilerine karşı mücadeleye girişen bu idealistlerin bir kısmını daha sonra DP. den kovulduktan veya istifa etmelerini müteakip “Hürriyet partisi, içinde görüyoruz.

Bunların DP. den ayrılmasından sonra 1957 yazına kadar DP. Grupunda Menderesin karşısında dikilen bir kuvvet, asla göremiyoruz. |

Hep alkış, her antidemokratik hareket ve teşebbüsü tasvip eden bir grup..

1957 seçimlerinde Menderes, parti teşkilatı içinde ancak 20 yerde yoklama yaptırmıştır. Yoklama yaptırdığı yerlerdeki aday sayısı 175 dir. Geri kalanını doğrudan doğruya namzet olarak bizzat kendisi tayin etmiştir. Daha doğrusu kendisine tapacak karakterde mebus namzetlerini listelere koymuştur.

Böyle bir toplulukla 1957 seçimlerini kazanan Menderes, daha sonra bu topluluğa istediğini yaptırmıştır.

Bu grup içinde Menderes'in işlediği ve işleyeceği günahlara ortak olmak istemeyen Demokrat Parti mebuslarının sayısı beş gün evveline kadar yedi, sekiz kişiden fazla değildi. Birde 100 kadar müteredditler ve “ürkek,,ler vardı ki bunlarda ne yapacaklarını şaşırılmışlardı. Fakat geri kalan üç yüz mebusla sabık Başvekil bir “çete,, idaresi kurmuştu.

Bu çetenin “tabiye ve taktirçisi,, eski komitecilerden Celâl Bayardı.

Sanki kendi servetinden ödüyormuş gibi her gece Çankayadaki sofrasında en az yirmi DP. mebusu bulunurdu, Ankara radyosunun sazende ve hanendeleri “müsiki meraklısı,, Bayar'ın emrindeydi.

Menderes'in antidemokratik yoldaki her niyet ve hareketi, anayasa hilâfına komitacı Bayar tarafından büyük bir destek ve tahrik ve teşvik görüyordu.

Onların bu niyet ve hareketleri karşısında biraz mütereddit görünen mebuslar, evvelâ tehdit ediliyorlar, son

ra türlü vaitlerle kandırılıyor, işgal ediliyor, nihayet istenileni yapıyorlardı.

Mütereddit ve muhalifimsi bir mebusun çiftliğini var? Ne lâzımsa temin ediliyor.. Pürüzlü bir işimi var, başkalarının haklarının yenmesine rağmen hallediliyor, otomobil mi istiyor?. Hak iktisap edenlere verilmiyorda, ona ithal müsaadesi veriliyor. Ev, apartman mı yaptırmak istiyor? Bankalar kredilerini kesmiş olmalarına rağmen o, dilediği kadarını iyi şartlarla alıyor, ticarî kerdimi.. Keza..

Tabii bunların hesabını Menderes tutuyordu. Onda her DP. mebusun bir dosyası mevcuttu. Bu mebusların kendisine karşı ikinci hareketi karşısında en büyük tehdit silâhı olarak dosya çıkarılıyordu.

Şimdi bu karakterdeki Demokrat Parti sabık Grubunun memleketi çıkmaza sokan son iki aylık kararlarının bir muhasebesini yapalım:

Tahkikat encümeninin kurulmasına dair tahrir, DP. grubunda 325 mebusun iştirakiyle görüşüldü. 15 kişi, böyle bir komisyonun kurulması aleyhinde rey verdi. 210 kişi lehte rey verdi. 100 kişide müstenkif taktirine Meclis Umumi Heyetinde oy verdiler.

Tahkikat encümenine tevkif etme, gazete ve matbaa kapatma gibi birçok fevkalâde salâhiyetler tanıyan kanun teklifine ise aynı iştirâk üzerinden 223 kişi lehte, 95 kişi müstenkif, 7 kişide aleyhte rey vermişlerdi.

Müstenkif kalanların bir kısmı Meclis Umumi Heyetinde bu kanuna yine rey verdiler.

Sabık, Meclis Reisi Refik Koraltan son grup toplantılarından birinde, süratle hususî mahkemeler kurulmasını ve tahrikçilerin burada mahkeme edilmelerini talep etmişti. Bu talebe 7 kişi aleyhte rey vermiş, 140 lehte 150 kişide müstenkif kalmıştı.

Aralarında sadece üç beş kişi diyebileceğim rejimin kendi icraatıyla kötüye gittiğini görebilen Demokrat me

buslar da maalesef bir kuvvet teşkil edememişlerdi

Böylece, DP. idarecileriyle birlikte, sabık DP. Meclis Grubu da on sene zarfında rejimin kötüye götürülmesindeki büyük mesuliyet ve günâhlara fiilen iştirak etmiştir.

Necati Zincirkıran

* * *

Şiddet Hareketleri

Gaziantep hadiselerinde Namık Gedik, Meclis kürsüsünden haykırıyor :

— Muhalefet suçludur. D.p. gurubu, meclis ekseriyeti muhakfetin suçluluğunu kabul ederken, muhalefet mebusları, beyhude yere suçun kendilerine ait olmadığını savunuyorlar. Halbuki kahraman Anteplilerin parmakları, seçim vesikalarının yok olması için hükümet konağını ateşe veren olarak bizzat Gedîği işaret ediyordu. Mersin hadiselerini kim tanzim ettirmişti? Turhalda, Zilede muhalif vatandaşların üzerine gaz bombalarını kim attırdı Uşak'ta muhalefet liderleri üzerine serserileri saldırtan, silâh kullanma emrini verdiren, İnönü'nün başını taşla yardırtan kimdi? İzmirde Demokrat İzmir gazetesinin matbaasını bastıran, makinalarını tahrip ettiren bu gazetenin methetmediği Bayar, Menderesler ve Gedikler değil mi? Muhalefet Lideri İnönü'yü Topkapıda öldürtmek için alçakça plânlar kuran gene onlar değil mi? Çanak-kale'ye girmek isteyen muhalefet mebuslarına hücum edilmesi emrini veren, buradan dönen mebusları karşılamak isteyen halkı, gençliği, gazetecileri döğdüren kimdi? İnönü'ye Kayseri yollarını kapatan, buna üzülen vazifeli subayları hapse attıran bu hırslı politikacılar değil mi? Tıp Talebe Cemiyetinin kongresini dağıtan kimdi? Gençliğin boks eldiveni hediye ederek kara vicdanını

kibarca teşhir ettiği polis Bumin Ymanoğlunu 10,000 lira ile mükâfatlandırın kimdi? Kartvizitleri ile takdir edenler, Bayar, Koraltan, Menderes, Gedik ve arkadaşları değil mi? Küçük bir kazamız olan Ereğlide intişar eden Şirin Ereğli gazetesine 1 kilo 100 gram neşir yasağı gönderen aynı iktidar değil mi? Anayasa dışında kanun teklifi ile Tahkikat Komisyonu kuranlar onlar ve onlara uyan çoğunlukları değil mi? Hülâsa; basın, söz, seyahat, düşünce, mesken hürriyeti gibi her türlü hürriyetlerimiz kısılmıştı. Bu milletin en büyük aşkının hürriyet aşkı olduğu unutulmuştu. İşte bunun için hürriyet savaşı.

* * *

Süiistimaller

Büyük seçmen kitlelerini kendine bağladığını düşünüp mağrur olan D. P. iktidarı, onların arkasına gizlenerek çeşitli süiistimallere başlamıştı. Rüşvetler, ihtilâsalar, irtikâplar sayesinde kısa zamanda muazzam servetler elde edilmiş, millî servet D. P. kodaman ve yaranlarının ceplerine girmişti. Bu yüzden hiç açık vermeden başarılması mümkün olan, kalkınma hamleleri, bir çok yabancı devletlere borçlanmamız gibi milli itibarımızı zedeleyici bir durum meydana getirmişti. Bu süiistimallerden bir kaç misal verelim.

Bayar, Millet adına hediye edilen atları Karacabey harasına 200,000. Afgan Kıralları tarafından hediye edilen köpeği 10.000 liraya Ankara Hayvanat Bahçesine satmaktan utanmadı. Gima ve Migros'un baş hissedarı olmaktan sıkılmadı, Tamtakır bırakılan devlet hazinesine mukabil yalnız İş Bankası şubelerinde (103 milyon) lirası olduğu gazeteler tarafından millete ilân edildi.

Menderes, aveneleriyle her gittiği Avrupa ve Ameri-

ka şehirlerinde görüp beğendiği şeyleri, bedelsiz almak-
tan, bedellerini Devlet hazinesinden ödetmekten çekinme-
di. İkinci Başbakanlık dairesi haline getirdiği İstanbulda-
ki Park Otel'e Devlet hazinesinden 720 bin lirayı ödet-
mekten sıkılmadı, Partisine ekseriyet temin etmek, yurt
içi gezilerinde kalabalık karşılayıcı bulundurmak için
milyonları harcamaktan kaçınmadı. Murakabesile vazife-
li bulunduğu kabine arkadaşlarının süiistimallerine göz
yumdu. Memleket içinde ve dışında düşüp kalktığı yos-
maların, hatta böyle yerlerde hizmetini gören garsonla-
rın bir dediğini iki etmedi. Onlara milli müesseselerden
menfaatlar sağladı. Yabancı devletlerden milletin haysi-
yetine karşılık alınan borç paraları bir mirasyedi gibi
har vurup harman savurdu. İstanbul'u imar ediyorum
diye. plânsız, programsız işler yaptı. Yıktı, yaptı ve gene
aynı şeyi yıktı ve yaptı. Adına da görülmemiş kalkınma-
mız dedi.

Koraltan, yılda bir defa meclise riyaset etmekten baş-
ka işi olmayan ve bu sevilmeyen demokrat kodamanı da
kesesini doldurmaktan, yakınlarını mebus vali ve umum
müdür yapmaktan geri kalmadı.

Bina vergisinden 100 bin lira borçlu olduğunu gene-
gazeteler yazdı.

*
* *

Zorluların evleri devlet hazinesi mi?

F. Rüştü, Bu zat hakkında aşağıdaki liste ile iktifa ediyorum

3/Haziran/1960 Cuma günü saat 07,30'da Sabık Ha-
riciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun annesi Güzide Zorlu
nun Mete Caddesi Miramer apartmanı No. 10 Kat; 6
daki dairesinde arama yapılmış ve şunlar bulunarak mü-
şadere ve zaptedilmiştir:

(600) Fransız Frangı, (65) İtalyan Lireti, (3) Satı (Endonezya parası), (5) Lima (Endonezya parası), (1) Dinar, (60.000) Eski Yunan drahmisi, (500) Yeni Yunan drahmisi, (6) İngiliz lirası, (101) Amerikan doları, (3,5) Satu Endonezya parası bir miktar çeşitli devletlere ait madeni para

FATİN RÜŞTÜ ZORLU'NUN KIZINA AİT MÜCEVHERAT

Bir çift mavi taşlı incili küpe, Bir mavi taşlı incili yüzük, Bir hasır yakutlu altın bilezik, Bir çift kırmızı taşlı ve pırlantalı plâtin küpe, Bir altın incili bilezik, Bir Japon incisi yüzük, Bir nallı altın yüzük, Beşli takım yüzük (altın), Bir plâtin üzerine pırlantalı iğne (Baba annesi tarafından verilmiş), İncili mavi taşlı firüzeli bir kolya, bir hasır bilezik, Bir yaprak elmas iğne,

GÜZİDE ZORLU'YA AİT MÜCEVHERAT

Bir mukavva kutu içinde altın yaldızlı bir gümüş kemer, Gümüş portmen içinde otuz gram olduğu söylenen külçe altın, Bir kâğıda sarılı üç osmanlı ve bir İngiliz altını, yirmi adet tapu senedi, Muhtelif bankalara ait 18 adet cüzdan (para tutarı 948.830 dokuz yüz kırk cekiz bin sekiz yüz otuz lira), eski bir tabanca, gayrimenkuller gösterir bir harita eski senetler, 714.000 liralık İş Bankası senedi, muhtelif lisanlarda evraklar.

Polatkan denk bütçe sihirbazı. Ankarada kurduğu para matbaası ile hakikaten bütçeyi denkliyordu. Türk parası hiç bir zaman bu kadar kıymetsizleşmemişti. Kendi kesesini doldurduktan başka lâstikleri ve ifa kamyonlarını ihtiyaç sahiplerinin başına musallat ederek bacanağını bir kaç ay içinde 10 milyon sahibi yaptı.

Mükerrem Sarol: İşte gözü doymayan nüfuzlu bir mebusumuz. 1950 seçimlerinin arefesinde cebinden çıkardığı ve halka gösterdiği iki buçuk lirasından başka parası olmadığını söyleyen bu sosyete düşkünü adam hangi yol-

suz işin içinde yok ki. Sulistimal, gasp, kaçakçılık. Son bir sene içinde yurda yüze yakın otomobil sokup sattır-
dığı, bunlardan iki tanesinin mecidiye köyde askeri ma-
kamların eline geçtiği en son marifetlerindendir,

Samed Ağaoğlu, Sanayi Vekilliği sırasında, sabahın saat yedisinden sekiz buçuğa kadar vekâleti makamında memleketimizin bazı sanayicileriyle yaptığı alış veriş ve pazarlıklar daha o zamandan bütün milletin malumu idi. Yabancı bankalarda hesap yekûnunu yükseltirken, mevcut anlaşmaları feshederek eniştesinin mensup olduğu şir kete ihaleler yapıyordu. Memleket içinde nüfuzla iş gören bazı teşekküllerde hisse sahibi idi. Yüzlerce misal ve rebileceğimiz, bu mevzuda daha fazla durmak bir kitap mey dana çe'irmek olacaktır. Hemde kalın bir kitap. Bununla bera ber daha yüzlercesi, binlercesi bu yolda yürür ve karın ca kaderince nasiplenirken, bunlara inananlar, yatan ve millet hizmeti gördüklerini, feragatla çalıştıklarını on senede bir asırlık hamleyi kazandırdıklarını iddia eden-lerde vardı. Cumhuriyet gazetesinden buraya aldığımız, hem nalına hem mihına sütunundaki en çok acıdığım adam başlıklı yazısında muharrir Cevat Fehmi Başkut, meclisin efe başlarından Nusret Kirişçioğlu için şunları yazıyor.

En çok acıdığım adam

Adolphe Menjou (dünyanın en şık giyinen adamı, es-ki sinema artistlerinden).

Gündelik gardrop muhteviyatı : Yirmi beş kat elbise
30 ayakkabı.

*

John Dereek (sinema dünyasının en gözde jönprömi-yelerinden).

Gündelik gardrop muhteviyatı : Kışlık 9, yazlık 7

kat elbise, 11 tek ceket, 17 pantolon.

*

Sadri Alışık (Türk sinemasının en iyi giyinen jön-prömiyesi).

Gündelik gardrop muhteviyatı : Kışlık 8, yazlık 3 kat elbise, tek ceket 5, tek pantolon 6.

*

Nusret Kirişçioğlu (Sabık Çanakkaleli avukat, D. P. erkânından millet vekili, Tahkikat Komisyonu âzası)

Gardrop : Gazetelerin yazdıklarına göre, 40 kat elbise, 100 çift ayakkabı.

Doğrusu ben nezaret altına alınanlardan en fazla öna acıdım. Harp Okulundaki koğuşa beraber götüremediğine göre bu muhteşem gardroplu zat orada kim bilir ne sıkıntı çekiyordur ?

Cevat Fehmi Başkut

Bu adamın malik olduğu dış giyimlerini şöyle bir hesaphyalım . 40 kat elbise, beşer yüz liradan 20 bin lira 100 çift ayakkabı, yetmiş beş liradan 7500 lira. Toplamı 27500 lira. Bunun gömleği, iç çamaşırı, giravatı, çorabı nerede? Yılda kırk bin lira alan bir mebusun bu giyecekleri yapıp yapmayacağını okurlarıma bırakıyorum.

Kahve tüccarımız Hadî Hüsman'dan da bahsetmeden geçmiyeceğim. 10 liraya mal edilen kahveyi, vatandaşa elli, atmış liraya sattıran Hadî Hüsman'dan. O da onlardan biri idi. Hürriyet gazetesinden Emin Karakuşun Ankara mektupları sütununda yazdığı yazıyı aynen alıyorum. Tarih ve numarası yazılı ve bu suretle tevsik edilen sülistimal acaba neyin karşılığı idi.

Korku Dağları Bekliyor...

Sadece Anayasayı ihlâl ederek, gayri meşru bir idare kurmak, 6/7 Eylül hâdiseleri ile devletin siyasi itibarını sarsmak, vatandaşın mal, can ve ırzına tecavüz etmek, Uşak ve İstanbul hâdiseleri ile bir kısım vatandaşları diğerleri aleyhine tahrik etmek ve nihayet masum Türk çocuklarının üzerine ateş açarak kan dökmek suretiyle memleket huzurunu bozmak gibi belli başlı meseleler bir taraf, iktidar ileri gelenlerinin dilete destan daha nice yüz kızartıcı hareketleri vardır ki bunları sırası geldikçe bu sütunlarda belirtmeye çalışacağız. Bugün Anayasayı ayaklar altına Seçim Kanunu, Basın ve Gösteri Yürüşleri Kanunu gibi anti-demokratik hükümleri ihtiva eden ve bu sebeple Türk halkını, insanlık şeref ve haysiyetinden mahrum eden bir devir kapanmış, bu devir, yerini kanun karşısında her vatandaşa müsavi hak tanıyan normal, medenî bir devre bırakmıştır.

Mühalefet yıllarında sabık devrin sabık Başvekili bakın neler söylemişti :

— « Bir Meclis kurmak ve hattâ bir miktar muhalif mebus bulunmakla bir memlekette demokrasi teessüs etmiş olmaz. Demokrasi teminatlar rejimidir. Anayasanın vatandaşa tanıdığı hak ve hürriyetler teminat altına alınmadıkça o memlekette demokrasiden ve hatta hak ve hürriyetten bahsetmeye imkân yoktur. »

Şimdi kendisini karşımıza alarak .

— « Memlekete bu sahada ne kazandırdın ? »

Diye bir sual sorsak ne cevap verecektir ? Hiç..! Kazandırmak şöyle dursun, sabık Başvekil, mevcut hürriyet

kırıntılarını da halkın elinden almış, « Bir meclis kurmak ve hatta bir miktar muhalif mebus buldurmak » imkânını da, son aldığı tedbirlerle tamamiyle bertaraf etmiştir. Bu bir suçtur ve hesabının mutlaka ve en ağır surette verilmesi lâzım gelen bir suçtur. Bunlar mebus oldukları zaman yaptıkları yemine hiyanet etmenin ağır töhmeti altında şimdi kimbilir nasıl bir ruh haleti içinde bulunmaktadırlar. Ne yapalım, yapmasalardı.

Bütün bunlardan başka, bilhassa son yıllar zarfında nüfuz ticareti almış yürümüş, memleket baştan başa babalarının çiftliği imiş gibi, her türlü devlet icraatına bir «keyfilik» âriz olmuştu. Bugün evlerde yapılan araştırmalarda ele geçen kıymetli eşya, döviz vesaireler, kimlerin hangi yoldan nasıl çalıştıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

Yıllar yllı vatandaş kalbinin sançısını dindirecek ilaç bulamazken, onlar köylünün, işçinin alın teri ile elde ettikleri dövizleri har vurup harman savurmaya savaşılar, yaz aylarının güzel tatil günlerini güzel kadınlarla Avrupanın muhtelif yerlerinde geçirmekten kendilerini alamamışlardır.

Rivayet olunur ki bunlardan bazıları Maliye Vekâletinden aldıkları muazzam dövizleri komşu memleketler borsalarında Türk parasına çevirerek, bir günde ve bir hamlede, aynı gün uçakla gidip gelmek suretiyle, zengin olmanın yolunu bulmuşlardır. Ellerindeki siyasi pasaportların hangi maksatlara tahsis edildiğine dair daha neler neler söylenmektedir.

*
* * *

Bunlardan bir tanesine şurada temas etmeden geçmiyeceğim. İstanbul'da resmi bir makam tarafından 21 Mart 1960 tarih ve özel sayı 20654 Şnbe 2. umumi 1888-18803 B 2 sayı ile yazılan bir yazının dördüncü fıkrasında aynen şöyle denilmektedir :

«16 Mart 1960 günü Gümrük ve İnhisarlar Vekâleti Hususi Kalem Müdürlüğü marifetiyle merkezimize telefon edilerek Ankara'da meşhur mücevheratçılardan birinin adının karıştığı bir kaçakçılık işinin kapanmış kabul edilmesi, gümrük idaresince Nişantaşı karakoluna ihbarı yapan muhtara lâzım gelen tenbihatın yapıldığını, bizim tarafımızdan muamelenin gizli tutulmasını, bunu hâlen İstanbul'da bulunan Vekilin arzu ettiğini bildirmiştir.

Bilginize arz ederim.»

* * *

Evvelki gön toplanan yeni kabinenin ilk iş olarak ele aldığı meseleler arasında «İspat Hakkı»nın kabul edileceğine dair bir madde de vardır. Görüyorsunuz, yeni kabine işe nereden başlıyor? Bütün vatandaşların itimadına lâyık, haysiyetli; dürüst bir devlet idaresi kurmanın başlıca şartlarından biri de İspat Hakkı Kanunudur. Millî Komite Başkanı, yeni Devlet ve Hükümet Reisimiz bunu bilmekte ve vatandaşlara tebşir etmektedir.

Bu tasavvurlar hele şöyle bir kanunlaşsın, bakın neler, neler ortaya çıkacak. Bugün hemen her vatandaşın aklına gelen tek soru, sabık iktidar ileri gelenlerinin hangi iddianame ile haklarında ne gibi bir muamele yapılacağı hususudur. Yeni Hükümetin bugünkü tutumu karşısında hesabı görülmemiş tek bir yolsuzluk hâdisesi kalmıyacağına inanıyoruz.

* * *

Vatandaşlar ikiye ayrılmıştı.

İktidarı elinde tutup bir türlü bırakmak istemi-
yen D.P idarecileri, memlekerte bir zümre hakimiyeti
kurmuşlardı. Partilerine mensup olan vatanlaşlara, vekî
linden muhtarına, tüccarından işçisine kadar çeşitli im-
kânlar verilmişti. D.P ye iltihak etmeyenlere ise kanunî
hakları bile tanınmaz olmuştu, Böylece halk toplulukları
ve nüfuzlu muhitler, D.P iktidarı ile menfaat birliği yapmıştı.
D.P idarecilerinin iktidarda kalabilmeleri için her türlü
hareketi meşru saymışlar, gayret göstermekten çekinme-
mişlerdi. Partizan idare, vatandaşlar arasında uçurumla-
rın açılmasına, kin tohumlarının serpilmesine, çeşitli
dargınlıkların uyanmasına sebep olmuştu. Vatan cephele-
ri bu kötü şeylerin beslenme yerleri idi. Hürriyet gaze-
tesinde düşünceler sütununda, vatan cephesinin manası
adlı yazısında Tahsin Öztin şöyle diyor.

* * *

Vatan Cephesinin Manası

Bü millet kurtuluştan bu yana üç defa vatan cephe-
sinde toplandı.

Birinci vatan cephesinde, elinde tek bir silâhı yok i-
ken bütün dünyaya karşı koydu. Bir imparatorluk tarihe-
mal olurken yepyeni bir milleti de dünya kazanıyordu.

İkinci vatan cephesinde toplandığımız gün, nurtopu gibi
bir demokrasiyi bağrımıza basmıştık. Emanetimizin bek-
çişi sizlerdiniz.

Onu sizlere teslim ettik, Ne yazık, daha emeklemeğe başladığı gün ayağına çivili papuçlarınızla basmaktan çekinmediniz. Bağına kanlı hançerinizi dayadığınız gün üçüncü vatan cephesinde toplanıverdik,

Ne oldu? Onu şu anda sizler, bizden iyi biliyorsunuz.

Üç saat, sizleri, ellerinizdeki kanunlarınızla; silâhlarınızla, ihtiraslarınızla ve içinizdeki denaetinizle yok etmeğe kâfi geldi.

İşte vatan cephesi buydu.

Radyoda meçhuller, mefhumların geçit resmi değil..

“Demokrat Partiye dün, bu kadar vatandaş daha iltihak etti.,,

Hani, nerede onlar?. Sizin radyoda kuyruk yaptığınız isimler.. Bizim hesap kitabımıza göre, onlar bizim nüfusuda aşmışlardı. Nerede bu meçhuller alay! Nerede bu sizin vatan cepheniz!.

Türk milletinin yalana, dolana ne kadar tahammül ettiğini anladınız ama, ne yazık 27 Mayısın vatan cephesinin yumruğu, kafanıza indi.

Son yaratmak istediğiniz vatan cephesi, can çekişişin havaya savurduğu son çiftelerdi. O çiftelerde de can vermek sizlere nasip oldu.

Vatan cephesi..

Bu bir idealdir ve semboldür. Her Türk, kadın, erkek, genç, yaşlı bu cephede kayıtlıdır. Vatan tehlikeye mi düştü, bir iç buhran, bünyemizi mi kemiriyor; Bu cephe derhal silâh başı eder. Onların ne radyoda isimleri okunmuş, ne adetleri sayılmıştır. Bu cekhede ne böbürlenen bir fert nede bir mırıltı vardır. Ona bir işaret. bir göz kırpma kâfi gelir.

1919 da 10 milyon olan sayısı, 1950 de 21 milyondur. Bugün 30 milyonuz. Yarına daha kalabalık olacağız.

Vatan cephesinin parolası, yalnız bu vatan için, hep bu vatan içindir.

Bunu hiçe sayan, bununla alaya yeltenen sizler, şimdi bu ideale hesap vereceksiniz.

Halbuki, büyük Atatürk, Biriz, birliğiz. Hepimiz birimiz için, birimiz hepimiz için. Vecizeleriyle, Türk bütün lüğünü ne güzel ifade buyurmuşlardı.

* * *

CİNAYETLER

Sabık Başvekilin, sabık olmayacağını iddia ettiği günlerde, diline doladığı bir tâbir vardı. Gözü dönmüş hırsli politikacılar. Meğer devrişin fikri imiş bu. Tekrarladığı durduğu bu sıfatlı adam, tam kendisi, yardakçıları ve komiteci olduğunu ilân eden Bayar ağabegisi imiş Reiscumhurun başkanlığında Çankaya'da yapıldığı radyolarla ilân edilen kabine toplantılarında ne kötü cinayetler düşünülmüş ve icra edilmiş. Hürriyet gazetesinin Düşünceler sütununda Tahsin Öztin Millî Nefret adlı yazısında bunları şöylece özetliyor.

* * *

Millî Nefret

Tarih, kirli çamaşırlarla doludur.

Nazi'lerin meşhur temerküz kampları, bunlardan biri idi. İdeallerine ayak uyduramayanları, sevmediklerini, tehlikeli gördüklerini, muharebe meydanlarından topladıkları harp esirlerini, Yahudi damgası vurdukları insanları, bu korkuyuş işkence merkezlerinde toplarardı.

Harp sonrası ele geçen vesikalar, bir deri, bir kemik

olarak yarı ölü bu kamplarda kalabienlerin ifşaati, dünyanın tüylerini diken diken etmişti.

Bu kamplara düşen milyonlarca zavallıyı eritip sabun yapmışlar, tarlalarda gübre olarak kullanmışlardı.

Kazanlarda sabun için eriyenlerle, tarlalara gübre olarak serpilene, nihayet o vahşilerin ellerine geçen harp ganaimi idi.

Parolaları şu idi :

Harpte herşey, meşrudur.

Nurnberg, hepsinin hesabını sordu. Canlarını verip defolup gittiler.

Ya siz...Ya sizler ! 10 gün evvelin iktidar sakinleri...

Hayvan yemi yapan makinelerde, kimleri kıyıp toz haline getirdiniz ?

Kimler, ıssız yerlerde, kuyularda istifte ?

Kim bunlar.. Harp esiri mi ? Ele geçen casuslar mı ? Suçları ne ? Vatani mi düşmana sattılar ? Kimdir bunlar ?

Bugün birer ihbar olan bu vahşetler, önümüzdeki günlerde hakikat olur. Bu canım yavrularımızın isimleri resimleri, listeleri ilân edilir neşredilirse, millî nefretin elinden yakalarınızı nasıl sıyracaksınız ?

Millî vicdana nasıl kezzap dökebildiniz ? Kendimizden olanlara, yarına hazırladıklarımıza hürriyet için çırpınanlara nasıl «Yok edin onları» diyebildiniz ?

Şimdi Millî vicdan da, Millî nefret de dağ gibi karşınızdadır.

Kim o ? Nedir o ? Elinde ne kadar kuvvet var, sizleri nasıl yakacak; yok edecek göreceksiniz.

Henüz kaç ocağı söndürdünüz, kaç şuvaya zehir akıtınız, kaç cana kıydınız, kaç anne yavrum diye bağrını parçalıyor bilmiyoruz.

Sizde ne din, ne iman, ne vicnan, ne iz'an var. Orası malûm.

Hele bir isimler, listeler belli olsun. O zaman size,

biz de «Millî Nefret» i gösterelim. Hayvan yemi yapan makinelerde toz haline gelmek mi, yoksa Millî nefrette erimek, yok olmak mı, kolay veya zor, bir görün.

Lânet olsun hepinize...

***

Gelecekleri için düşündükleri, feci, çok feci hareketlerinin tertip ve neticelerini dünya gazetesinde Bedîî Faik katliam tertibi başlıklı yazısında şöyle anlatıyor:

Katliam Tertibi!

Sözündeki tertip kokusu şimdi daha iyi anlaşılmiştir. Kendi iktidarları uğruna kardeş kanı döktürmekte tereddüt etmeyenler, bu cinayetlerine kolayca âlet edebildikleri polise karşılık, Türk ordusunun direnmesi üzerine bu defa sahte müfrezeler teşkil etmekten çekinmişler!.. Plânları artık meydandadır: silâh dağıttıkları azgın bir kalabalığı, halkın galeyanı şeklinde gösterip, gençlere saldırtacaklar, üzerlerine asker ve subay elbiseleri giydirecekleri bir serserî topluluğunda, hakiki ve şerefli ordunun bazı kıt'alarını geri çekerek, ordu nâmı altın da bu katliamın tamamlayıcısı yapacaklar!..

Türk milletine, bir defa değil, bin defa geçmiş olsun!.. Gerçi bu tertipten sonra dahi, başarıya ulaşmaları mümkün değildi. Türk ordusu, Türk aydını ve halkı gene şahlanıp dünyayı başlarına yıkabilirdi. Ama pek çok can yakıldıktan ve sayısız ocak söndükten sonra... Ve üstelik artık kansız olması imkânını kaybedecek böyle bir baskından, dış tehlikelerin türlü açıklar bulup geçmesini

önlemek ikinci bir belâ olarak hepimizi hayli uğraştırılabildi.

Türk Silâhlı Kuvvetleri, yaptığı hareketin mükemmel tertibi kadar, tam vaktini seçmekte de müstesna bir isabet göstermiştir. Bir kaç günlük bir gecikmenin bu vatana nelere mal olabileceğini düşünürken dehşetle ürpermek kaabil değil. Ve insan eski iktidarın bütün bu alçakca tertiplerini öğrendikçe, her Türk askerini göğsünün üzerine bastırıp ebediyete kadar tutmak istiyor.

Tevekkeli Irak ihtiiâli karşısında o kadar alıngan değillerdi. Tevekkeli Koredeki hürriyet savaşına karşı o derece işgilli davranmamışlardı. Uzak yakın, her alçak idarenin kendilerine benzettikleri bir tarafı vardı ve bunlar yeryüzüne gelmiş geçmiş bütün zulüm idarelerinin bir muhassılasını teşkil ettiklerinin pekâlâ farkında idiler!..

Gün geçtikçe, atlattığımız tehlikeleri ve savuşturduğumuz belâları her halde daha yakında göreceğiz!.

* * *

Bu ne düşünüş yarabbi. Bunda muvaffak olsalar bile, lüks otomobillerinin şahane minderlerinde, bir türlü bırakmak cesaret ve ferâgatini gösteremedikleri makam koltuklarında oturacak kadar kara vicdanlı, kuştüyü yataklarında uyuyabilecek kadar gaddar ve zalim imişler meğer. Bunlara daha fazla tahammül mümkün mü? Yeni Sabah gazetesinin sabah penceresinden köşesinde Sıyavuşgil niçin hürriyet lâzım başlıklı yazısında hürriyetin lüzumunu şöyle anlatıyor:

* * *

Niçin Hürriyet Lâzım?

Bir millet için asıl gaye, rahat ve mesut yaşamaktır. Hürriyet ise, bu gayenin en kestirme yoludur,

Nasıl refaha ve saadete kavuşulur? Bunu apaçık konuşmalı, serbestçe münakaşa edebilmeli ki, cümlemizi hoşnut edecek bir nizam kurulsun.

Çalışan, kazandığıyla geçiniyor mu? Hürriyet lâzım ki, derdini açıkça haykırsın, çaresini gösterebilir ve icap ederse dayatsın, Hürriyet, bunun için lâzım. Düşündüğü nü çekinmeden söyleyecek, istediğini korkmadan bildirecek ki, insanca yaşamaktan ibaret olan meramına kavuşabilir. Yoksa hürriyet, her aklına geleni yazmak, mey dânda kürsüye çıkıp ağız dolusu lâf etmek değildir.

Hürriyet, bir milletin en aciz ferdinden en nüfuzlusu na kadar, herkesi adil, ölçülü ve ahenkli bir nizam için de yaşatmaya yarar, yoksa şarkısını söyleyip el çırpmaya değil.

Ben düşünmekte yazmakta hür olacağım ki, avazım çıktığı kadar bağırabilirim;

—Kazancım kiraya yetmiyor. Bana bir ucuz ev lâzım. Ben bu memleketin evlâdım, elbette çoluğumla ve çocuğumla, insan gibi bir evde oturabilmeliyim, Neden bütün kazancımı kiraya vereyim de ağzımı havaya açayım? Neden Hükümet benim bu derdimi düşünmez? Başka memleketlerde ilk iş, vatandaş ucuzca ev sahibi ederek, onu vatan toprağına kök saldırmaktır.

Bu hakikatli bir defa, yüz defa söyleyeceğim, yazacağım, haykıracağım ki, Devlet mekanizması bir kerede bu istikamette harekete gelsin. Yoksa ben İmar ve İskân

vekâletinin icraatından ne anlarım, beni ve benim gibileri üzmeden, meyus etmeden, ümitsizliğe düşürmeden bir yuvaya yerleştiremedikten sonra?

Ben düşünmekte ve yazmakta hür olacağım ki, avazım çıktığı kadar haykırabileyim:

—Neden vergi adaleti yok? Neden iğne ile kuyu kazandan vergi alıyorsunuz da, çuvalla para kazananın para almak istemiyorsunuz? Hani bu yaptığınızın başka memleketlerdeki misâlleri? Yoktur, bulamazsınız Çünkü siz ve gi isterken, âdil olmayı değil, rey toplamayı düşünüyorsunuz Aslına bakarsanız, bu hesabınızda yanlış. Çünkü vergiden muaf tuttuğunuz bir avuç Karun'a mukabil, bu adaletsizlik yüzünden milyonlarca insanı kendinize düşman ediyorsunuz.

Ben düşünmekte yazmakta hür olacağım ki, avazım çıktığı kadar söyleyebileyim:

—Neden herkesi okutmuyorsunuz, neden kültürün canlanmasına himmet etmiyorsunuz? Millettin gözü açılır kafa işlerde artık sizleri beğenmez korkusuyla mı? Demek asıl güveniniz, kendinize güveniniz yok. Demek bile bile, koca bir milletin karanlıklar içinde yaşamasına gönüllünüz razı oluyor.

Ben bunları ve nice dâvaları, korkmadan, çekinmeden, bıkmadan ve usanmadan, tamamiyle hür ve serbest nefesimin çıktığı kadar bağtırmalıyım, elim uyuşuncaya kadar yazabilmeliyim ki, hürriyetin gayesi olan refah ve saadete milletçe kavuşmak mümkün olsun.

Ben bu asırda hürüm diye öğünerek yalın ayak dolaşır, istediğimi söylüyorum diye sevinerek yarı tok yarı aç gezer, fikrimi keyfimin istediği gibi yazıyorum diye böbürlenerek gecekondulara düşer, ihtiyarlayınca Darüla cezeze yatırılırsam, ne anlarımı ben o hürriyetten?

Benim anlamamış olmamı kalın kafalığıma verseniz bile, siz muhterem okuyucularım hepimizde soruyorum: Siz bir şey anlar mısınız?

Tokyo Elçimiz ve eşi niçin intihar etti ? Haznedar Çiftliği sahibi Ahmet Merter'in katili niçin bulunmadı ? Şarkıcı Saim Sinan ne oldu ? Mualla Mukadderin kocası Burhan nasıl öldü ? Bunları bız kat'i olarak bilmiyoruz. Fakat onlar çok iyi biliyorlar.

Kendi tertipleri olduğunu yakın arkadaşlarının ifade ettiği 6 - 7 Eylül hâdiselerinden sonra gûya vaziyeti tamir etti ler. Hazinesden ödemeler yaparak. Ulaştırma vekilleri Muammer Çavuşoğluna Yunan Konsolosluğunun bayrağını çektirerek. Kıbrıs için ya taksim ya ölüm diye bağırdılar bağırttılar. Hani taksim veya ölüm. Onlar asil milletimizin daima yüzkarası oldular.

* * *

Bardağı taşıran damla

Tahkikat Komisyonu Kanunu

Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Meclis tahkikatları yapacak olan komisyonların vazife ve selâhiyetleri ile ilgili olarak Çorum mebusu Hüseyin Ortakçioğlu (D. P.) bir kanun teklifi hazırlamıştır. Teklif bugünkü B. Millet Meclisi Umumî Heyet toplantısında kurulan bir komisyon da incelenmeye başlanmıştır.

Kanunun Metni

Madde 1 — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenleri ve naib olarak vazifelendirecekleri Tali Encümenler, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu, Basın Ka-

nunu ile diğer kanunlarda C. Müddeiumumisine, Sorgu Hakimine, Sulh Hakimine ve Askerî Adli Âmirlere tanınmış olan bilcümle hak ve selâhiyetleri haizdir.

Madde 2 — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenleri :

A) Tahkikatın selâmetle cereyanını temin maksadile her türlü neşriyatın yasak edlmesine.

B) Neşir yasağına riayet edilmemesi halinde mevkute ve gayrimevkutenin tâbi ve tevziinin men'ine.

C) Mevkute veya gayrimevkutenin toplatılmasına, mevkutenin neşriyatının tâtiline veya matbaanın kapailmasına

Ç) Tahkikat için lüzumlu görülen ve subut vasıtalarından olan her türlü evrak, vesika veya eşyanın zabtına.

D) Siyasi mahiyet arzeden toplantı, hareket, gösteri ve emsali faaliyetler hakkında tedbir ve karar almaya.

E) Tahkikatın selâmetle intacı için lüzumlu göreceği bilcümle tedbir ve kararları ittihaz etmeğe ve hükûmetin bütün vasıtalarından istifade eylemeye.

Dahi salâhiyetlidir.

Madde 3 — Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenlerince ittihaz olunan tedbir ve kararlara her ne suretle olursa olsun muhalefet edenler bir seneden üç seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 4— Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümenlerince ittihaz olunan tedbir ve kararların icra ve infazında ihmal ve suiistimali görülen vazifeliler, ihmal halinde altı aydan iki seneye suiistimal halinde bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 5— Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkikat encümenlerinin yaptığı tahkikat gizlidir. Bu gizliliğe riayet etmeyenler veya malûmatlarına müracaat suretiyle yahut sair suretlerle muttali oldukları tahkikatla ilgili hususları veya hadiseleri ifşa edenler altı aydan bir seneye kadar hapis cezası ile cezalandırılırlar.

Madde 6— Türk Ceza Fanununda yazılı yalan şahitli ği ve yalan yere yemin faslındaki suçları işliyenler hak kında mahsus maddelerinde zikredilen cezalar iki kat o larak hükmolunur.

Madde 7— Bu kanun hükümlerine muhalefet meşhut suçların muhakeme usulüne dair olan Kanunun birinci maddesinin [A] bendinde yazılı mahal dışında vuku bul sa dahi failleri hakkında mezkûr 3005 sayılı kanun hü kümlerine göre tahkikat ve takibat icra olunur.

C. Müddeiumumileri 3005 sayılı meşhut suçların mu hakeme usulüne dair kanunun 3 üncü maddesinin 4 ün cü fıkrasında yazılı müddetle ba ğlı olmaksızın vazifeli mahkemece âmme davası ikame eder.

Madde 8— Bu kanunun tatbikatında Hâkimler Kanu nu ile memurun muhakematı kanunu hükümleri uygulan maz. Ancak salâhiyet hakkındaki hükümler mahfuzdur.

Madde 9— Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkikat en cümenlerince ittihaz olunan karar veya tedbirler lati o lup aleyhine itiraz olunamaz.

Madde 10— Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkikat encümenleri tarafından yapılmış olan tahkikat ilk tahki kat mâhiyetindedir.

Madde 11— Türkiye Büyük Millet Meclisi tahkikat encümenleri tahkikatın ikmalinde nihai bir mazbata tan zim ve dosya ile birlikte heyeti umumiyeye tevdi eder.

Maddo 12— Bu kanun neşri tarihinde mer'idir.

Madde 13— Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Ve killeri Heyeti memurdur.

II.

Pek Haklı Mukavemet

27 Nisan Çarşamba. O gün bütün gazeteler, T. B. M. M. Tahkikat Komisyonuna tanınan yetkileri, büyük puntolarla bildiriyorlardı. Bu yetkiler neydi? Henüz halkın, bu yetkilerden haberi yoktu. Fakat günlerdenberi hâdiseleri endişe ile takibetmekte olan gençlik, bu fevkalâde yetkilerin ne demek olduğunu biliyordu. Anayasa ve onun vatandaşlara tanıdığı olduğu bütün haklar ellerinden alınacak, bu yetkileri haiz komisyon memleketi sonu karanlık bir rejime sürükliyecekti, Dilediği kimseyi, dilediği gibi sorguya çekecek, en gizli yerlere kadar el uzatabilecek, dilediği yerlerde araştırma yapabilecek, her türlü evrak ve eşyayı alabilecek, istediğine dilediği kadar hapis cezası verebilecek, gazeteleri kapatacak, matbaaları mühürleyebilecekti. En kötüsü; bütün bu kanunsuz hareketlere maruz kalanlara itiraz hakkı tanınmıyordu. Artık Türk İstiklâl ve Cumhuriyetinin emanet edildiği Gençlik, bu görevi yerine getirme zamanının gelmiş olduğuna çoktan inanmıştı. Bu uğurda ölmek var fakat dönmek yoktu,

Bir takım şahıs ve zümre saltanatına son vermek lâzımdı. Atatürk Türkiyesinde, Diktatörlerin yerinin olmayacağı bütün dünyaya ilân edilmeli idi. Bunun için de, Türk Gençliğine yakışır bir vakarla harekete geçmek ve bir nümayiş yapmak lâzımdı. İşte 27 Nisan Çarşamba günü bütün Üniversite Gençliğinin tek düşüncesi bu olmuştu. Nümayiş yapılmalı, kanunsuz hareketlere son verilmesi istenmeli idi.

28 Nisan Perşembe. Saat 9 .

İstanbul Üniversitesinde bir kaynaşma var. Talebeler guruplar halinde heyecanlı, heyecanlı konuşuyorlar.

Saat 9,50 .

Teneffüs zili çalıyor. Talebeler Hukuk Fakültesinden dersten çıkanlarla birleşiyorlar, Konuşamlar hararetleniyor. Yürüyüş istikameti orta bahçe. Gaye, Anayasa prensiplerine aykırı yetkileri protesto. Biraz sonra burada iki binden fazla talebe toplanmış İstiklâl Marşı söyleniyordu. Kalabalık çoğalmağa başlıyor. Tekrar İstiklâl Marşının söylendiği sırada, Bakırcılar kapısında beklemekte olan 00346 pilâka numaralı polis jipi gençlerin üzerine doğru hızla geliyor. Bu arada bir talebenin ayağı eziliyor.

Bumin Yamanoğlu ve arkadaşlarının İlk hücumu!...

Ne oluyor demeğe kalmadan, birinci şube müdür muavini Muzaffer Yılmaz ve üniversite gençlerinin biaman düşmanı polis Bumin Yamanoğlu dışarı fırlıyorlar, sert

ve haşin bir sesle dağılın diye emrediyorlar. Gençler bu ani baskından şaşırıp oldukları yerde çivi eemiş kalmışlardı. Bumin'i görmeye asapları bozulmuştu.

— Siz kim oluyorsunuz da dağılmamızı emrediyorsunuz? dediler.

Bu sırada, rektör Siddık Sami Onar, kendisini almağa gelen polisiere,

—Ne oluyor diye soruyor,

Ekibin başında bulunan meşhur hazır kuvvet ekibi amiri Zeki Şahin, küfürler ederek, milletimizin iftihar ettiği, bu ilim adamını bir yumrukta yere serdikten sonra yerlerde sürükleyerek beklemekte olan jipin içine atıyor ve emniyet müdürlüğüne getiriyor. Vali Yetkiner, Aygün ve emniyet müdürü evvelce, kendilerine de hocalık yapmış bu kıymetli adamı istifaya mecbur ediyorlar, kabul ettiremeyince evine gidip istirahat etmesinde ısrar ediyorlar. Fakat rektörün cevabı gayet kısa ve kesin.

—Kabul etmiyorum. diyor ve tekrar vazifesi başına dönüyor.

Bu sırada ellerindeki copları düşünmeden sallayan polisler bir yandan dağılın diye emirler yağdırırken bir yandan da önüne gelene kıyasıya vuruyorlar. Bu silâhsız gençlerin, coplu, tabancalı polislerle karşı giriştiği mücadeleden ilk kısmı oluyor.

Saat 10,20.

Mücadeleyi kaybedeceklerini anlayan polisler, bu sefer tabancalarına sarılıyorlar. İlk kurşun atmak şerefi gene Bumin'e nasip oluyor.. Atılan tabanca sesleri, cümle kapısında bekleyen atlı polisleri harekete geçiriyor. Bu defa da mücadele dört nala sürdükleri atlarıyla gençlerin üzerine hücum eden atlı polislerle başlıyor. Üniversite bahçesi, bir savaş meydanına dönüyor. Polisin cop ve tabancasına mukabil gençler sadece kendilerini yumrukla müdafaa ediyorlar. Bir yandan da hürriyet, hürriyet diye bağıyorlar. Fakat, atlı polisler, her hürriyet diye bağı-

ranı susturmak için, cobunu kıyasıya vuruyor., vuruyork
Yaralanan, sakatlanan bayılanlar var.

Saat 13,15.

Biraz evvel Üniversitenin bahçe duvarından atlamak
suretiyle polis kordonunu yaran gençler, Beyazıt meyda-
nının güney tarafında toplanmağa başladılar. Meydanın
etrafı halkla dolu. Gençleri sadece seyrediyorlar. Gurur
ve iftiharla.

Oldukça kalabalıklaşan gençler, İstiklâl Marşını söy-
lüyorlar Atatürk resimleri kız ve erkek talebelerin sım-
sıkı sarıldıkları kıymetli birer emanet gibi.

Polisler çok sabırsız. İstiklâl Marşı falan dinlemiyor-
lar. Mahmuızladıkları atlarının üzerinde, çektikleri kılıç-
ları ile ehlihalip cengâverleri gibi hücum ediyorlar. Ata-
türk gençlerinin üzerine. İnsafsızca bir hücum. Şaha kal-

Ath, Tabanca, coplu polisle gençlerin mücadelesi

dırdıkları atlarının nalları altında, hırsla ezmek istiyorlar gençleri, Fakat bu saldırılar yıldırıyor gençleri. Yavaş yavaş şahlandırıyor kızlarımızı, delikanlılarımızı. Coplar iniyor, kalkıyor atlar kişniyor. Sıkılan yumruklarla bu saldırılar defedilmeğe çalışılıyor. Fakat, yumruklar kâfi değil ki. Coplara ve kılıçlara. Son çare yerlerderi taşlara baş vurmağı icabettiriyor ve öyle yapıyor. Ele geçen her taş savrulmağa başlanıyor bu donkişot sürüsüne. Neticede atlı polisler bu mukabele karşısında kaçmak mecburiyetinde kalıyorlar. Halk kaçan polislere yuh çekiyor. Yediği bir taşla yere düşen bir polis gençlerin eline düşüyor. Hürriyet için, yaralanan arkadaşları için, bu polis epeyce benzetiliyor. Bir diğeri düştüğü atının özengisinden ayağını kurtaramadığı için yerlerde bir hayli sürükleniyor. Elinden düşürdüğü copu bir gencin eline geçiyor. Bunu gören bir atlı polis atını bu gencin üzerine sürüyor, insafsızca vurmak üzere kaldırdığı copu havada dairesini cizerken başka bir genç yakaladığı cobu şiddetle çekiyor. Cop gencin elinde polis yerde kalıyor. Eğeri boşalan ata atlıyor ve yerde yatan polisin üzerine sürüp ezmek istiyor, fakat arkadaşları kendinden geçen bu genci ikazları ile durduruyorlar, Bunun üzerine kaçmakta olan bir polisin üzerine atını sürüyor ve elindeki copia bunu aşağıya yuvarlıyor Diğer atlı polisler bu hedefe at sürüyorlar, fakat bu mahir at binicisi talebeyi yakalayamıyorlar.

Bundan sonra eller bellerdeki tabancalarda Polisler yere çöküp, nişan alarak ateş ediyorlar. Yaralanan arkadaşlarını omuzlar üzerinde taşıyan gençlerin tabanca mermisine mukabil silâhları kız arkadaşlarının sıkıp verdikleri topraklar ve güçlükle bulunabilen taşlardır. Polisler oldukça meydandan uzaklaştırılmış, Talebeler, önlerinde Atatürk'ün resimleri, ellerinde şanlı Türk bayrakları olduğu halde iki kol halinde bu savaş alanını terk ediyorlar. Bir kol; Çarşıkapı, Çemberlitaş yolu ile Vilâyete doğ

ru akarken, ikinci, kol Aksaray, Atatürk Bulvarı, Unkapanı yoluyla Taksim meydanına çıkmak istiyor.

Kızlı, erkekli beş binden fazla ialebe, vilâyet yolunda liderler ve Plevne marşını yeni şekli ile söylerken apartmanlardan atılan ve mağazalardan verilen bayraklarla göğüsler hürriyet aşkı, ağızlar hürriyet teranesiyle dolu yollarına devam ediyorlar. Ordu işe müdahale için vazifelendirilmiş. Fakat o kadar müsamahakârki, nerede ise bu kalabalığa karışiverecek, kendilerini zor tuttukları her hallerinden belli. Vilâyet önünde yapılan hürriyet nüma-

Gençler Askeri Ciplerle Vilâyete doğru giderlerken yişinden sonra diğer kolla birleşmek üzere Taksime çıkılmak üzere yola devam ediliyor. Fakat köprüden ileriye geçmek mümkün değil. Çünkü köprü açılmıştır. Diğer kolu beklemek kararıyla burada konuşmalar ve marşlar devamı ediyor.

Aksaray kolu, ilk iş olarak Mendres eczahanesinin camındaki yıldızla yazılmış olan ismin ortadan kaldırılması işini tamamlıyor. Eczahanenin camlarını tuzla buz ediyor. Yoluna devam ediyor. Unkapanı köprüsü de Galata köprüsü gibi açılmış olduğundan, buradan Eminönüne dönüyor ve iki kol burada birleşiyor.

Meydanın almayacağı kadar çok büyük bir kalabalık var. Bir bayram havası eşiyor. Köprü'nün öbür yakasında Teknik Üniversitenin toplanmakta olduğu haberleri geliyor. Emniyet Müdürlüğüne hareket ediliyor. Bir taraftan da katil polisler, katil polisler diye bağılıyor, Emniyet Müdürlüğü'nün önü beş sıra tepeden tırnağa silâhli polislerle kordon altına alınmış. Müdürlüğün pencerelerinden birinden sivil bir polis durmadan resim çekiyor. Burada gerekli nümayiş yapıldıktan sonra, buradan hareketle Babiali yokuşu başına kadar yürüyüşe devam edilebiliyor. Çünkü tanklar yolları tamamen kapamış bulunmaktadır. Kahrolşun diktatörler, kahrolsun katil polisler diye ortalığı çınlatıyorlar ve buradan mücadeleye devam etmek arzusuyla dağılıyorlar.

29 Nisan Cuma.

Hürriyetsizliğe, adaletsizliğe, haksızlıklara karşı girişilen mücadele devam ediyor. Ölümden, efendilerine yaranmak için ölüm saçanlardan korkmıyorlar. Üniversite binhesinde and içilmiş bir kerre.

— Öleceğiz, fakat hürriyet mücadelesinden vazgeçmiyeceğiz, demişlerdi

Mustafa Kemaller, Namık Kemaller neden ebedilemişlerdi, Hürriyet için, hak için, adalet için değil mi? Bu millet bu üç şeyden mahrum edilmek isteniyordu.

Saat 9.

Gençler Beyazıt meydanında toplanmağa başlıyorlar. Polislerden eser yok. Meydan askerlerin işgali altında fakat, gençlere sevgi ile bakıyorlar. Bu bakışları ile on-

ları takdir ediyorlar. Guruplar halinde Üniversite bahçesine yürürlerken yaralanan, şehit olan arkadaşlarını tesbite çalışıyorlar.

Üniversite bahçesindeki kalabalık gittikçe artıyor, Üniversite senatosu saat 10 dan beri toplantı halinde. Dakikalar ilerleyip duruyor. Kafileye her yeni katılıandan malûmat toplanıyor. Sırtlarını açarak copların meydana getirdiği patlıcanı renkteki kabarık ve kaim izleri gösieriyorlar birbirlerine. O kadar cop çürüğü taşıyan var ki, yüzleri aşiyor.

Saat 11,50

Artık tahammülleri kalmıyor ve hep bir ağızdan bağırmağa başlıyorlar ?

— Şehitlerimizi isteriz. Bu akisler bırakan istek sesleri bir kaç defa tekrar ediliyor. Nihayet, babaları, hocaları ve Rektörleri Sıddık Sami Onar Rektörlük kapısına, sol gözünün üzeri bantlı, çenesi kahrolası ellerin vurduğu yumruklarla çürük dolu olduğu halde görünüyor. Talebeler tezahürat yapıyorlar, alkışlıyorlar.

— Yaşa, varol. Sesler kesiliyor ve Rektör konuşuyor,

— Çocuklarım, Senatamız şehit düşenleri Üniversite şehidi addetmiştir. Şehitlerimizi almak için Müddeiumumilik, Mork ve Örfi idare Komutanlığı ile temas halindeyiz, Şimdi sizleri bu aziz arkadaşlarınız için bir dakikalık ihtiram duruşuna davet ediyorum, Duruş yapılıyor. Talebeler bu sefer nezaret altına alınan arkadaşlarını soruyorlar. Rektör :

— Henüz onlarla meşgul olmağa vakit bulamadığını ve meşgul olacağını söyleyerek toplantıya dönüyor. Gençler bütün coşgunluklarıyla İstiklâl Marşını söylüyorlar.

Saat 12,15.

Üniversitenin demir kapıları açılıyor ve Teknik Üniversite Profesörü Mustafa İnan ve arkasından yüze yakın

Teknik Üniversite talebesi içeriye giriyor. Arkadaşlarına katılıyorlar.

Saat 13,30

Rektör tekrar kapıya çıkarak şunları tebliğ ediyor.

— Sevgili Çocuklarım, anlıyorum sizleri, aynı hislerle ben de doluyum. Şayet cenazeler Üniversiteye ve ilme nezarettekiler serbest bırakılmazsa şuna inanın bütün Üniversite hocaları toptan istifa edecektir. Gençler tezahürat yapıyor ve kahrolsun diktatörler diye bağırıyorlar. Hürriyet Marşı haline getirilen Pilevne Marşı hep bir ağızdan söyleniyor.

Bundan sonra Atatürk'ün gençliğe hitabesi okunuyor

Saat 14.

Şehit arkadaşları için beş dakikalık ihtiram duruşuna geçildiği bir sırada Üniversiteyi kordon altına almaya çalışan askerlerin motorlu vasıtalarının gürültüsü ortalığı kaplıyor, Duruş yapıldıktan sonra gelen askerlere tezahürat yapılıyor.

— Ya ya ya şa şa şa Türk askeri çok yaşa.

Saat 14,30.

Rektör görünüyor. Hararetle alkışlanıyor,

— Arkadaşlar, Profesör Ömer Özek, Profesör Ekrem Şerif Eğeli, Profesör Naci Şensoy'dan müteşekkil bir komisyon kurulmuştur. Şehitlerin alınması ve nezarettekilerin serbest bırakılması için Örfi idare ile ve hükümetle temas halindedirler. Diyor. Gençler hep bir ağızdan soruyorlar :

— Hangi hükümet hocam, hangi hükümet. Kardeşi kardeşe vurduran hükümet mi?

Rektör nemli gözlerle bu asil gençliğe bakmakla yetiniliyor.

Saat 15.

Orgeneral Fahri Özdilek geliyor ve Rektörlük binasına giriyor. Yapılan uzun görüşmelerden sonra senatonun kararı bildiriliyor.

* * *

Tarihî bir vesika

Meclis Tahkikat Komisyonunun kurulması ve bu mahut Komisyona Anayasa dışı geniş ve korkunç yetkiler tanınması, herkesin bildiği gibi, zaten gergin olan havayı büsbütün gerginleştirmişti. Komisyona bu yetkilerin verilmesi mevzuunun müzakere edildiği celsede Büyük Millet Meclisinde fırtına kopmuş ertesi günde İstanbul Üniversitesinin avlusunda namert idare adamları Türk gençlerinin kanını akıtmak çılgınlığında bulunmuşlardı. Bu faciayı takip eden saatlerde İstanbul Üniversitesi Senatosu toplanmış ve tarihi bir karar almıştı, O devrin mahut ve malûm yasakları yüzünden neşredemediğimiz bu tarihî yesikayı okuyucularımıza bugün şerefle takdim ediyoruz.

Senato Kararı

T. C.

İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü

Yazı işleri Müdürlüğü

No, 1264

..... Dekanlığına

Örfî İdare Kumandanlığının fevkalâde ahval dolayısıyla Üniversitelerin bir ay müddetle kapatılmasına dair al-

mış olduğu karardan evvel senatonnn 29 Nisan 1960 tarihinde almış olduğu kararın bir örneği ilişikte ulaştırılmıştır.

Bahis mevzuu kararın Fakülteniz öğretim üyeleri ile yardımcılara ulaştırılmasının teminini rica eder, saygılarımı sunarım.

Rektör Vekili

Naci Şensoy

Karar

28 ve 29 Nisan 1960 tarihlerinde toplanan İstanbul Üniversitesi Senatosu 28 Nisan 1960 tarihinde İstanbul Üniversitesi iç kapısı önünde ve Atatürk heykeli etrafında toplanarak milli marşlar söyleyen talencenin bu toplantısını dağıtmak için polisin yaptığı müdahale sırasında cereyan eden pek vahim hadiseler büyük ve şiddetli bir teessür içinde muttrali olunmuştur.

Filvaki o gün talebenin yukarda zikrolunan şekilde yaptığı toplantıyı dağıtmak maksadile polis, o esnada vazife başında bulunan İstanbul Üniversitesi rektörünü haberdar dahi etmeye lüzum görmeden Üniversiteye girmiş ve bu kadar ağır muameleyi mucip bir tahrik asla mevcut olmadığı halde silâh kullanmak suretile bir kısım talebenin ağır surette ve hattâ komaya düşecek surette yaralanmasına sebep olmuştur. Bu suretle başlayan hadisenin devamı Üniversite dışı sahasında polisin aynı şiddetli hareketile ölüm vakalarının da meydana gelmesini mucip olmuştur.

Atatürk heykelinin etrafındaki toplantıdan haberdar olan Rektör ve Hukuk Fakültesi Dekan Vekili talebeyi teskin etmek maksadiyle toplantı yerine giderken polis tarafından çevrilmişler ve şahıslarında İstanbul Üniversitesine ve hattâ bütün Üniversitelilere galiz sözler ve ağır muamelelerle tecavüzün en çirkimine maruz kalmış

lardır. Bu ağır muameleler sırasında Rektör gözünden ve yüzünden yaralanmış, Dekan Vekili de zabita memurlarının yumruk darbelere hedef olmuştur. Bu zabita memurlarından şahsen teşhis olunanlardan Şişli Emniyet âmiri Zeki Şahin, Rektör ve Profesörlere tekrarından istihya olunacak sözler sarfetmiş ve yere düşürülen Rektör sürüklenmiş, Üniversite Genel Sekreteri de ayrıca tecavüze uğramıştır.

Bu memurların şedid muameleleri o kadar ileri gitmiştir ki yaralı bulunan rektörün âcil tedavisi için bir doktor ce.bî teşebbüsüne dahi mani olunmuş ve Rektör, Dekan Vekili, Genel Sekreter ve Yazı İşleri Müdürü Rektörlük şoförü Emniyet Müdürlüğüne götürülmüşlerdir.

Üniversite Rektörlüğünü haberdar etmeden polis müdahalesinin doğurduğu ve hattâ sebebiyet verdiği bu vahim hadiselerin tesbiti ve hâdiseyi teskin etmek ve kanunî ödevini görmek üzere harekete geçen Rektöre, Hukuk Fakültesi Dekan Vekiline, Genel Sekretere ve Üniversitenin şahsiyetine fiilen ve lisanen ağır harekette bulunan memurlar hakkında derhal kanunî tedbirlerin alınması hususunu zaruri gören Senato bu isteğin Maarif Vekiline bildirilmesine ve bugünkü şartlar içinde Üniversitenin faaliyetini devam ettirmenin mümkün olmadığını gördüğünden şimdilik onbeş gün müddetle Üniversiteyi kapamaya Rektörün teklifi üzerine ittifakla karar verdi.

Gençlerin bu karara aldıkları yok tek istekleri şehitlerini almak.

—Şehitlerimizi isteriz, diye bağıyorlar. Orgeneral Fahri Özdilek hitap ediyor.

—Dağınız aksi halde etrafınızı tel örgülerle çevirmek zorunda kalacağım. Koskoca kumandanın bu ikazı onları dağıtabilirdi. Fakat bir kerre sözleşmişlerdi.

—Dağılmayacağız, şehitlerimizi almadan, diktatör

Menderes'in istifa ettiğini öğrenmeden dağılmayacağız dediler,

Saat 17.

Biraz önce Üniversite bahçesinin dört bir yanına yerleştirilen hoparlorlerde, hürriyet üzerine ateşli konuşmalar ve şiirler okunuyor. Beyazıt meydanına toplanmış olan halk tarafından konuşulanlar, okunanlar ilgi ile takip ediliyor. İçeride yapılan nümayişlere, yer yer iştiraklar başlıyor. Üniversite bahçesinde heyecan gittikçe artmakta, kırmızı beyaz balonlara bağlanmış şanlı Türk Bayrağı senatö binası üzerinde göklere doğru yükseliyor. Dalgalanıyor. Manzara göz yaşartacak kadar muhteşem. Hep bir ağızdan istiklâl marşı söyleniyor. Dışarıdan yaşa varol sesleri ve alkış tufanı dalga galga beyazıt meydanına yayılıyor. Halkta coşmuş.

Saat 18.

Beyazıt meydanını dolduran halk askerler tarafından dağıtılmaya başlanıyor. Halk bir taraftan askerlerin istediklerini yerine getirirken, bir taraftanda, hürriyet isteriz. Katil Menderes diye sesleniyor.

Bahçedekiler, hoparlorle halka sesleniyor.

—Ey millet, siz bizim anamız babamızsınız, bizi bırakıp nereye gidiyorsunuz. Halk bunun üzerine duraklıyor. Bu sırada cümle kapısının üzerine çıkmış bir kaç talebe kırmızı mürekkeple yazılı, şehitlerimizi isteriz filâmasını açıyor. Halk bu heyecanlı manzarayı, şiddetle gözleri yaşararak alkışlıyor. Fakat askerler bu kalabalığı, copsuz tabancasız dağıtmasını biliyorlar.

*
*
*

Muhasara altında geçen gece

Saat 19,45.

Gerek Örfi idare Komutanının, gerek profesörlerin ve talebe mümessillerinin temaslarından bir netice elde edilememiş ve şehitler alınamamıştı. 4000' den fazla kızlı, erkekli bir talebe gurubu isteklerinde ve bahçeyi terk etmemekte ısrar ediyorlardı. Hava iyice kararmış ve serin bir gece başlamıştı. Sabahtanberi ağızlarına bir lokma ekmek girmemiş olduğunu şimdi yavaş yavaş hatırlamaya başlamışlardı. Askeri okulların girip çıkabildikleri muhasara hattından onlar vasıtasıyla ekmek taşınmaya başlanmıştı. Beş bine yakın gencin beş on kişinin taşıdığı ekmekle doymasına imkân var mı? Saatler ilerliyordu. Heykelin önünde yakılan ateşin etrafında çevrelenmişler gözleriyle ısınıyorlardı, Dışarıdan içeriye girmeğe muvafak olan bir talebe, o akşam, Menderes'in radyodaki hezeyanları-ı, palavralarını not etmiş ve yüksek bir yere çıkarak arkadaşlarına okuyordu. Bu yeniden galeyana ve coşmağa sebep oldu. Gece yarısından sonra Orgeneral Fahri Özdilek gelerek, kapılara yanaştırılmış olan cemselere binmelerini rica etti. Yapılacak bir şey olmadığı için guruplar halinde cemselere yürüdüler. Cemselerin başında bulunan subay ve erler bunlardan bir kısmını alırlarken bir kısmında kaçmaya zorlayarak mevcudun pek azı ile şehir dışındaki kışlalara hareket ettiler. Kimi Davutpaşa'ya, kimi Rami kışlasına. Hürriyet mücadelesinin ilk bayrağını açan gençler, gayet iyi muamele gördükleri bu kışlalarda hürriyetin müjdesini beklədiler.

Şehitler

28 Nisanda Üniversite bahçesinde, Bumin Yamanoğlunun tetiğe dokunuşu ile başlayan kardeş kardeşi vurma işi sırasında bir hayli talebe, kurşun, çep, at ve ciplerle yaralanmıştı. Beyazıt meydanında kıyasıya yapılan yayılım ateşlede gene bir çok talebe yaralanmış ve şehit edilmişti. Bunlar arasında ele geçirilen şehitlerimizden biri orman fakültesi talebelerindea Turan Emeksiz dir.

Turan Emeksiz

Malatyalı olan bu gencimizin bir annesi ve bir kız kardeşi vardır. Nazife Emeksiz, oğlu için şunları söylüyor;

— Doğduğu gündənberi uslu ve sessizdi. Daima asker olmak isterdi. Bir ara Harbokuluna girmek istedi. Fakat mürecaat zamanını geçirdiği için giremedi. Fakir qir aileyiz. Bir taraftan İstanbul'da bulduğu bir işte ça-

lışıyor bir taraftan da tahsiline devam ediyordu. Şehit olduğu haberini aldığı zaman çok üzüldüm. Mevlidini okutmaya Malatya Valisi izin vermedi. Şehit olmadan üç ay evvel ölen babasının ölümünden habersizdi. Türk ordusunun suçluları cezalandıracağına inanarak teselli buluyorum. Şimdi kızım ile oturuyor ve Turanın sevgisini de ona verdim. Fakat ne de olsa şuram bağrım yanıyor Diyor.

Neçim Özpulat

1943 yılında İstanbulda doğmuştur. Babası Abdulkerim Özpulat D. D. Y. yol çavusudur. İstanbul erkek lisesi öğrencilerindendi. 29 Nisan günü Çarşıkapıda iki tank arasında kalmış ve şehit olmuştur. Babası Abdülkerim VATAN SAĞ OLSUN demektedir.

Yaralılar

**İstanbul Üniversitesi Rektörü SİDİK SAMİ ONAR
HÜSEYİN IRMAK, HÜSEYİN ONUR, CENGİZ BALLI-
KAYA**

Hüseyin Onur

İstanbul Hukuk Fakültesi 2. sınıf öğrencisi olan Hüseyin Onur 28 Nisan günü kasığından yediği kurşunla yaralanmıştı. Cerrahpaşa hastanesinde kıymetli doktorların yardımı ile hayatı kurtarılmış fakat bir ayağının kesilmesi gerekmişti. Halen tedavide bulunan Hüseyin Onur; HÜRRIYET'e canım feda olsun demektedir.

Ankara'da Hukuk Fakültesindeki olaylar

29 Nisan sabahı. Ilık ve güneşli bir sabah. Hukuk fakültesindeyiz. Birinci dersten çıktıktan sonra bilinmeyen bir kuvvet talebeleri bahçede toplamağa başlıyor. Sessiz bir yürüyüşle İstanbul üniversitesinin, kendilerinin ve Türk milletinin davası mücadelesine başlamak kararındalar. Caddenin inen merdivenlerin kenarına geldikleri zaman, caddenin karşı tarafındaki yaya kaldırımında polislerin harp nizamına geçmiş olduklarını görüyorlar. Biraz ileride yeşil kadillâk arabasında vali Dilâver Argun sinirli sinirli, bu gençlere küfür sallayıp duruyor. Bu manzara talebeleri tekrar bahçede toplanmağa mecbur ediyor. ve nümâyişlerine başlıyorlar.

Hürriyet İsteyenler.

—Hürriyet... hürriyet isteriz. Menderes istifa et. di-
ye bağıyorlar. Polis elbiseli bir takım canavarların ha-
rekete geçmesine emir veriliyor. Ellerindeki coplarla ilk
hamleyi yapıyorlar. Bir anda ortalık karışıyor. Silâhlı
ve çok sayıdaki polislerle başa çıkamayacağını anlayan
gençler, fakülteye doğru kaçmağa başlıyorlar. Coplar şid-
detle inip kalkıyor ve yakalanan talebeler ciplerle sev-
kediliyor. Fakültenin ön bahçesi polislere kalmıştır. Fa-
kat hızlarını alamamışlardı. Talebenin arkasından bina-
nın içine dalıyorlar. Dalıyorlar ama burada dışardaki
gibi kolaylıkla iş göremiyorlar. Gençler sıraları, vesti-
yerleri kırarak ellerine geçirdikleri tahta parçaları ile
kendilerini koruyorlar. Coplar, tahta parçaları karşılıklı
önce havaya kalkıyor ve sonra bütün hızı ile bir insanın
neresine ras gelirse iniyordu. Kapıdan beyaz gömlekleri
kızıla boyanmış kız ve erkek talebeler polislerin arasın-
da çıkarılıp ciplerle sevk ediliyor. Bazan da onlardan, polis-
lerden birisi arkadaşlarının kolları arasında, bavgın ve-
ya yaralı olarak çıkarılıyor ve hasta nakil arabalarına
bindiriliyordu. Yakalanan talebeler, bir çanavar, bir ca-
sus ve bu memleketin çocuğu değilmiş gibi muamele
görüyordu. Halbuki kabahatları sadece hürriyet istemektir.
Fakülte içinde mücadele yarım saat kadar devam etti. Bir
kaç el silâh atıldı. Hastahanelerin hasta arabaları arı-
gibi işliyorlar. Fakat yaralı talebeleri taşıdığı yok. Arka
kapıdan hususi arabalarla, yaralı talebeleri fakültenin
genç asistanlarından Rüçhan Işık tarafından hastahanele-
re sevk ediliyor, Ve bu işi o idare ediyor, Polis yüze
yakın esir aldıktan sonra duruma hakim oldu. Bu ara-
da fakültenin önündeki gazeteciler kovulmuş ve yan so-
kaklarda resim çekmek isteyenlerin üzerine üşüşen po-
lisler bunları bir hayli dövdükten sonra merkeze alıp
götürmüşlerdi. Hukuk Fakültesi bugün için susturulmuş-
tu.

İki polisin götürdüğü bu genç Hürriyet isteyen bir Hukuk talebesidir.

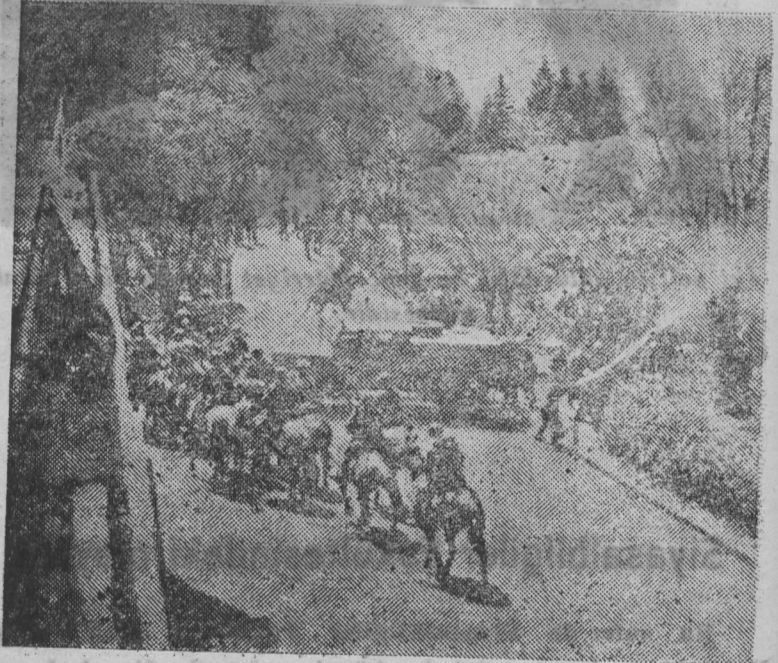
***

Siyasalbilgiler Fakültesindeki olaylar

Bu sefer de Siyasalbilgiler Fakültesi ayaklanmıştı. Bahçede toplanan talebeler hürriyet isteriz diye bağırmağa başladılar. Polisler bu sefer buraya hücum etme em-

rini almışlardı. Fakat burada mukavemetle karşılandılar. Kız arkadaşlarının eteklerine doldurup verdikleri taşları fırlatan delikanlıların mukavemeti ile. Başkomutan Gedik de hadiseyi baher almıştı. Arabasıyle gelip uzaktan hadiseyi bir müddet seyrettikten sonra, icap edenlere gereken emirleri vermişti.

Polislere yeni yeni takviye kuvvetleri geliyordu, Bu arada getirilen bir arazöz gençlerin üzerine su sıkmağa başlamıştı. İlk şaşkınlık geçtikten sonra, gençler Fakülte ye koşup yangın hortumlarını çıkardılar ve uçlarını musluklara takarak aynı silâhla mukabele etmeğe başladılar.

Resimde görülen su, gençlerin hürriyet ateşini söndürmek için sıkılıyor Halbuki, bu su; onların ateşin- daha alevlendiriyordu.

Arazözün üç kişilik mürettebatı hortumları atıp kaçmak mecburiyetinde kaldı. Başlarında genç hocalarından biri olduğu halde, arazöz talebelerin eline geçti. Vitesten çıkarılan araba arkasından itilmek suretiyle hareket ettirildi ve şöforsüz muavinsiz arazöz kaçmakta olan polis ve itfaiyecileri ta aşağılardaki kaldırımın kenarına kadar kovaladı. Hadiselerin bu hale gelmesi, valiyi ve Kore'de kahramanlığını gösterememiş olan Namık Argüç'ü fena halde sinirlendirmişti. Hemen askeri birliklerden birinin yanına sokularak bir binbaşuya ateş ettirmesini emretti. Binbaşı duymamış gibi hareket edince bu sefer daha sert emrini tekrarladı. Binbaşı gene aldırış etmedi ve bu merhamet ve şefkatten mahrum kumandanın kurtulmak için selâmeti bayılmakta buldu.

Argüç bu sefer bir üsteğmene emir verdi. O da bu kanunsuz emri yerine getirmedi. Çılgına dönmüştü. Bu sefer zorla bir askerin makinalı tabancasını alarak talebelere ateş etmeğe başladı. Bu kudurmuş ateş karşısında neye uğradıklarına şaşırarak talebelerin bir kısmı bahçedeki siperlerin arkasına saklanırken bir kısmı da binanın içine sığınmağa başlıyor. Polis kurşunları ve asker mermileri Fakülte binasını ateş yağmuruna tutuyor. Camlar, tuzla buz, duvarlar delik deşik oluyordu. Talebeler yaralı arkadaşlarının kanı ile yazdıkları (Hürriyet istemiz) levhasını balkonların birinden sallandırdılar. Bu dışardakiler için atış hedefi oldu. Okulun içine giren polislerin kareketi subaylar tarafından durdurulmamış olsaydı bugün şehitlerimizin sayısı pek çok olacaktı.

555 K.

2 Mayıs.

Futbol müsabakalarının neticelerini ilân eden tebeşirle yazılmış levhaların altında şöyle işaretler vardı. 555 K. Bunu ilk günler halk anlayamadı ve hatta buna dikkat bile etmedi. Fakat gençler, kız erkek kolkola kızılây meydanına akmağa başladı. Meydana yaklaşıldığı sırada üç bin kişiden fazla bir kalabalık

Olur mu? Böyle, olur mu?

Kardeş kardeşi vurur mu?

Kahrolası diktatörler

Bu dünya size kalır mı?

Marşını söylemeye başladı. Polisler, polie görevliler, D.P. gençlik teşkilâtına mensup bazı kimseler hemen hücumu geçti ve şarkı susturuldu. Gurup ikiye bölünmüştü. Bu sefer şarkının bestesi ısılıkla çalınmağa başlanmıştı. Coplar gene işlemeğe başlamıştı. Nihayet gaz bombaları patladı. Ve kalabalık dağıldı. 555 K. O günkü ihtilâlin parolası idi. Aslında beşinci ayın beşinci günü kızılây meydanına gel demekti. Bu parolayı öğrenmeyen

kalmamıştı.

5 Mayıs.

Bugün D.P. Ankara İli Merkezi ana baba günü. Caddelerde buradan çıkan guruplar dolaşiyor. Bunların giyimlerinden, hareketlerinden daha ziyade dışarıklı oldukları anlaşılıyor. Kızılaya giden bu caddenin sol kenarında bu guruplara daha sık raslanıyor. Sağ kaldırımda ise. talebeler, subaylar, memurlar ve halk toplanmağa başlamış bu kalabalığa mana vermeğe çalışıyor.

Nihayet saat 17 de sıra sıra kadillâklar geldi. En öndekinden Menderes indi. Bunun için toplanıp getirilmişler tarafından alkışlandı. Karşı kaldırımdaki kalabalıktan da aynı muameleyi göreceğini sanan Menderes yüzünü o tarafa dönünce burada toplanmış olanların hep bir ağızdan çektikleri yuha ile karşılaştı. Neye uğradığını şaşırmişti. Hürriyet isteriz. Menderes istifa et sesleri duyulmağa başlamıştı. Halka hücum ederek hürriyet isteyenleri yakalama hevesine kapıldı. Kendisini muhafazaya memur polislere :

— Şunu alın, bunu götürün gibi emirler vermeğe başlamıştı. Yakasına yapıştığı bir vatandaşa sordu;

— Benden ne istiyorsunuz?

— İstifa etmeni. Bütün bunlar senin yüzünden. Cevabını aldı Polisler yetişip bu vatandaşı da coplarıyla okşiyarak ciplerine aldılar. Bu sırada Gedik te otomobillinden çıkmış onları seyrediyor ve oraya buraya koşan polislere emirler ve küfürler yağdırıyordu. Apartıman gibi diğer bir arabada Bayar ve Koraltan yerlerinden kıpırda madan hayretle ve canları sıkın olanları seyrediyorlar. Menderes, Hürriyet gazetesi mahabiri Emin Karakuş'un otomobilinin üstüne bir yumruk indirerek :

— Beni öldürün, beni yuhalamak ha? Alçaklar, ben size gösteririm gibi küfürlerle sözlerine devam ediyordu. Etrafında-çenber gittikçe daralmağa başlamıştı. Garnizon kumandanı, işin vahametini kavrıyarak arabasını kalabalıktan kurtarmağa çalışan Emin Karakuş'un otomobilinin kapısını açıp Menderes'i içeriye soktu, Ve araba hareket ettirildi. Biraz ilerideki Başvekâlet Kalemî mahsus müdürünün arabasının yanında durularak Menderes bu ara-

baya alındı. Ve kadillâk kervanı Çankaya'ya doğru harekete geçti. Güven parkının önünde bir kaç el şakırtısı du yuldu. Menderes'in arabası acı bir firenle durdu. Kapı açıldı ve Menderes dışarı çıkmak için davrandı, fakat biraz evvel alkışlayanların da katıldığı bir yuhalama sertçe kapı kapanıyor ve hareket. Bu hal biraz ileride halkla Menderes arasında bir kerre daha tekrarlanıyor. Vaziyeti nihayet anlayabilmişlerdi. Kadillâklar Çankaya istikametine doğru yol alırken, gaz bombaları patlamağa ve çoplar havada kavisler çizmeğe başlamıştı. O akşam radyo şunları söylüyordu.

— Bugün saat 17 de Kızılay'a gelen Başvekil reisi cumhur, Meclis Reisi ve Dahiliye Vekili orada, toplanan halk tarafından şiddetle alkışlanmış ve tezahürat yapılmıştır. Ayaklanan gençlik tel'in edilmiştir, diyordu. Bu ne yalancı radyo idi. Bu mevzu Başbakan tarafından konuşma ile, Dahiliye Vekili tarafından beyanname ile millete ne kadar ters duyurulmuştu, Ne yalancı Başvekil ve ne yalancı Dahiliye Vekili idi onlar.

* * *

Harbiyelilerin Yürüyüşü

Ankara'daki yüksek okulların yaptıkları hürriyet nümayişlerinden sonra Harbiye ve Yedeksubay okulları, sıkı bir kordon altına alınmış, izinler kaldırılmıştı. Yedeksubay okulu, Ankara'ya 15 kilometre uzaklıktaki Ahlatlıbele gönderilecekti Harbiye için de, Çankaya'da Bayar'ın arzusu, Erdelhun'un teklifi ile imha kararı verilmişti. Bir ay önce imtihanlar yapılacak ve silâhsız olarak kampa gönderilirken tahrik edilecek ve mâkineli tüfeklerle kurşuna dizileceklerdi. Otuz milyon insanın içinde 1500-2000

kişinin ne kıymeti vardı? Deniyordu.

21 Mayıs.

Saat 15,30.

Harp okulu talebeleri, orduevinin önünden kızılây'a doğru yürüyüşe geçti. Önlerinde ve aralarında subay ağabeyleride var. Subayların sayısı dört yüze yakın. En yüksek rütbelli subay, Veteriner fakültesi komutanı Tuğgeneral Burhanettin Uluç. Sağ kaldırımında harbiyeliler ilerlerken, sol kaldırımında da onlardan daha kalabalık bir halk topluluğu sessizce yürüyor.

Kızılây meydanı geçiliyor. Refik koraltan'ın evi önünde bir duraklama oluyor. Bu sırada bu evden çıkan D.P meclis gurubu reisi Denizli Milletvekili Baha Akşit çekine çekine sokulup nereye gidildiğini öğrenmek istedi. Bir harbiyelinin

—Sen kim oluyorsun diye üzerine yürümesinden sonra harbiyede nezaret altına alınıncaya kadar bir daha ken disini gören olmadı. Yola devam ediliyordu, Çankaya yolunu tutmuş olan süvari müfrezesinin kumandanı harbiyelileri görünce bizzat kendisi hayvanların dizginlerinden çekerek yolu açtı, Meslek ağabey ve kardeşlerine Çankaya yolunu serbest bıraktı. İlk defa bir ses duyuldu.

—Yürüyelim arkadaşlar. Bu harbokulu komutanı tuğgeneral Sıtkı Ulay'ın sesi idi, Bütün talebenin yüzü gülüyordu, Çok sevdikleri komutanları da başlarına geçmişti. Yürüyorlardı. Durdurmak için önlerine çıkan Ankara örfi idare komutanı Korgeneral Namık Argüç üstü başı perişan bir kenara itilip yürüyüşe devam ediliyordu. İstekleri şunlardı:

- 1- Bütün mevkuf subayların serbest bırakılması,
- 2- Son hadiseler dolayısıyla mevkuf olanların serbest bırakılması.

3- Gösteri yürüyüşü sebebiyle hiçbir subay ve talebe hakkında takibata geçilmemesi.

Bu isteklerin hepsi kabul edilmişti. Geri dönülerek orduvevl önüne gelindi.

Ve harbiye, gençlik, dağ başını duman almış marşlara öyylendi, okula dönüş toplu halde yapıldı. Başvekâlet önünde üç dakika kadar duruldu. Buradan Milli Müdafaa vekâleti önüne gelindi. Burada Ethem Menderes ve Namık Argüç nasihat verme hevesine kapıldı. Fakat yuhalarla karşılandı. Selâmeti vekâlet binasına kaçmakta buldular. bundan sonra kamyonlarla okula döndüldü, Vadedildiği halde kabul edilen şartlar yerine getirilmedi. Okul komutanı Sıtkı Ulay nezaret altına alındı. Talebenin silâhhanenin kapılarını kırarak ayaklanması üzerine yarım saat sonra okul komutanı serbest bırakıldı ve çocuklarına kavuştu. Bu yürüyüş onların bir hayli uykusunu kaçırdı. Fakat hırsları bir türlü beklenen fedakârlığa göstermelerine izin vermedi.

Bu arada İzmirde de zaman zaman ayaklanma olduğu haberleri geliyordu. 2 Haziran 1960 tarihli Hürriyet gazetesinde İlhan Şeren imzası ile çıkan yazı ile İzmirdeki olaylar şöylece sıralanıyordu.

* * *

İzmir Hürriyet mücadelesine nasıl katılmıştı?

**Bir komiser, polislere: "İstiklâl Marşını
dinlemeyin vurun kafalarına,, diye
küstahça bir emir vermişti**

İstanbulda, Üniversite bahçesinde başlayan Hürriyet mücadelesi ertesi gün Ankarada olduğu gibi İzmirde de gençleri harekete getirmiş protesto toplantıları başlamıştı. İzmirli gençler ve vatandaşların bu uğurdaki faaliyetleri gün gün aşağıya çıkarılmıştır.

29 Nisan

İstanbul Üniversitesinde okuyan genç arkadaşlarının polis kurşunları altında can verdiğini öğrenen İzmirli gençler derslere girmeden durumu protestoya karar verdiler. İlk hareket Ticarî ve İktisadî İlimler Akademisinde görüldü. Hiçbir talebe bu sabah derse girmede. müdür ve öğretmenlerin daveti hiç bir netice vermedi. Saat 12,30 da talebeler bahçedeki Atatürk heykelinin önünde toplanıp sessiz bir yürüyüşe geçtiler, Bir kaç yüz talebe konak meydanına yaklaştığı sırada halkta bu yürüyüşe iştirake başladı ve kalabalık arıtı. Kemeraltı caddesine gelindiği zaman yürüyüş yapanların sayısı birkaç bin olmuştur. Bu sırada başta Emniyet Müdürü olmak üzere polis ekipleri yürüyüş yapanların yanına geldiler, İzmirde ilk harekete karşı polisin müdahalesi olmamıştır. Kalabalık Kemeraltı caddesinin sonuna geldiği zaman polis şiddet göstermeden talebeleri ve vatandaşları dağıtmıştır.

İzmir'de ikinci protesto Ege Üniversiteden geldi. sa

at 14.30 da Üniversiteden hareket eden talebeler İzmir Bornova caddesinden İzmir'e doğru yürürlerken yollarını kesen polis dağılmalarını söyledi, Fakat talebeler bu i-kaza aldırmadılar. Sabahleyin şiddet göstermeyen polis-ler birkaç saat sonra arslan kesilmişlerdi. Coplariyle talebelerin arasına daldılar ve rastgele yapıştırmağa baş-ladılar. Elllerinde «Atatürk» portresi olan talebeler ya-rım saat polisle mücadeleden sonra dağılmağa başladılar. Fakat polislerin aralarından 15 - 20 arkadaşlarını zor la arabalara bindirip götürmeğe kalktıklarını görünce tekrar üzcrlerine hücum ettiler. «Ya arkadaşlarımızı bı-rakın, yahut hiç dağılmıyacağız» dediler. Polis nihayet tevkif ettiği talebeleri iade etti.

Saat 17 de Üniversiteliler yeniden ellerinde bayrak-ve Atatürk portreleri olduğu halde Konaktan Basmaneye doğru üçüncü bir yürüyüş daha yaptılar. Bu mıntakada polis müdahalede bulunmadı ve hatta talebelere yol açtı. Kalabalık bir hayli arttı. Hep beraber Kordondan Cum-huriyet meydanına gelindi. Büyük bir intizam içinde po-lis kordonu altına alınan Atatürk heykeline gelen gençler çelenklêrini koyduktan sonra istiklâl marşını söyledi ve şehit kardeşleri için üç dakikalık ihtiram duruşu yaptılar Meydanda bu sırada 10 bine yakın Türk toplanmıştı. Ta-lebeler bir arkadaşlarının isteğile geldikleri gibi sessiz ve intizam içinde dağıldılar.

3 Mayıs

Bir gün evvel talebelerin yaptığı yürüyüşten sonra bugün de İzmir Barosuna kayıtlı 80 avukat ellerinde bir çelenk ve cüppeleri olduğu halde Konaktan Cumhuriyet meydanına kadar sessiz bir yürüyüş yaptılar. Saat 12 de başlayan hareketin başında Baro Reisi bulunuyordu. Bir gün evvel talebelere iyi muamele eden polisler avukatları daha ilk adımda tartaklamağa başladılar. Buna rağmen yürüyüşe devam edildi. Yolda polisler avu-

katların çelengini alıp parçaladılar, İskele civarında bir kadının elinden Atatürk resmini alan avukatlar Atatürk heykeli önüne kadar geldiler. Burada polis kafilesi çok daha fazla idi. İstiklâl Marşı söylenirken iki avukat fırlayıp Atatürk'ün resmini heykele koydular. Bu koşma sırasında yere kapaklanan avukat Şeref dizinden yaralandı. Avukatlar hakkında derhal takibata geçildi.

4 Mayıs

Halkın İzmir'de yaptığı en kalabalık nümayiş, sabah-tan itibaren şehirde bir toplantı yapılacağı duyulduğundan binlerce vatandaş akşam üzeri Konak meydanını doldurmuştu. İşlerinden çıkan memur ve işçiler de evlerine gitmedikleri için kalabalık gittikçe düydü: Bir kenara birikmiş üniversitelilerin ne yapacağını bekleyen vatandaşlar itip kakmaya rağmen yerlerinden kıpırdamıyordu. Saat 18,50 de gençler hep bir ağızdan İstiklâl Marşını söylemeğe başladılar. Bunu müteakip Dağ başını duman almış marşı ile birlikte yürüyüş de başladı.

Binlerce ağız Hürriyet, İstifa, istifa veya ya ya ya şa şa şa, İsmet Paşa çok yaşa, diye bağıyor, polis copları da inip kalkıyordu. Coplara karşı halk tekrar millî marşımızı söylemeğe başladı. Polisler selâm vaziyeti aldılar. İstiklâl Marşımızın bütün kitaları sonuna kadar söylendi. Marşın sonunda polisler gene saldırmaya başladı. Talebeleri yakalayıp sürükliyerek, tekmiyerek götürmeğe başladılar. Bunun üzerine halk polislere hücum edip onları döymeğe başladı. Bundan sonra topluluk Türk Ordusu çok yaşa diye bağıarak bir saatlik itişip kakışmadan sonra dağıldı.

7 Mayıs

Bugün saat 17 de CHP Kadınlar Kolu Atatürk heykeline bir çelenk koydu. Bundan polisin haberi dahi ol-

madı. Çelenk koyan 60 partili beş dakika devam eden ritirami durumu da yapmış ve dağılacakları sırada D.P. İdare Kurulundan Her kişi yanlarında muhafızları olduğu halde kadınların yanına gelip derhal dağılmalarını yoksa parti teşkilatının gelip hepsini darmadağın edebileceğini bildirdi. Esasen dağılmakta olan Kadımlar ve bir kaç yüz meraklı yollarına devan edip gittiler.

15 Mayıs

19 Mayıs

Sabık Başvekilin İzmir seyahati ve nutkundan sonra saat 13 45 te birkaç bin C.H.P. li Kendi H merkezi ö nünde toplanıp numayişe başladılar. D.P. liler mukabele ye başlayınca kıyamet koptu. Polis kordona rüğümen C.H.P. liler H merkezi de bulunan mensuplarını omuzla rına alarak sokakta dolaştılar. Atatürk ün hitabesi okun du. Kalabalık kendi isteğiyle dağıldı. Bu arada polis cop larından, yaratanan 4 kişi hastahane ye yatırıldı.

16 Mayıs

Menderes Ege Üniversitesi lojmanlarının merasim yerine gelirken yolun iki tarafında talebelerin dizildiği görüldü. Sabık Başbakan talebeleri uzaktan görünce çok memnun oldu ve yanlarına geldiği zaman elini otomob lin pençeresinden çıkarıp bunları selâmladı. Fakat biran da, emir almış gibi, bütün talebeler arkalarını dönüver diler. Şaşkına dönen menderes, oradâ durmadan uzaklaş tı.

Temel atma merasiminde, yapılan konuşmalardan sonra mikrofondan "Başbakanım bu bakla taze bakla. hem de tarla baklasıdır,, diye bir ses duyuldu. Fakat ki min söylediği anlaşılmadı ve mikrofon derhal kesildi.

17 Mayıs

Saat 18 de Kemeraltı Başdurak semtinde toplanan

bine yakın talebe Konak meydanına doğru yürüyüşe geçti. Halkta harekete katıldı. Kalabalık çok arttı. İstifa seşleri arasında Vilâyet konağına kadar gelindi. Burada polisler vatandaşın üzerine yürümeğe başladı. Talebeler İstiklâl Marşını söylemeye başlayınca polisler selâma durdu. Fakat bir baş kömiser "Marş dinlemeyin vurun kafalarına dağıtın,, diye bağırınca marş yarıda kaldı ve coplar indirildi yakalananlar arasında subaylar da vardı.

19 Mayıs

Talebe teşekkülleri ile C.K.M. Partisi Atatürk heykeline birer çelenk koyup ihtiram duruşunda bulunmuşlardır. Akşam saat 17,30 da C.H.P. abideye çelenk koymak isteyince polisler buna müsaade etmediler ve müthiş tertibat aldılar. İzmir'in bütün polisleri âbide etrafında toplanmıştı. Mebusların getirdiği çelenğin konmasına izin verilmedi ve çelenk tevkif edildi (!). Valinin emriyle yapılan bu hareket üzerine uzun münakaşalardan sonra 4 sivil, 1 resmi polis çelenği heykele getirdi ve mebuslar yerine koyup saygı duruşunda bulundular. Müteakiben binlerce vatandaş İstiklâl marşını söyledi. Hâdisesiz dağılındı.

* * *

Yasak edilen Millet Meclisi müzakerelerinden

Tahkikat önergesinin müzakeresi

D.P. Grup Başkanı Mazlûm Kayalar ve Başkan Vekili Baha Akşit 14 Nisan 1960 tarihinde bir tahkikat önergesi vererek C.H.P. nin faaliyetleriyle bir kısım basının tutumunun tahkik konusu edilmesini istemişler, bu önerge, Meclisin 18 nisan tarihli gündemine süratle alınmıştı.

İnönü'nün Sözleri

Meclisin bu tarihteki toplantısında ilk konuşmayı yapan önerge sahibi Mazlum Kayalar, komisyona verilecek yetkilerin iç tüzük ve Anayasa uygunluğunu savunmuştu. Daha sonra C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü söz almıştı. İnönü iç politikada huzuru tesis etme meselesi üzerinde durmuş, C.H.P. nin bu konuda müteaddit teşebbüsler yaptığını, fakat bir türlü huzuru tesis için ne gibi tedbirler ittihazi gerektiğini bulmak hususunda hükümeti müzakereye sokamadıklarını belirttikten sonra iktidarın huzuru tesis için emri vaki şeklinde getirdiği tekliflerin kabulünü şart koştuğunu söylemişti.

Daha sonra tahkikat önergesinin mahiyeti üzerinde İnönü, bu önerge kabul edildiği andan itibaren siyasi hayatımız tamir ve deva kabul edilmez bir uçuruma atılacaktır demiş, muhalefet olarak hangi mükellefiyetler ve

müeyyideler altında çalıştıklarını izah edeceğini bildirmiş Meclis dahilinde iç tüzük Meclis dışında ise parti tüzüğü hükümleri dahilinde faaliyet gösterdiklerini, bunun dışın da hiç bir kayda tabi bulunmadıklarını anlatmıştı. İnönü komisyona verilecek selâhiyetlerin hukuk telâkkilerinin ve kanunun dışında bulunduğunu ve gayri meşru bir talep olduğunu belirtmiş ve şöyle demişti:

“ — Milletvekili olarak böyle gayri meşru bir tasallutu kabul etmiyeceğiz. Vatandaşlara kanunların, adaletin Anayasanın dışında haksız, kanun dışı, gayri meşru selâhiyetlerle yapılacak müdahaleleri kabul etmemelerini söyleyeceğiz...”

Baskı Rejimi

C.H.P. Genel Başkanı komisyonun, hükümetin ve Meclisin üstünde bir baskı rejimi kuracağını söylemiş ve demişti ki:

“—Önerge bu devlette hiç bir müesseseye itimadı olmadığını söylüyor. Devlet memurlarına itimadı yoktur. Hiç bir müesseseye itimadı olmayan bu otorite, bu idare eşit olmayan seçimlere kararlı olduğu halde seçime gitmeye dahi cesaret edemiyor...”

Tabanca mı Çekildi?

Daha sonra D.P. den Samet Ağaoğlu söz almış ve kürsüye gelirken bazı müdahaleler olduğu için başkan C.H.P. den Hasan Erdoğan'a 6, Sırrı Atalay'a 12 oturum Meclise girmeme cezası verdi. Hasan Erdoğan kürsüde kendini müdafaa ederken Gaziantep D.P. milletvekili Ali Şahin'in tabanca çektiğini ileri sürdü. Ağaoğlu uzun konuşmasında komisyonun kurulması zaruretinden bahsetmiş ve sözlerini şöyle bitirmişti:

1- Memleketi bu anarşi uçurumunun kenarından çe-

Kip kurtarmazsanız istibdadın kapılarını açmış olacaksınız. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu kapıyı ebediyen açmayacak ve istibdadın hayattaki son mümessilinin bu kapıdan geçmek emelini hüsrana uğratacaktır.»

İnönü'nün ikinci konuşması

Bunu takiben İnönü ikinci bir konuşma daha yapmış C.H.P. nin ihtilâl metodları takip ettiği şeklindeki iddiayı kabul eylemediğini bildirmiş ve şöyle demişti:

«— Şimdi ihtilâl iktidarı bir defa eline geçirmiş olanlar tarafından yapılıyordu. Son zamanların modası bu dur. Seçimle iktidara geliyor, devletin vasıtalarına el koyuyor, seçimle gitmek ihtimali ufukta görüldü mü ben buradan gitmem telâşına düşüyor. Eğer bir idare insan haklarını tanımaz, baskı rejimi kurarsa o memlekette ayaklanma olur. Biz böyle ihtilâl içinde bulunmayız, bulunamayız. Böyle bir ihtilâl dışımızda, bizimle münasebeti olmayanlar tarafından yapılacaktır. Biz demokratik rejim dedik, demokratik rejim kurulmuştur. Bu demokratik rejim istikametinden ayrılıp baskı rejimi haline götürmek tehlikeli bir şeydir. Bu yolda devam ederseniz ben de sizi kurtaramam.»

İnönü konuşmasını bitirdikten sonra kürsüden indi ve C.H.P. hiler salonu terkettiler. Daha sonra D.P. den Osman Kavrakoğlu konuştu, C.H.P. ye İnönü'ye şiddetle çattı. Kavrakoğlu konuşmasını şöyle bitirdi:

«—Gidiniz, gidiniz, kötü temennilerle ebediyen gidiniz. Temennimiz Büyük Allahın bir daha bu kürsüye avdeti size nasip etmemesinden ibarettir.»

Daha sonra takibat önergesi oya konmuş ve kabul edilmiş, müteakiben 15 kişilik bir komisyon seçilmişti.

İkinci tartışma ve yayın yasağı

Bu müzkerelerden sonra kurulan komisyon yayınladığı tebliğle kuruluşu hakkındaki konuşmaların yayınlanması yasak etmişti. Bunun üzerine 20 Nisan tarihinde Mecliste gürültüler çıkmıştı. C. H. P. Gurup Başkan Vekili komisyon hakkında «gayri meşru» tabirini kullanmış bu tabir üzerine kendisi 12 oturum Meclise girmeme cezası almış, tabiri de tutanaktan çıkarılmıştı.

Buna C. H. P. liler itiraz etmişler, bu arada C. H. P. den Faruk Ayanoglu D. P. liler hakkında «Robotlar» tabirini kullanmış, bunun üzerine hem söz tutanaktan çıkarılmış hem de kendisine takbih cezası verilmişti. Arkasından Bölükbaşı komisyonun gayri meşru tasarruflarda bulunduğunu bildirmiş, aynı şekilde sözü tutanaktan çıkarılmış, kendisine de 6 oturum meclise girmeme cezası verilmişti.

Tahkikat Komisyonu Kanunu müzakereleri

27 Nisan tarihinde dört D. P. milletvekili tarafından verilen ve tahkikat komisyonlarının vazife ve selâhiyetlerini tanzim eden bir kanun teklifinin müzakeresi Mecliste fırtına kopardı, Teklif hakkında ilk konuşmayı yapan C. H. P. Sivas milletvekili Prof, Turhan Feyzioğlu teklifin Anayasa ve iç tüzük hükümlerine ve umumi hukuk prensiplerine aykırı bulunduğunu belirtti. Teklif sahiplerinden Hüseyin Ortakçioğlunun cevabi konuşmasından sonra İsmet İnönü söz aldı. İktidarın 1960 danberi her büyük seçimden muhakkak bir tedbir aldığını, bu yeni tedbirden sonra da seçime gidileceğini söyledi. İnönü daha sonra D. P. lilerin şiddetle protestolarına sebep olan şu

iki cümleyi sarfetti.

Syghman Rhee dayanabildimi? Hem onun ordusu, memuru, hakimi vardı. Siz bunlara da sahip değilsiniz.»

Bu başki politikasının tertipcileri zannediyorlar ki, Türk milleti Kore milleti kadar haysiyet sahibi değildir.

İktidar mensuplarının, bu sözleri şiddetle protesto etmeleri üzerine Başkan saat 18,45 te tutanağı tetkik etmek üzere oturumu kapattı. İkinci oturum saat 19,05 de açıldı ve Başkan Kirazoğlu tutanağın tetkik edildiğini, bu ifadeleri sebebiyle İnönünün 12 oturum meclisten çıkarılma cezasına çarptırılması gerektiğini söyledi ve bu hususu oya koydu, sözlerin tutanaktan çıkarılmasını da oya koydu. Aynı şekilde bu da kabul edildi. Bu sırada C. H. P. liler şiddetle gürültüler yapıyorlardı. Gürültüleri yatıştıramıyan başkan oturumu tekrar tatil etti, Üçüncü oturum saat 19,15 de tekrar açıldığında başkan, Celâl Yardımcıya söz verdi. Yardımcı tekrar kürsüye gelince C. H. P. liler tekrar protestoya başladılar. Bu sebeple Yardımcı konuşamadı ve başkan bu arada bir çok C. H. P. li milletvekillerine 3 ve 6 şar oturum boyunca Meclise girmeme cezası verdi. Ancak sükunet yine temin edilemeyince oturumu tekrar kapattı. Dördüncü oturum saat 20,40 da açıldı, ancak üçüncü oturumun kapatılmasından sonra salondan gazetecilerle dinleyiciler çıkarıldılar. Dördüncü oturumun başında Avni Doğan, gizlilik kararı olmadığı halde salondan gazetecilerle dinleyicilerin çıkarıldığını, bunun yanlış olduğunu söyledi. Başkan ise kapının açık olduğunu, isteyenin dinleyebileceğini bildirdi. Daha sonra C' H. P. lilerin sürekli protestoları arasında D, P, den Osman Kavrakoğlu konuştu, Bunu takiben de yeterlik önergesi oya kondu ve kabul edildi. Teklifin maddeleri müzakere edilerek kabul olundu ve saat 21,10 da oturuma nihayet verildi.

Dördüncü yayın yasağı İstanbul ve Ankarada talebe mümâyişleri üzerine ilân edilen Örfî İdarenin mecliste tastik edilmesi sırasında cereyan eden müzakereler hakkında idi. Bu konuda C. H. P. den Nüvit Yetkin, Avni Doğan, Ferda Güley, Hıfzı Oğuz Bekata ve D. P. den Samet Ağaoğlu, eskî Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri konuşular. Bu arada C. H. P. den Melih Kemal Küçüktepepinar 6 oturum meclise girmeme cezası, Mehmet Ali Ceritoğlu takbih cezası, Ferda Güley takbih cezası Mehmet Zeki Tolunay 2 ihtar cezası aldılar. Bundan sonra yeterlik önergesi oya kondu ve kabul edildi. Örfî İdare süresinin de üç ay olarak tesbiti kabul edildi. Bu konuda müzakerelerin yayını bilahare Tahkikat Komisyonu tarafından yasak edildi.

Beşinci Yasak Kararı

C. H. P. Gurup Başkan vekilleri Meclise bir tahkikat önergesi vermişler ve başbakan hakkında Meclis tahkikatı açılmasını istemişlerdi. Bu husustaki önergenin gündeme alınması hususunda C. H. P. lilerin yaptıkları konuşmalar da yasak edildi. C. H. P. liler önergenin bir an önce gündeme alınmasını istemişlerdir.

B. M. Meclisi müzakerelerini dahi milletten gizliyorlardı.

Demokrat Partili Mebusların sıra kapakları ile Cumhuriyet Halk Partisi Mebuslarına saldırıp kafa göz yarıkları son Meclis toplantısına dair neşriyatı, Hamdi Sancar'ın düzmece komisyonu bir tebliğle yasak etmişti.

Geçen hafta Çarşamba günü Eskişehirde o zamanın Başvekili Adnan Menderes muhalefet ve Basın hakkında tahkikata memur edilen meşhur Hamdi Sancar Komisyonunun vazifesini bitirdiğini söylerken Hamdi Sancar da Ankarada yeni bir Neşir yasağı emrini imzalamakta idi.

Hükümet üstünde salâhiyetlere sahip bu düzmece komisyonunun reisi tarafından gazetelere gönderilen neşir yasağı Türkiye Büyük Millet Meclisinin tarihinde benzeri hatırlanmayan, tahta parçaları ve iskemle ayakları ile yapılmış meydan muharebesinin milletten gizlenmesi içindi.

Hakkınız Yok

Herşey sonuna kadar daraltılan konuşma haklarının B. M. M. kürsüsüne de tatbikinden çıkmıştı, Fakülte koridorunda üzerlerine ateş açılan talebeler sokaklarda coplanan halk en nihayet Kızılay meydanında yuhalanmış olmak bir yana bırakılarak B. M. M. 35 gün tatile sokulmak isteniyordu.

O gün sabahleyin yapılan Grup toplantısında tatil ka-

rarı alınmış şimdi de bunun B, M. Meclisinden geçirilmesi isteniyor, fakat muhalefet buna şiddetle itirazda bulunuyordu, Celseye riyaset eden reis Agâh Erozan bunun da kolayını buldu ve söz almış bulunan Osman Bölükbaşı ile Kasım Gülek'in konuşamiyacıklarını bildirdi. Bunun üzerine eskî C. H. P. Genel Sekreteri kürsüye fırlayan Öfkeli, yumrukları sıkılı bir hâlde :

«Söz hakkımızı selbedemezsiniz, dedi. Buna hakkınız yoktur sizin, hiç bir hakkınız kalmamıştır. burası milletin kürsüsüdür ve konuşacağız »

Bir Kahraman

Bunun üzerine dün geceye kadar Ankarada kaçacak delik arayan Hamdi Sancar komisyonu azasından Nusret Kirişçioglunun bir meydan kabadayısı edasile içeriye fırladığı görüldü, Yumruklarını sıkıyor, nevi şahsına münhasır küfürlerle Gülek'i parçalamak isteyen bir hali vardı. Yüzü dün gece yakalandığı zamanki kadar kırmızı idi. Gülek'i kolundan tutup çekmek istediği sırada Hamdi Öner, Turgut Yegenaga ve bazı C. H. P. Mebuslarının eski Genel Sekreterini müdafaâ için kürsünün mukabil tarafına gelmeleri üzerine hızını kesti.

Yenileri geliyor

Bir anda bütün salon ayaklanmış, iktidar ve muhalefet mebusları arasında nâhoş kelimeler teati ediliyor ve iki taraf da ağır ağır kürsüye ilerliyordu. İçeride bulunan Vekiller de ayağa kalkmışlar Gülek'in üzerine yürüyenleri kimi teşci ediyordu.

«Hayır, diyordu Susturamazsınız, konuşmak hakkımızdır.»

Bir müddetden beri yenilmeyen fikre mukabele vası-

tası olarak kullanılan metodun derhal tatbik mevkiine konulduğu görüldü ve Demokratlar tarafından fırlatılan bir iskemle tam Gülek'in başına ineceği sırada yanındaki CHP. liler bunu güçlkle yakalayab geldiği istikamete iade ettiler.

Saflar Ayrılıyor

Bu suretle iki defa el değiştiren iskemle üçüncüsünde parçalanarak karşı safa atılmağa başlandı. İri tahta parçaları havada uçuyor ve çarpacak bir kafa bulamadığı takdirde temas ettiği duvar kesiminde bir oyuk meydana getiriyordu. İlk işaretten sonra D. P. lilerin sıraları önünde bulunan iskemleleri parçalamaya başladığını görünce, CHP. liler önce kendi taraflarındaki duvarın önünde safa geçtiler. Onlar da süratle aynı hazırlıklara koyuldular. sıra kapaklarının parçalanması sadece bir kaç saniye sürdü. Her tahta kırılışından sonra ortaya bir beyazlık çıkıyor. bunu takiben de sıra kapaklarının karşı tarafa fırlatıldığı görülüyor, hedefine varan her parçanın düşüşünü bir «ah» sesi tâkip ediyor, bir Mebus yere yıkılıyordu.

YARALANANLAR

Bir iskemle ayağının başına inişini takiben Malatya Mebusu Nüvit Yetkin'in yüzünün kanlar içinde kaldığı görüldü. Zonguldak Mebusu Suat Başol her zamanki orta reisi haliyle iki safın arasında tek başına yerinde oturmakta idi. Kendi arkadaşlarının fırlattığı tahta parçası bütün şiddetiyle başının sağ tarafına geldi ve sonradan sekiz dikişle kapatılabilecek hir yara açarak onu yere düşürdü.

Tnrgut Göle, hücumu hazırlandığı sırada koluna inen ağır bir darbenin tesiri ile yana eğildi.

Daniş Yurdakul kurşunla vurulmuşçasına önündeki sıranın üzerine kapandı, Alnından kan sızıyordu ve sağ

gözünün etrafı derhal morarmıştı. Selim Soley alnından aldığı yara yüzünden saf dışı kaldı, gazetecilerin balkonundan görülebilen diğer yaralılar meyhanesinde Abdullah Yayıcıoğlu ve Mehmet Demlikaya da vardı.

İŞİN BAŞI

Söz düellosundan sopa kavgasına intikal eden bu anlaşmazlığın yegâne sebebi Hükümetin bir aydan beri git gide şiddetlenen ve nihayet polis tarafından gençlerin üzerine ateş açtırılmasına kadar varan tutumu karşısında muhalefet hiç değilse Meclisin aslında yapamadığı Hükümeti murakabe vazifesini bir nebzecek olsun yerine getirmek ümidiyle tatile itiraz ediyordu. Hükümet de Meclisin kapalı olduğu bir zamanda daha rahat hareket etme ümidiyle aynı sabah aletacele yapılan Grup toplantısında sabık Başvekil şöyle diyordu:

«Arkadaşlar, memleket sükûnet ve huzur içindedir, İttilen cılız sesler üç beş muhalifin veya onların kıskırttığı birkaç sokak çocuğunun ayak seslerinden ibarettir. Bunun manasını onlara göstereceğiz. Bugün Eskişehir'e gidiyorum, Oradan da Kütahya ve Konya'ya geçeceğim. Bu millet'in ne derece bizimle beraber olduğunu o zaman göreceksiniz,

Sükûnet

Tarafların yaralılarını tedavi için nihayet mütareke yapıp bazıları için Meclise doktor getirilirken ve bazı yaralılar da hastahaneye nakledildikten sonra Meclis tekrar açıldığı vakit ortalıkta garip dir sükûnet vardı, Kavga tekaddümen konuşanlardan Turhan Feyzioğlunun seçim kanunu tadilatının gündeme alınmasına dair talebi ittifakla kabul edilmiş ve bunun âkabinde de iki gün sonra lâğvedilecek B.M.M. 25 günlük bir tatil Demokrat çoğunluğunun reyi ile girmiş bulunuyordu.

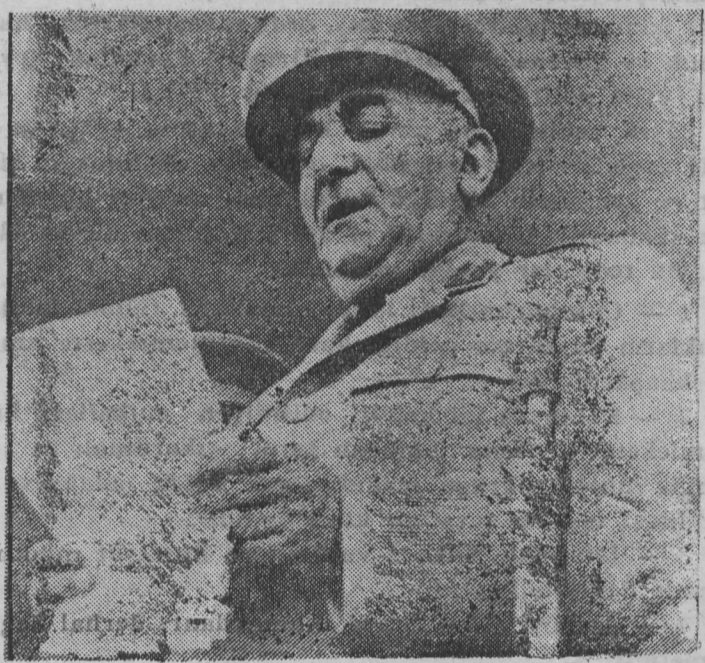

...Aziz Vekâletine...
 ...Dün geceki konuşmalarının işleri...
 ...Memleketin huzur ve istikrarı için alınması lâzım gelen...
 ...tedbir ve kararlar hakkındaki görüşlerimi arz ederim...
 ...ve vatanı bir vâcibe bilirim...
 ...Sizin başvekilin açıklamalarının dinledim ve okudum...

Memleketin içinde bulunduğu şartları bir mektupla mensup olduğu Millî Müdafaa Vekâletine bildiren Orgeneral Cemal Gürsel, mecburi izinle vazifesinden alınmış ve fakat onlar, halâ hakikatı görememişlerdi.

Aşağıya aldığımız mektubun ordu müdahalesinin ne kadar yerinde bir hareket olması bakımından çok kıymetli bir tarihi vesikadır.

**Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral
 Cemal Gürsel**

Aziz Vekilim,

Dün geceki konuşmalarımızın ışığı altında zatîâlinize memleketin huzur ve istikrarı için alınması lâzım gelen tedbir ve kararlar hakkındaki görüşlerimi arzetmeyi millî ve vatanî bir vazife bilirim.

Sayın Başvekilin açıklamalarını dinledim ve okudum. Bunlarda müsait bir zemin henüz mevcut olmadığı aşîkâr olarak belli ise de yine de düşüncelerimin sizlere iblâğının zaruretine inanıyorum.

Muhterem Vekilim, şu hakikati kabul etmek lâzımdır ki Kayseri hadiseleriyle başlayıp son karar ve feci olaylara kadar devam eden vakalar, vatandaş ruhunda derin tesirler ve hükümete karşı telâfisi güç hoşnutsuzluklar başlamıştır. Hele ordunun talebelere karşı akılsızca kullanılması işin vehametini artırmış, ordu mensuplarına huzur suzluk ve güvensizlik hisleri belirmiş, korkulan şey olmuş. Ordu politikaya karıştırılmıştır.

Sayın Vekilim, bu ahval küçümsenecek cebir ve şiddetle geçiştirilecek şeylerden değildir. Memleket, hükümet ve partinizin düştüğü bu müşkül vaziyeti kurtarmak için sükûnetli, fakat ciddi ve zecri tedbirler almak lâzımdır. Bu tedbirler şunlar olmalıdır :

1 — Cumhurbaşkanı istifa etmelidir. Çünkü bütün fevkalâdîliklerin bu zattan geldiği hakkında memlekette umumi bir kanaat vardır.

2 — Kabinede iyi kabul edilmeyen sulhalleri bütün memlekete yayılmış bulunan zevat çıkarılmalı ve yeni kabine mutlak dürüst, makul, zorcu değil, adalet ve şefkat hissi taşıyan zevattan kurulmalıdır.

3 — İstanbul, Ankara valileri ve Emniyet müdürleri süratle değiştirilmelidir.

4 — Ankara Örfî İdare Kumandanı derhal değiştirilmelidir.

5 — Son çıkarılan ve tahkikat komisyonları ihdas eden kanun kaldırılmalıdır,

6 — Mevkuf gazeteciler bir af kanunu ile kısa zamanda tahliye edilmelidir.

7 — Son hâdiselerde tevkif edilen talebeler serbest bırakılmalı, ilim müesseseleride yeniden faaliyete geçirilmelidir.

8 — Şimdiye kadar çıkarılan bütün antidemokratik kanunlar tedricen kaldırılmalıdır.

9 — Vatandaşın hürriyet ve eşit muamele hakkına mutlak surette riayet edilmelidir,

10 — Ordunun meseleleri süratle halledilmelidir.

11 — Din istismarcılığından vazgeçilmelidir.

12 — Süiistimaller oluyor mu, bilmiyorum. Fakat olduğu hakkında umumi bir kanaat mevcuttur ve millîetin hükûmete karşı itimatsızlığına sebep olmaktadır. Bu gibi kötülüklerin şiddetle bertaraf edilmesi lâzımdır.

13 — Müstesna zamanlar ve günler haricinde hükümet büyüklerinin memleket gezilerinde sun'î büyük vatan daş toplulukları ile karşılanmaları usulü terkedilmelidir.

Muhterem Vekilim, bu yazdıklarım asla bir parti ve politika mülâhaza ve tesiriyle yazılmamıştır. Memleketin durumunun bu tedbirlerin alınmasını zaruri kıldığına inandığım için arzedilmiştir. Sizlerin vatanperverlik ve vicdanlarınıza hitap ediyorum. İyi düşününüz, iyi hareketler yapınız! Memlekette çok şeyler yaptığınız muhakkaktır. Fakat, bu asla kâfi değildir. Bu yapılan işleri müstemleke idareleri de yapar, yapıyor ve yapmıştır. Asıl mühim olan toplumun ruhunda yaşama şevk ve azminin geliştirilmesi hak ve hürriyet aşkının kökleştirilmesi ve vatandaş idrâkinin yüksek ve mucip hislerle donatılmasıdır. Olaylar bu yolda olmadığınızı göstermektedir.

Talebelerin hürriyet duygusu ile yaptıkları masumane tezahürata karşı kitalar sevk edilmesi ve onların desteği ile emniyet kuvvetlerinin ilim yuvalarının içine kadar girerek talebeleri, profesörleri ile beraber coplarla ve

kurşunlarla tedip etmesi, dünyada görülmemiş çok fecî bir şeydir. O hengâmede kız talebelerin yürekler parçalayan çığlıklarının, analar, babalar ve halk ruhunda onulmaz yaralar açacağını anlamamak, memleketin huzuru bakımından büyük bir hata ve hazin bir gaflet olduğuna kaniim. Bizim gençlerimizde hak, adalet ve hürriyet duygularının gelişmesinden ve kemâlikden memnun olmamız lâzım gelmez mi? İstikbali hissiz, duygusuz, müstemleke ruhlu, yalnız maddeci bedbaht insanlara mı bırakmak istiyoruz ?

Sayın Vekilim, maruzatım mukakkak ki, çok mühim ve hatta çok cüretkâranedir. Fakat, memleket için, milletin selâmeti için, hükûmet ve hatta partinizin kurtarılması için dikkate alınması lâzımdır ve hatta çok lâzımdır. Saygılarımla.

3 Mayıs 1960

Kara Kuvvetleri Kumandanı
Orgeneral Cemal Gürsel

* * *

Birinci Cumhuriyet'in B. Millet Meclisinde Söylenen Son Nutuk...

Osman Bölükbaşı

(CKMP Genel Başkanı ve Kırşehir Milletvekili)

Mefcuh Büyük Millet Meclisinde söylenen son nutuk :

25 Mayıs 1960 çarşamba günü tatil kararı veren mef-
cuh B. M. Meclisinde CKMP. Genel Başkanı ve Kırşehir
Milletvekili Osman Bölükbaşı'nın bu vesile ile söylediği
ve Meclis hayatının son nutku : (Kavgalı celsenin sonunda)

Başkan : Buyurun Osman Bölükbaşı.

Osman Bölükbaşı (Kırşehir) : Muhterem arkadaşlar,
İki gün evvel toplanan B. M. Meclisinin yeniden bir ay
tatile girmesi bir tavrile talep ediliyor. Evvelâ, bu talep
te bulunanlar iki günlük bir faaliyetten sonra, B. M. Mec-
lisinin yeniden tatile girmesini haklı gösterecek ne gibi
mucip sebebe sahipseler onu bu kürsüden izah etmelidir
ler, (Sağdan bravo sesleri, soldan gürültüler).

Süleyman Kuranel [Gaziantep] ; Birbirimizi boğuyoruz
baksanıza.

Osman Bölükbaşı [devamla] : Bu herhalde biraz ev-
velki hâdiseden sonra alınmış bir karar değildir, âlemin
gözü kör, kulağı sağır değildir (sağdan bravo sesleri).
Biraz evvelki hâdiselerden müteessir iseniz tedbirinizi
alınız. Memleketin tahammülü ile oynuyorsunuz, ihtilâli
siz hazırlıyorsunuz (sağdan alkışlar.)

Başkan : Osman bey, bayram tatili hakkında lütfen,
tatil üzerinde konuşunuz beyefendi.

Osman Bölükbaşı [demamla] : Bırakmıyorlar reis, bey elbette cevap vereceğim,

Başkan . Müdahale etmeyin efendiler.

Osman Bölükbaşı [devamla] . Arkadaşlar, bugün memleketin manzarası nedir? Biraz evvel emniyetli seçim şartlarından birini temin gayesile getirilen bir teklifin ruznameye alınmasına karar verdiniz. Bu yetmez. Bugün iki şeyden birine karar vermek mecburiyetindedesiniz. Ya hür ve namuslu bir seçimin bütün şartlarını hazırlayıp seçime gideceksiniz, ya da bu memleketi kanlı bir kardeş kavgasına sürüklemeyi ve bunun mesuliyetini göze alacaksınız. Bunun ortası yoktur, [Sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri]. Muhalefet için de, iktidar için de başka yol yoktur.

Meclis toplantı halindeyken dahi kendisini her türlü murakabenin dışında hisseden, mesuliyetlerin deryasına batmış bir hükûmetin eline bir ay müddetle memleketi teslim edip nasıl bayram tatiline girebilirsiniz? Hangi hükûmetin eline memleketi teslim ediyorsunuz? 6 - 7 Eylül hâdiselerinde Türk milletinin şeref ve haysiyeti, dünya karşısındaki itibarı ayaklar altına alınıp hudutsuz tecavüzler yapılırken, bir polisin döğmesinin kopmasına razı olmayan, bir polisin tabanca ile ateş etmesine razı olmayan, Meclisin huzuruna gelip de (ateş edilmiş olsaydı milli felâket olurdu. Türk ordusunun ve zabitasının karşısında düşman mı vardı diyen müsamahar hükûmet dört tane göz yaşartıcı bomba ile dağıtılması mümkün olan masum talebelere, sizlerin evlâtlarınıza çatır çatır polis kurşunları siktiriyor ve radyoda bu cinayeti müdafaa ediyor. Şimdi memleketin içinde bulunduğu şartları bir kere düşününüz. Bu memleket; on beş kişilik bir komite, bir hükûmet ve bir de idarei örffiye ile idare ediliyor. Üç başlı bir idare. Tarihte misli görülmemiş bir idare, meşruiyet içinde bunun yeri yoktur. Böyle bir idarenin meşruiyetle alâkası yoktur (soldan, komiteciliği siz

yapıyorsunuz sesleri) Zaman gösterecek komiteciliğin kim de olduğunu,

Fransız ihtilâlinde bir selâmet-i umumiye komitesi vardı. Bu komite de bir tedhiş rejimi kurmuştu. Bu ihtilâl komitesinin ruhu Robespiyer idi. Robespiyer elinden kan damlayan adamdı. Ama Robespiyer idealist ve namuslu adamdı, Şimdi siz idealist olmayanları Robespiyer rolüne çıkardınız (sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri)

Arkadaşlar, siz meşruiyetten ne bahsediyorsunuz. Hangi meşruiyetten bahsediyorsunuz? Meşruiyetin hâkim olduğu bir memlekette, Türkiye Büyük Millet Meclisi ile burada olup bitenleri öğrenmek hakkına Anayasa muc.bince sahip olan bir milletin arasına on beş kişilik bir encümen sokmanın yeri var mıdır? Gizli celse yapmıyoruz, Meclis müzakereleri âlenidir. Meclis müzakerelerinin âleniyeti demek, burada olup biten her şeyi milletin duyması demektir. Aleni celsede cereyan eden müzakerelerin neşrini B. M. Meclisi bile yasak edemez. B. M, Meclisinin alamıyacağı bir yasak kararını, siz on beş kişiye aldıramazsınız.

Menderes cesursa diktatörlüğünü açıkça ilân etsin. Bu on beş kişinin gölgesine sığınmasın (sağdan şiddetli, alkışlar, bravo sesleri).

Arkadaşlar, memleket bugün mânevî bir karanlık içinde yaşıyor. Hakikati millete duyurmamak için her tedbir alınmıştır. O karanlığa memleketi mahkûm edenlerle mücadele etmeniz lâzım gelirken; onların eline memleketi bırakıp bayram tatiline gidiyorsunuz. Siz ihtilâlden de bahsediyorsunuz. Bu memlekette ihtilâli muhalefet çıkaramaz, siz ihtilâli kimin çıkaracağını, liderlerinizin eski nutuklarında arayınız.

Sene 1949 beyler, Ben D.P. nin dışında onunla mücadele eden bir partinin içindeyim. Bir büyük kongre akdediyorsunuz,

Süleyman Kuranel (Gaziantep): Onunla ne alâkası var bunun.

Osman Bölükbaşı (devamla): var, var. Niçin tatile gitmemek lâzım, sebebini izah ediyorum. Bu kongrenizde bir karar aldınız. Ne dediniz?

«1946 seçimlerinde olduğu gibi milletin numusu demek olan reylerine el uzatılacak olursa, o eller kırılacaktır, buna teşebbüs edenlere karşı millet meşru müdafaa halinde olacaktır, millet meşruiyeti müdafaa edecektir.» dediniz. Bu mevzuda, ben sizin muarızınız. olduğum halde o zaman ne dedim bilir misiniz? Hükümet o zaman bir tehdit beyanamesi neşretti. «Bu hareket anarşidir, bu hareket şiddettir, bu hareket ihtilâle tahriktir. Ben hak ve hürriyetlerin bekçisiyim. Nizamı koruyacağım» dedi. O zaman bir beyanatla Hükûmete şu cevabı verdim ve sizi müdafaa ettim: «Bu karar müşruiyetin müdafaa sı için verilmiştir. İhtilâli bir muhalif partinin arzusu değil, memleketteki şartlar çıkarabilir. İhtilâl millete ya pılan tazyik ile, onun tahammülü arasındaki muvazenenin bozulmasından çıkar, bu tazyiki, yani zulmü yapmak muhalif partilerin elinde olmadığına göre, ihtilâl ancak zulüm yapabilecek durumda olan iktidardakilerin eseri olabilir. Asla temenni etmemekle beraber bir gün bu memlekette bir ihtilâl çıkarsa bunun günahı, mesuliyeti kanun namına kanunsuzluğu, hak namına haksızlığı devam ettiren iktidarın olacaktır» demiştim. Bugün de ben aynı şekilde düşünüyorum. Bugün neden siz aynı mantıkla hareket etmiyorsunuz.

15 kişilik bir komiteniz tıpkı Vehîppaşa Divanı Harbi gibi evvelâ asıyor, sonra muhakeme ediyor. Bu yetmedi örfi idare, o da kâfi gelmezse kanun, Anayasa ve prensip tanımayan bir hükümet. Böyle idare, böyle hükümet olmaz. Bu hükümet Ankara'da ve İstanbul'da akan masum kanlarının mesulü olan bir hükümettir. Evvelâ bu kanın hesabını versin, ondan sonra bu memleketi idareye lâyık olduğuna vicdanlarınız kanaat getirirse, mesuliyeti üzerinize alır, tatile gidirsiniz. Aksi halde dünya

ve ahirette kimseye sizin söz söylemeye yüzünüz kalmaz. Bu yüzden doğacak mesuliyetler, iktidar mebusları olarak omuzlarınızdadır.

Bir taraftan tutar hükümet: «Ağzı süt kokan iğfal edilmiş bir avuç çocuğa nümayişler yaptırılıyor» der, diğer taraftan vicdanı sızlamadan bu yavrulara polis kurşunları sıktırır. Böyle hükümet nasıl iş başında bırakılır? (Soldan, polise kurşun sıkılır mı sesleri). Onlar silâhlı olsaydı. şimdiye kadar neler olurdu. Yüzlerce polisiniz ölürdü. (soldan gürütüler). Geç, geç.. İşinize geldiği zaman bir takım tertipli mitingler yaptırırsınız, bu nu millet bilir. İşinize gelmediği zamanda, silâhsız bir talebe nümayişine katılanlara kurşun sıktırırsınız.

Siz hürriyet ve demokrasi nizamını kurmak için iktidara geldiniz. 1960 türkiyesini bugün 1923-1926 Türkiyesinin şartları içinde yaşatmak istiyorsunuz. Siz milletin haklarını çiğnerken, gençler bir protesto mitingi nümayişi yapmamış olsalardı, Türk milleti için bu utanılacak bir hal olurdu (sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri).

Başkan: Bölükbaşı bey lütfen.

Osman Bölükbaşı (devamla): Soldan bir zat seçim gösterecektir diyor, Seçim gösterecekmiş, hangi seçim? Seçim dünyanın neresinde yok ki. Komünist memleketlerde de seçim vardır. Neticesi önceden belli seçimler vardır 15 kişilik ihtilâl komitesinin yasaklariyle, kararları ile, örfi idare ile ve hiçbir prensip tanımayan hükümetle memleketi karanlığa boğar, ağızlarımızı tıkarşınız. Vicdanları ayaklar altında ezersiniz, radyolarla milleti iğfale çalışırsınız, ondan sonrada hiçbir sıkıntı hissetmeden Türk Milletini ve dünyayı aldatmak için serbest seçim vardır dersiniz.

Serbest seçim böyle olmaz, onun şartları vardır. Hür emniyetli ve namuslu seçimi göze alsaydınız, zaten memleketi bu hale getirmezsiniz. Bu memlekette gece uyku-

larınızı kaçıran hâdiseler bir gün vuku bulursa, bunun mesulleri sizler olacaksınız. Zulmunüz olmazsa ayaklanma olmaz (Sağdan şiddetli alkışlar, bravo sesleri)

Buraya kadar verilen misaller memleketimizin iç durumunda daha pek çok verilebilecek misallerden bir kaçıdır. Daha irili ufaklı binlerce misal verilebilir. Bunları suçluların mahkemeleri sırasında, daha etraflı ve esaslı olarak milletce öğreneceğiz.

Buna rağmen, her vicdanlı, ve akıllı insanın bu durumda D. P. İktidarının halâ zorbalıkta ısrar etmesini ve iktidarda kalmak arzusunun affedilebileceğini sanmam. Çünkü, bu millet. İsmet İnönü'nün meclis kürsüsünde dediği gibi.

Türk milleti en az Güney Koreliler kadar hürriyet sever ve Vatanperverdir, Memleketin' milletin karanlık yollardan, uçuruma sürüklenmekte olduğunu, görmek için politikacı olmağa lüzum yoktur. Kendilerine inanıp, kaderbirliği yapan menfaatpereslerle, bu acı hakikatları görenlerin birbirlerine düşmeleri pek yakındı. polislerin kendi kardeşleri olan talebelere. attığı kurşunlarla akıtılan kanlar bunun başlangıcı idi. Plânsız ve delice yapılan meydanlarda, bu sefer halkın birbirine girmesi kaçınılmaz bir netice idi. Her gün biraz daha endşesi artan Türk milleti 26 Mayıs gecesi uykusuna daldığı sıralarda sabaha karşı olanlardan habersizdi. 27 Mayıs sabahının iki güneşli bir sabah olacağını nereden bilirdi

Saat 4,15 ten itibaren İstanbul radyosundan, tok sesli bir yüzbaşımızın müjdesi ile, bütün bu endişelerden kurtulmuş oldu, Çünkü, bu radyodan yüzbaşı Cemalettin Özturan kısa fasılalarla şu tebliğleri millete duyuruyordu.

Türk Silâhlı Kuvvetlerinin Millete Tebliğleri

Türk Silâhlı kuvvetleri sabaha, karşı saat 3 den itibaren bütün yurttta idareyi eline almış, duruma hâkim olmuştur.

Saat 4,30 dan itibaren Türkiye radyoları, kısa fası-lalarla İstiklâl marşı çalarak şu tebliği yayınlamağa başlamıştır:

“Büyük Türk Milleti; Silâhlı kuvvetlerimiz, bütün yurttta 27 mayıs saat 3 ten itibaren idareyi ele almış bulunmaktadır. Bütün vatandaşlarımızın ve emniyet kuvvetlerinin silahlı kuvvetlerle yakın işbirliği ile bu harekât, hiçbir can kaybı olmadan başarılmıştır. İstanbul'da ikinci bir tebliğe kadar silâhlı kuvvetler mensupları hariç, sokağa çıkma yasağı konmuştur.

Vatandaşlarımızın silâhlı kuvvetlerin vazifelerini kolaylaştırmağa ve millette ümit edilen demokratik rejimin teessüs etmesine yardımcı olmasını rica ederiz.

Türk Silâhlı Kuvvetleri,,

Büyük Türk Milleti:

Türk Silâhlı Kuvvetleri bütün vatandaşları radyolarının başına davet eder.

Sevgili vatandaşlar:

Bugün demokrasimizin içine düştüğü buhran ve son müessif hadiseler dolayisiyle ve kardeş kavgasına meydan vermemek maksadiyle Türk Silâhlı Kuvvetleri, memleketin idaresini ele almıştır. Bu harekâta Silâhlı kuvvetlerimiz, partileri içine düştükleri uzlaşmaz durum

dan kurtarmak ve partilerüstü tarafsız bir idarenin nezaret ve hakemliği altında en kısa zamanda âdil ve serbest seçimler yaptırarak idareyi hangi tarafa mensup olursa olsun seçimi kazananlara devir ve teslim etmek üzere girişmiş bulunmaktadır.

Girişilmiş olan bu teşebbüs hiçbir şahsa ve zümreye karşı değildir. İdaremiz hiç kimse hakkında şahsiyata müteallik tecavüzkâr bir fiile müsaade etmiyeceği gibi edilmesine de aslâ müsamaha etmiyecektir. Kim olursa olsun ve hangi partiye mensup bulunursa bulunsun, her vatandaş; kanunlar ve hukuk prensipleri esaslarına göre muamele görecektir. Bütün vatandaşların, partilerin üstünde aynı milletin, aynı soydan gelmiş evlâtları olduklarını hatırlayarak ve kin gütmekten birbirlerine karşı hürmetle ve anlayışla muamele etmeleri ıstıraplarımızın dinmesi ve milli varlığımızın selâmeti için zaruri görülmektedir. Kabineye mensup şahsiyetlerin, Türk silâhlı Kuvvetlerine sığınmalarını rica ederiz. Şahsi emniyetleri kanunun teminatı altındadır.

Müttefiklerimize, komşularımıza ve bütün dünyaya hitap ediyoruz. gayemiz, Birleşmiş Milletler Anayasasına ve insan hakları prensiplerine tamamiyle riayettir. Büyük Atatürk'ün Yurtta Sulh Cihanda Sulh prensibi bayrağımızdır. Bütün ittifaklarımıza ve taahhütlerimize sadıkız. NATO ve CENTO'ya inanıyoruz ve bağlıyız. Düşüncemiz, Yurtta Sulh, Cihanda Sulhtur.

İKİNCİ TEBLİĞ:

Daha sonra Türk Milletine hitaben, radyolarda millî marşlar çalınarak şu tebliğler yayınlanmağa başlanmış, halk radyo başından ayrılmamağa davet edilmiştir.

Büyük Türk Milletine:

Türkiye dahilindeki bütün Garnizonların kumandanları, o yerlerin askerî mülki idaresine el koyacaklar vatandaşları kanun teminatı altına alacaklardır.

Büyük Türk Milletine:

Bugünden itibaren Türk Silâhlı Kuvvetleri, en kısa zamanda milleti seçime götürecektir bir Kurucu Meclis Kurmak maksadiyle idareye el koymuş bulunmaktadır. Ecnebi dost ve misafirlerin emniyeti silâhlı kuvvetlerin tekeffülü altında bulunmaktadır. Askeri şahıslar hariç hiçbir kimsenin sokağa çıkması, bir karışıklığa meydan verilmemesi bakımından önemle rica olunur.

Türk Silâhlı Kuvvetleri

Bunu müteakip, marşlar çalındı. Kısa aralıklarla aşağıdaki tebliğler yayınlandı.

*Milli Birlik Komitesi Başkanı
Orgeneral Cemal Gürsel*

1 Numaralı Tebliğ :

2 nci bir tebliğ yapıncaya kadar, kordiplomatik dahil bütün vatandaşların Millî Birlik Komitesinin koyduğu sokağa çıkma yasağına harfiyen riayetleri rica olunur.

2 Numaralı Tebliğ

Bütün fırınlar normal mesaiye devam ederek ekmek pişirme işini ihtiyaca uygun sağlamaya devam edecektir. Fırınların un ihtiyaçları fabrikalardan normal ve devamlı olarak desteklenecektir. Un ve ekmek imal eden fabrika, değirmen ve fırınlardaki personel müessese sahiplerinin mesuliyeti altında normal olarak un ve ekmek imaline devam edecek. Ancak bunun için müessese sahipleri mahallî Garnizon Kumandanlıklarına müracaat edilerek sokağa çıkma müsaade kartı alacaklardır.

3 Numaralı Tebliğ

Memleketin selâmet ve asayişini temin bakımından, ikinci bir tebliğe kadar her türlü siyasî parti, neşriyat ve faaliyetleri, gösteri yürüyüşleri ve her türlü toplantılar menedilmiştir. Sayın vatandaşların hassasiyetle riayetleri rica olunur.

4 Numaralı Tebliğ

İşletmeleri Silâhlı Kuvvetler tarafından yapılan telsizler hariç, diğer bütün telsizler, faaliyetlerini derhal tatil edecekler ve telsizlerin kapatıldığı mahallî Garnizon Kumandanlıklarına haber verilecektir. Bu tebliğ dışında hareket edenler hakkında Garnizon Kumandanlıkları gerekli tedbirleri alacaklardır.

Tebliğ olunur.

5 Numaralı Tebliğ

Millî Birlik Komitesi faaliyetlerini aksatmamak maksadıyla sayın vatandaşlarımızın meşru sebepler olmadıkça mahallî ve şehirlerarası telefonlarla konuşmamaları rica olunur.

6 Numaralı Tebliğ

1. Türk Ordusu bir kere daha tarihî bir vazife karşısında bulunuyor. Bu vazife dahilde memleketi buhran ve felâkete sürüklemek isteyen çeşitli politikacıların elinden kurtarmaktır.

2. Devletin bütün idaresini ve bütün Türk Silâhlı Kuvvetlerini emir ve kumandasını deruhte ettim. Arkadaşlarımdan ve vatandaşlarımdan yardım ve müzaheretlerini beklerim.

Kuvvetler kumandanlıklarına 1, 2, 3 üncü Ordu Kumandanlıklarına, Vekâletlere ve halka tebliğ olunur.

7 Numaralı Tebliğ

Bütün bankalarda mevcut olan her türlü mevduat bloke edilmiş ve bütün muamelât ile kuyudat durdurulmuştur. Bu maksatla ikinci bir tebliğe kadar bankalar kapalı kalacaktır. Bankaların dahili muhafızları hariç hiç bir şahıs herhangi bir sebep ve bahane ile banka binası içine giremez. Banka muhafızlarının hüviyetleri Garnizon Kumandanlıklarınca tesbit edilecek ve bu muhafızlar hiç bir suretle değiştirilmeyecektir.

Tebliğ olunur.

Bankaların emniyeti garnizon kumandanlıklarınca sağlanacaktır.

8 Numaralı Tebliğ

Başvekil Adnan Menderes ve Maliye Vekili Hasan

Polatkan Kütahya yolunda yakalanarak Ankara'ya getirilmiş ve diğer Hükümet erkânı gibi burada muhafaza altına alınmışlardır. Sayın halkımıza tebliğ olunur.

9 numaralı tebliğ

bütün Jandarma birlikleri ordunun o mıntıkada bulunan kumandanlığı emrindedirler. bunlara kumandanlar sükûn ve emniyet için her türlü vazife verebilirler. Jandarma birliklerinin temiz seciyelerine güvenim vardır. bu vazifelerinde seve seve yapacaklarına da inanıyorum Emrin bütün Jandarma birliklerine tebliğ edilmesini rica ederim.

Dağıtım: Jandarma Umum Kumandanlığına ve Türk Milletine

10 numaralı Tebliğ

Ankara Valiliğine Tuğgeneral İrfan Baştuğ ve Emniyet Genel Müdürlüğüne Tuğgeneral M. Ülgen tayin edilmiştir. Emri aldıklarından itibaren vazifelerine başlayacaklardır. Sayın Ankara halkına tebliğ olunur.

11 Numaralı Tebliğ

Jandadarma Umum Kumandanlığına Tümgeneral Nezihi Fırat tayin edilmiştir. Derhal vazifeye başlayacaktır. Jandarma birliklerine ve sayın halka tebliğ olunur.

12 Numaralı Tebliğ

1. Bütün Devlet Memurları 28 mayıs 1960 günü sabahı saat dokuzdan itibaren normal mesailerine başlayacaklardır ve yurdun her tarafında normal hayata geçiş tedbirleri garnizon Kumandanlıklarınca alınacaktır.

2. Ankara'da halâ 27 mayıs 1950 saat 16 dan itibaren ihtiyaçlarını temin maksadile dışarıya çıkmakta serbesttir. Yalnız umumi caddelerde topluluklar meydana getirilmeyecektir.

3. Ankarada 27 mayıs 1960 günü saat 21 den itibaren sabah saat beşe kadar sokağa çıkılmayacaktır.

4. İkinci ve üçüncü maddelerde zikredilen hususların düzenlenmesi âsaiş ve emniyetin sağlanması Garnizon Kumandanlıklarınca temin edilecektir.

5. Muhterem Türk milletinin ve bütün Mülkî ve Askerî makamların bu karara yardımcı olmalarını rica ederim.

13 Numaralı tebliğ

1. Biz, vatandaşları birbirine düşürecek bir kardeş kavgasını önlemek için bu işe giriştik. Vatandaşların birbirlerine karşı, vatandaşlık hak ve hukuklarına riayet etmelerini birbirlerini sevip saymalarını, hangi partiden olursa olsun birbirlerine sevgi ve saygı göstermelerini istiyorum.

2. Yeni Anayasanın hazırlanması vazifesi Sayın Rektör Sıddık Sami Onar'ın başkanlığındaki profesörlerinden mürekkep, yüksek bir ilim heyetine tevdi edilmiştir.

Yeni Anayasa ilân ve tatbik mevkiine girinceye kadar bütün siyasi partilerin faaliyetini menediyorum. Aksi hareketleri şiddetle cezalandıracağız.

Vatandaşlarımın verilen tebliğlere riayet etmelerini bilhassa rica ederim.

14 numaralı tebliğ

Kapatılmış olan bütün gazetelerin kapatma kararları iptal edilmiştir. 28 Mayıstan itibaren bütün gazeteler neşriyata başlayabilirler.

15 numaralı tebliğ

28 Mayıs 1960 günü saat 10 dan itibaren evvelce

tevkif edilmiş olan subaylarla, millî ideolijimize aykırı hareket ve fiilleri olmayan tevkif edilmiş bütün Üniversite ve diğer okul talebeleri, serbest bırakılacaktır.

2. kapatılan bütün fakülte ve okullar derhal açılacak ve normal mesailerine 6 Haziran 1960 dan itibaren başlayacaklardır.

17 numaralı tebliğ

Emniyet Umum Müdürlüğünden tebliğ edilmiştir:

“Vilâyetlerdeki Jandarma ve Emniyet Merkezleri evvelden olduğu gibi derhal dinlemeğe geçecek ve merkezden verilecek talimata göre hareket edeceklerdir.

Bu hususun sağlanması Garnizon Kumandanlıklarınca temin edilecektir. Gereğini rica ederim.

Emniyet Umum Müdürü Tuğgeneral Muammer Ülgen

18 Numaralı Tebliğ

Türk Silâhlı Kuvvetleri bütün yurtda muhterem Türk millerinin gayreti ile kan dökülmeksizin duruma hakim bulunmaktadır.

Sayın İsmet İnönü ve arkadaşları sıhhat ve selâmettedirler. Sabık Hükümet erkânı tamamen emniyet altına alınmıştır. Vatandaşlarımın bilgisine sunarım.

19 Numaralı Tebliğ

Ankara ve İstanbul Garnizon Kumandanları aynı zamanda bu vilâyetlerin Örfi İdare Kumandanıdır. Evvelce Örfi İdare Kumandanlıklarınca verilmiş olan bütün tebliğler hükümsüzdür.

Yeni duruma göre Örfi İdarenin tesis edildiği Ankara ve İstanbul vilâyetlerinde yeni tebliğler mezkûr Kumandanlıklarca neşredilecektir.

Meclis feshedilmiştir. Her hangi bir parti tarafından siyasi mahiyette toplantı yapılmıyacaktır.

Muhterem vatandaşların ve alâkalıların dikkat naza-

20 Numaralı Tebliğ

Bankalar 30 mayıs 960 pazartesi günü açılacaktır. Bunların mevduat ve krediler üzerine ne suretle muamele yapılacakları 28 mayıs 1960 cumartesi günü tebliğ edilecektir. Bankacılarla sayın halkın bilgisini rica ederim.

Orgeneral Cemal Gürsel
Milîî Birlik Komite Başkanı
ve Türk Silâhlı Kuvvetler
Başkomandanı

***

Suçlular, birer birer yakalanıp Harbokulunda nezaret altına alındı. Bununla onların hem yurt dışına kaçmalarına hem de halk tarafından linç edilmelerine mani olundu. Sabıkların yakalanışlarına ait olayları, Akşam gazetesinde Az gittik Uz gittik sütununda (Yüreklerimiz çöp tenekesi değil) başlıklı yazısı ile Aziz Nesin şunları yazıyor :

◆◆

Yüreklerimiz Çöp tenekesi değil

En baştan başlayalım. Kara, Deniz ve Hava Kuvvetlerinden üç subay Çankaya'ya gidiyorlar. Bu üç ulusal gücün; Kara, Deniz, Hava subaylarının yanyana, elele oluşu, bölünmez, parçalanmaz yurt bütünlüğünün sembolüdür.

Saygıyla Bayar'a :

— İstifa ediniz! diyorlar.

Bayar'ın cevabı :

— İstifa etmem. Tarihe lekeli olarak geçemem.

İşte bir anlayış ; Tarihe lekeli olarak geçmemek için istifa etmemekte direndikçe, leke genişledi, yayıldı, büyüdü.

Bay Bayar; bir türlü anlayamadığınız gerçeği sizlere nasıl anlatabilmeli? Halktan hiç bir şey saklanamaz. Uşak ta, Topkapı'da ölüm tuzağını kimin kimin hazırladığını biliyoruz. Kimin buyruğu ile copların, sopaların, demirlerin, size iktidarı veren insanın başına indirilmek istendiğini hepimiz biliyoruz. Ölüm tuzakları düzenlerken, neden tarihe lekeli olarak geçeceğini hiç düşünmediniz? Lekeniz tarihinizden büyüktür.

* * *

Gelelim; «Sabık Başbakan olmayacağım» diyerek demokراسi kurmağa çalışan Sabık Başbakan'a. Yanında sevgili cep harçlığı nazırı Hasan Polatkan'la uçaktan indiriliyor. Sayın bay Sabık nereye gidiyordu dersiniz? Belki de havalarda borç alabileceği, kredi bulabileceği bir kapı arıyordu. Has dalkavuklarının (İkinci Fatih) dedikleri bay Sabık bu borç paralarla belki Beyazıt alanını iki metre indirecek, ya da Bayazıt kulesini üç metre yükseltecek, böylece bize «görülmemiş kalkınma»nın yeni örneklerini verecekti.

Uçaktan indirilen bay Sabık, cep harçlığı nazırı ile bir otomobile atlayıp kırlara doğru açılıyorlar, Bunca yol yapan bay Sabıkın kendisine bir çıkar yol bulamaması ne acıdır.

Subaylar, bay Sabık'ı gizlendiği çalılar arasından çıkarıyorlar. Çalılar arasında işi ne idi, tavşan avına mı çıkmıştı, kimbilir.

Bay Sabık subaylara soruyor :

— Nereye gidiyoruz ?

Dört yıldanberi sana, «Nereye gidiyoruz?» diye sormayan namuslu kalem kalmadı. Şimdi cevabını veremediğin o soruyu kime soruyorsun ?

Ankara'da uçaktan indirilen bay Sabık, generallere elini uzatıyor. Ama ona uzanan, el değil, makineli tüfeklerin namlularıdır. Dalkavuk yazarlarının her zaman «Beşüş bir çehre ile» diye övdükleri bay Sabık'ın yüzünü o sıra görmeyi pek isterdim.

Ya Koraltan.. Hani şu şirin koca adam. Her konuşmasında hepimizi kahkahalarla güldüren, zorbalık yönetiminin tek neş'e kaynağı Koraltan. Bunlar yetmezmiş gibi üstelik şair de.. İşte bir şiiri:

Bu vatani kurtaran
Atatürk'le, İnönü
Bir de Refik Koraltan
Koraltan'dır, Koraltan.

Bu şiirin koca adamı tabancayı çekip, önce havayı ateşliyor. Papucun pahalı olduğunu anlayınca subaylara soruyor:

— Beni nereye götüreceksiniz?

Nereye mi? Hiç korkma, sevinin, bu milleti götürmek istediğin yere değil..

* * *

Genel Kurmay Başkanı Rüştü Erdelhun'un alınmasına çok üzuldüm; Kendisi için değil, üstündeki elbisenin şerefi için.. Çünkü sırtındaki elbise, elbiseler içinde zorbalara uşaklık için en uygun olmayanıdır.

* * *

Sesi kısılıncayadek baş zorbanın borazancıbaşılığını yapan adı İleri, kendisi geri Bay Tefvik, ilkin kaçmak

istemiş. Yolların kapalı olduğunu görünce, subaylara:

—Yaşasın Ordu! diye bağırmaya başlamış.

Yaşasın mı? kim? Her zaman geri giden Bay İleri'nin bütün ömrü yaşasın, yaşasın dediklerine kahrolsun, demekle geçmiştir! «Yaşasın Halk Partisi!», «Yaşasın İnönü!», «Yaşasın Demokrat Parti!», «Yaşasın Menderes!» Şimdi de «Yaşasın Ordu!...».

Kolundan tutulup arabaya atılan Bay İleri'ye halk en güzel cevabı vermiş:

—Yuhaaa!...

* * *

Fatin Rüştü Zorlu. Yabancı diplomatların dilinde, yabancı basında «Mr. yüzde on» diye ün salmış büyük komisyoncu!.. Üstlerinde bir dolar bulunanların bile kaçakçılıktan cezaevlerine yollandıklarını düşünüyorum da, cep leri dolarlarla, marklarla dolu olarak yakalanan «Mr. yüzde on» un, yüzde kaç yurtsever olduğunu bir türlü kestiremiyorum.

* * *

Kasım Küfrevi'nin yakalandığı en uygundur. Otomobilin bagajında tutulmuş. Bagajda yük taşınır. Onlar da sırtımızın yükü idiler. Sırtımızdan atınca, kendilerine ancak bagajda yer bulabildiler.

* * *

Bunların içinde en güzeli, içinin kini suratına vurmuş gülmesini bilmeyen. Namık Gedik'in yakalanışı.. 6-7 Eylül yaratıcısı, Türk Frankeştayn'i Gedik çok direnmiş, subaylara karşı koymuş.

Yüzbaşı apartmanın kapısından bağırıyor:

—Namık Gedik, çık dışarı!

Komşu apartmanın penceresinden bağırlıyorlar:

—Çık dışarı!...

Gedik, lavabo altında saklandığı tenekeden çıkarılıyor. Dönüp subaylara,

—Ben size gösteririm! diyor.

İşte yıkılan zorbalığın son gülünç zart zurtu..

Gedik'i en lâyük olduğu taşıta bindiriyorlar: Çöp arabasına... Bu attan inip eşşeğe binmek değil, makam arabasından inip, çöp arabasına binmektir.

Yeni yönetimin her şeyini, her tutumunu beğeniyorum, seviyorum. Yalnız bir şeyini beğenmedim. Neden Gedik'i çöp arabasına attılar? Artık o çöp arabası muntar oldu, bundan sonra kullanılmaz. Yazık çöp arabasına..

* * *

Bütün bunları niçin yazdım biliyor musunuz? Biz, toptan acıyan insanlarız. Yufka yürekliğimizden hemen acıma duyguları kıpırdaşır. İşte bundan korkuyorum. Korkuyorum, çünkü, en başta kendim acımağa başladım. Ama acımayalım, suçlular çıksın ortaya... Suçsuzların başımızın üstünde yeri. Hırsızlar. kaçakçılar, dolandırıcılar, sahteciler, yalancılar çıksın artık ortaya, Çıksın ki bundan sonra hiç bir kurnaz, bu kötü yollara başvurmasın.

Onlara acımayalım. Onların acımadan bu millete neler yaptıklarını düşünelim.

Suçlular, Büyük Türk Milletinin merhamet duygularının arkasına sığınmasınlar, Çünkü Türk halkının merhametli yüreği, onların saklanmak istedikleri çöp tenekesi değildir.

* * *

Yakalaşın suçluların, en çok suçlularından biri selâmeti canına kıymakta buldu. 30 Mayıs günü kendini, nezarete bulunduğu Harbokulu revirinin penceresinden atmakla intihar etti. Hesap sorulamıyacak bir hale gelmesine milletçe üzüldük. Onunla bir çok sırların da yok olduğuna üzüldük. Fakat, hiçbir tesir altında kalmadan beklediğimiz mahkemeyi icra edecek olan kanun adamlarımızın bu üzüntümüzün yersizliğini göstereceklerine şüphe etmiyoruz. Esasen gittiği yerde de zebanilerin sorgusunu yapacağını biliyoruz. Milliyet gazetesinin Taş isimli sütununda Çetin Altan intihar başlıklı yazısında şunları yazıyor:

İntihar

İçten içe çürüyüp tefessüh eden bir devrin vesikaları [yakında açıklanacaktır. Radyolarda kendi kendilerini methede ede, peygamber mertebesine çıkaranların perde arkasında çomakladıkları bütün pislikler ortaya dökülecektir.

İstanbulu aylık haraçlara bağlayan yüksek ahlâklı emniyet müdürleri, siyasi hortumunu eroin ve döviz kaçakçılığına uzatmış âsil memleket severler, genel müdürlük payesindeki kadın tellalları, mektupları, dosyaları ve banka hesaplarıyla zerzebil, perişan, gözlerimizin önüne serilecektir.

Genç kurmaylarımız, devleti yalanla eline geçirmiş bir şebekenin bütün gizli ilmiklerini çözmekle meşguldürler. Seçimlerde işletilecek şeytanî mekanizmanın yayları çarkları, silindirleri ve kadranları yavaş yavaş ortaya çıkmakta, bu ölçüde bir eşkiyalık tertibinin hayretiyle insana küçük dilini yutturmaktadır.

Milislere dağıtılmak üzere banka mahzenlerine saklanmış silâhlar, kasalardan çıkan «Temizleyin» emirleri, sürülecek yahut ortadan kaldırılacak aydınların listeleri.

* * *

Vesikaların açıklanacağını öğrenip öğrenmez Namık Gedik'in üçüncü kattan beyin üstü kendini aşağıya atmasını şimdi anlıyorsunuz değil mi ?

Daha iki hafta önce bir Jüpiter edasile dolaşiyor, ka rakolların bodrum katlarında hürrîyet istiyen gençlere gerile gerile tokat şaklatıyordu. Ahlâksızlığın Olemp'inden önce dip üstü çöp arabasına, sonra da beyin üstü kaldırım taşlarına indi.

Koltukları ve keseleri uğrunda millet kanı dökmüş her siyaset zorbasının sonu mutlaka bir faciayla biter.

Okuyucularımız hatırlarlar, gazetecilerin, her fırsatta parçalanmış, leşi bacağından sürüklenmiş, kendi eliyle beynine kurşun sıkmış despotlardan bahsetmeleri boşuna değildi. Gazete sütunlarından uzanan parmaklar, onlara:

— Dikkat edin sonunuzu iyi görmüyorsunuz, diyorlardı.

Onlar ise bu parmakları kırmakla akibetlerinden kurtulacaklarını sandılar.

Şık ihtilâlimizin dünyayı hayran bırakan medeniliği; adsız kahramanların, başarıdan sonra kendilerini unutturarak, bunu şahsi bir ihtirasla değil, insanlık haysiyeti için yaptıklarını ilân ve isbat etmeleri, bir devrin milli gururumuza indirdiği darbeyi fazlasiyle telâfi etmiştir.

Ancak devrimlerin zerafeti, vatana yapılmış ihanetin korkunçluğunu kimsenin gözünde küçültmemelidir. Suçluların toptan çıldırmadan ve kafalarını kaldırım taşlarında patlatmadan önce, kabil olduğu kadar çabuk muhakeme edilmesi gerekmektedir. Onların verecekleri sayısız hesapları vardır. Bu hesaplar toplanmaya başlayınca, pespaye bir devrin sağda solda bulunan kandırılmış insanları, kendi gafletlerini daha iyi idrak edecekler ve hangi ihanetin kuklaları olduklarını öğrendikçe bir daha bunların ne adını anmayı isteyecekler, ne de böyle bir şeye cesaret edebileceklerdir.

27 Mayıs milletin susadığı hürriyetin bayramı oldu. Bu maksatla radyolarda aynı gün birçok konuşmalar yapıldı ve şiirler okundu.

Selâm Sana

Selâm sana gençlik selam!

Hürriyet meydanında kutsallaşan

Kutsallaştıkça dalga dalga bayraklaşan kan:

Ruh oldun başımızın üstünde çiçekleşen

Işık oldun gözlerimizin derinliklerinde

İman oldun göğüslerimizden fıskıran

Selam sana Ordu selâm!

Ey Ahmet'ler, ey Murat'lar, ey Turan'lar

Ey gönül mabedinde yatanlar

Senin haykırışınla başladı

Mehmet'in kudretiyle tekrar kurtuldu Vatan:

Bir ordu geliyor hürriyet meş'alesi elinde

Aç kollarını kucakla onu, öp alnından.

Selam sana Atam selam!

Geç kaldıysak eğer

Bağışla bizi Atam.

M. Ertuğrul ÜCEL

Hürriyet şehitlerine

Ey insan haklarının aslanca şehitleri!
O eski palabıyık dev gibi yiğitleri -
Dal gibi bedenlerle imrendiren çocuklar!
Ey toprağın koynuna güvey giren çocuklar!
Hürriyet kızı size göz yaşı dökmektedir:
Kanınızdan bu yurdun şafağı sökmektedir.
Mürekkep insan kanı, kalem insan gövdesi:
Beyazıt meydanına «Hürriyet kasidesi»
Kızım. bitanem. gülüm, Hürriyet olsun adın:
Kardeş katillerinin alnını damgaladın
Siyah iskarpininin sivri topuğuyla sen?
Bir zaptiye atının koynuna atılırken.
Vur alnına mührünü o alçalmış kopuğun:
Mührü süleyman kadar alizdir o topuğun.
Vur o temiz topuğu o çamurlu alna vur!...
Yere dökülse bile, kan olur başa vurur:
Ecel şerbeti değil, hürriyet şarabı bu:
Delinin oyuk oyuk meydanı dolu dolu,
İç o kutsal şaraptan, iç iç iç de hadi siz?
Yirminci baharına yeni basmış güzel kız!
Dudağın ruj görmeden, ko, alnında kan olsun:
Saçının her teline bir yezit kurban olsun;
Yaya bir sürü Hüseyin, atlı bir sürü yezit:
Hürriyet cihadının Kerbelâsı Bayezit!
Sen ey bu badreden sağ çıkan yiğit çocuk!
Allaha, hürriyete, Atatürk'e yolculuk..
Yılma ki düzlük yakın, sonu yokuşun, yürü?
Ayakta gömülmekten farksız duruşun, yürü!
Kulağının dibinde vızlasın kurşun, yürü
Önünü görmek için elbette gözün ferî,
İleri, biraz daha, biraz daha ileri! .

Behçet Kemal ÇAĞLAR

ANITKABİRDE

20 gün önce

Bir kerre doğrul, Atam

Beni imrendiriyor kendine gözüm yaşı
Siniyor toprağına, bak, usul usul atam!

Yine anıtkabrinin düştüm eteklerine
Bırak taşı toprağı, gönlümde kurul atam!

Bir ben miyim sanırsın eli böğründe kalan
Sensiz öksüzden beter milletin yoksul atam!

Dağlar başı dumandır yurdun hali yamandır
Rüzgâr avutamıyor: Bayrak yine dul atam!

İstanbul'dan Samsun'a çıkar gibi yavaşça
Buraya dönmek için bir çarecik bul atam

Çil yavrusuymuş gibi dağılsın şu cüceler
Bir kere doğrul atam: bir kere doğrul atam

Behçet Kemal ÇAĞLAR

Behçet Kemal ÇAĞLAR

ANITKABİRDE

ve bugün

İşte doğruldun, atam

Sevinç göz yaşlarına boğulmuş, gülüyoruz;
Seni yaşıyoruz biz pırıl pırıl, atam!

Anıtkabirde gövden, ruhun anavatanda;
Bayrak ol, ülkümüzün burcına kurul, atam!

Artık eli böğründe bir tek insan kalmadı,
Ne gençlik öksüz artık ne de bayrak dul atam!

İstanbul'dan Samsun'a çıkar gibi yavaşça
Bütün yurdu kapladın, bak, usul usul atam!

Çil yavrusuymuş gibi darmadağın cüceler;
Seninle dolu şimdi bütün İstanbul atam!

Hürriyet seccadesi: Kars'tan Edirne'ye dek,
Millet, yalnız Alaha ve vatana kul, atam!

Behçet Kemal ÇAĞLAR

Hürriyet Şarkısı

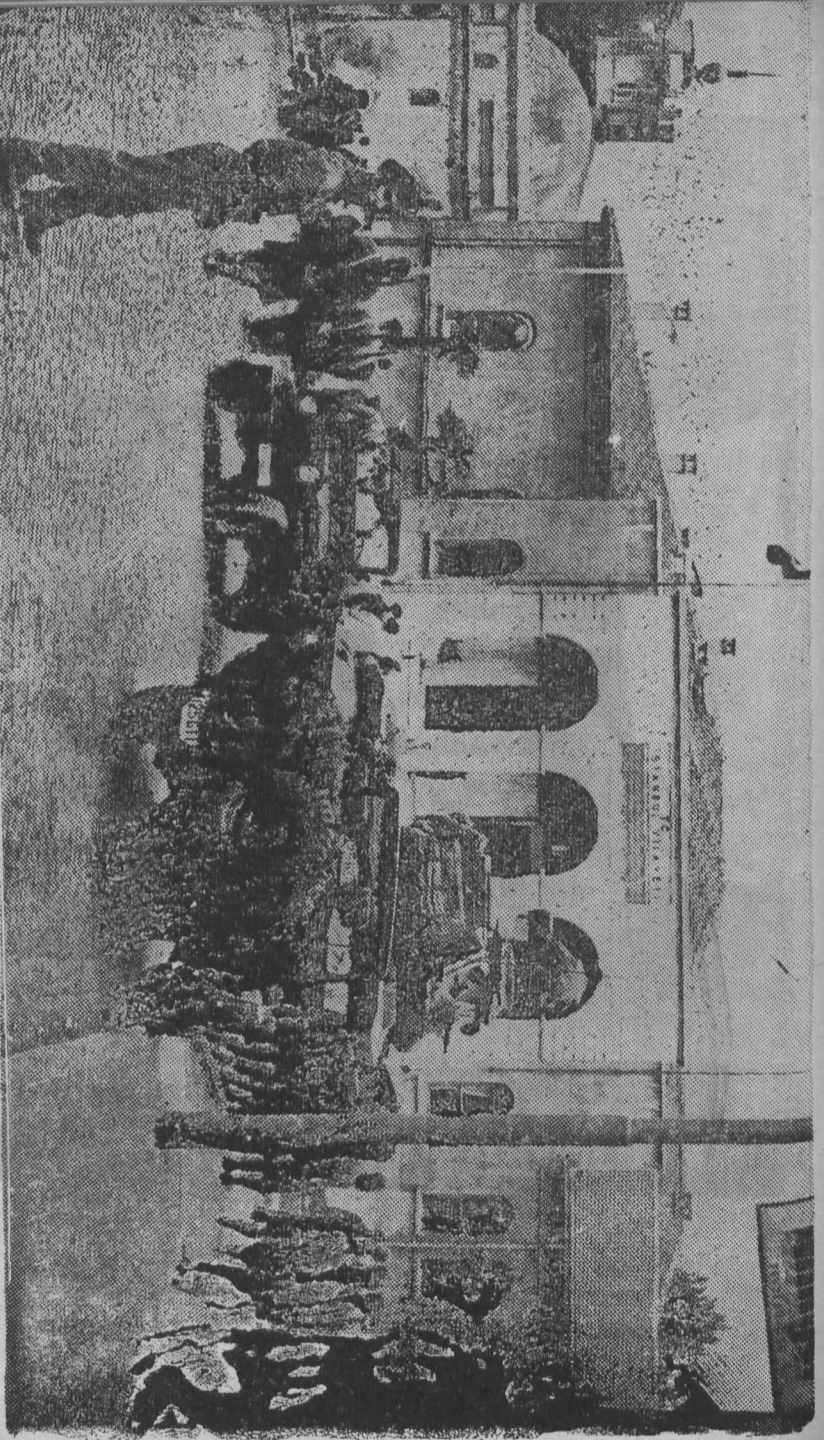
O gece düşümdе
Bembeyaz bir marti gördüm
Gözleri pırıl pırıl ayakları sırmalı
Ufuklarda bir gemi üzerinde Ay - Yıldızlı bayrağım
Diyordum «Hürriyet limanına demir atmalı»
Bekliyordu sahilde asil ruhlu çocuklar
Ellerinde defne dalları.
Bunlar öp öz ATATÜRK Çocukları ..
Ertesi sabah silâhli kuvvetlerimizin
Çınlattı gürleyen sesi ufukları birden
Dolaşıyordu dillerde hürriyet teranesi
27 Mayıs sabahı üçü beş geçe
Ezelden ebede dek zincir vurulmaz bize
Yurda kara günler getiren herhangi bir kimse
Ve hürriyete zincir vurmak isteyenler
Gelirler dize...
Atatürkün adı hiç unutulurmu?
«Kardeş kardeşi hiç vururmu»
Sözünde durmayan Türk bu vatânda durur mu?
Eylerse Mevlâm güzel eyler..
«Selâm bayrağım sana dalgalân kana kana»
Feda olsun kanlarımız bu uğurda asil vatana
Selâm sana ey şehit Teğmenim!
Selâm sana ey hürriyet şehidi kardeşlerim!
Yattığınız yer nur olsun
Bu uğurda bu mutlu bayramımız
Bizlere kutlu olsun...
Yaşasın ordumuz, yaşasın gençlik
Vatan tapraklarında bu büyük Türk milleti
Var olsun İLELEBET
Ve.. selâm sana gönüller dolusu
ey sevgili HÜRRİYET!..

YAŞAR MERDİM
Mu T'is Assubey

Harbiyedeki teknik üniversite talebe yurduna 27 Mayıs sabahı asılan döviz

*Sabık valı Yetkiner'in fesat yuvası haline getirdiği vilayet konagi Sanlı Crcumuzun emanet aldığı
27 Mayıs günü manzarası*

Milli Birlik Komitesinin İzahatı

Harekât nasıl hazırlandı ve nasıl tatbik edildi.

Dünya milletlerine örnek bir şekilde başarılmış olan bu iş nasıl yapılmıştı. Millî Birlik Komitesinden iki su-bay sözcü bunu şöyle izah ettiler.

Yurtta huzurun tesis ve hakiki demokrasinin gerçekleştirelmesi için Kahraman Ordumuzun giriştiği ve başa-riyle sona erdirdiği harekât safhaları açıklanmıştır.

Türk Silâhlı Kuvvetleri İstanbul Bölgesi Millî Komitesi tarafından verilen izahatta harekât şu iki safhaya ayrıl-mıştır.

1 — Harekâtın ilk safhası.

2 — Teşkilâtlanma ve plânlama.

Toplantıda sözü Albay Ahmet Yıldız almış ve ilk saf-ha hakkında şu izahatı vermiştir :

— İlk safha uzun zamandanberi eski iktidarın takip ettiği tutum üzerine başlamıştır, Huzursuzluğun tesirleri temas ettiğimiz konuştuğumuz bütün arkadaşlarda göze çarpıyor, dertleşiyorduk. Şunu da açıkça bildirmek iste-rim ki yapılan konuşmalarda, teati edilen fikirlerde hiç bir partiye ve siyasî zümreye iltifat etmedik. Ordunun siyasete karışmaması prensibine samimiyetle inanmış bulunuyorduk. Büyük Atatürk'ün ısrarla üzerinde durduğu ve takip ettiği bu prensibin lüzumuna iman ediyorduk. Bu itibarla hiç bir zümrenin mütalâalarına kapılmadan

yurdu saran huzursuzluktan kurtarma çareleri arıyor, yu karıda söylediğim gibi dertleşiyorduk. Bu arada radyonun hakikatleri millete, bizlere aksettirmemesi sabırları tüke tecek bir hal aldı. Radyolar dinlenmez hale gelmiş bulunuyordu.

Meclis Tahkik Komisyonu ve Reaksiyonu

Easkının günlen güne siddetini artırdığı sıralarda Meclis Tahkik Komisyonu kuruldu. İşte bundan sonra her yerde reaksiyon son haddini buldu. Eski hükümetin kendi taraftarları tarafından kurulan ve bütün yetkileri haiz bulunan böyle bir komisyona karşı duyulan memnuniyetsizlik çok fazla arttı,

28-29 nisan hadiseleri

Nihayet 28 - 29 Nisan hâdiseleri patlak verdi ve bu hâdiseler bizler üzerinde de büyük tenkitler yarattı, Hâdiseler malum. Üniversite profesörleri ve asilâne bir surette, devlet nizamına riayatkâr bir şekilde gösterdiği tepkiyi, bizler yani Ordu şiddetli bir şekilde bastırmaya memur edildik. Sesinin kestirilmesi istenen kütle dürüst seçim, demokrasi ve istifa istiyordu. Bir asırdanberi istediğimiz bu şeylerin de bizim tarafımızdan bastırılması talep ediliyordu. Bu durumla rejim tehlikeye giriyor, Ana yasa ihmale uğramış bulunuyordu. Bu suretle korumak istediğimiz müesseseler susturulmak isteniyordu.

Ordunun Mukavemeti

İzah ettiğim son durumdan önce Gaziantep hâdiseleri sırasında Orduya silâh kullanmak emri verilmiş, fakat

Ordu onu yapmak istememiştir. Uşak, Bergama hâdiseleri de bunu takip etmiştir. İşte bu hadiselerin birbirini takip etmesi bir çok arkadaşlarımız arasında reaksiyonlar yarattı. Elimizden geldiği kadar suçlu yoluna girmemeğe çalıştık.

Örfiidare ve eski hükûmetin Siyasî maksatları

Nihayet ilân edilen Örfi İdare ile tamamen siyasî maksatlarla kullanılmak istendiğimizi ortaya çıkardı. Eski hükûmet erkânından aldığımız gayet kesin ve suretleri halen elimizde bulunan emirlerle istikbalimizin garantisi Türk gençliğine süngü saplamağa ve mermi kullanmağa sevkedildik. Biz bu öldürücü vasıtaları kullanmak istemedik. Fakat emir kesin idi.

4 Prensip

İşte; başbaşa kaldığımız zaman bunları konuşuyor, bunları belirtiyorduk. Siyasete katılmamak isteyen Ordu zorla siyasete eğildi. Bu durum karşısında pasif bir mukavemetin netice vermiyeceği kanaatine vardık.

Nihayet fikrî faaliyetimiz ve çeşitli görüşmeler sonunda şu 4 prensip üzerinde anlaştık :

1 — Hiç bir siyasî partiyi tutmamak ve onu desteklememek,

2 — Teşebbüs edeceğimiz harekâтта kan dökmemek,

3 — İdeal bir demokrasinin hazırlıklarının tamamlanması yapılacak zorlukların hür bir seçimle tecelli edecek millî iradeye göre kurulacak bir iktidara vazifelerimizi devretmek ve aynı rütbelerle vazifelerimize dönmek,

4 — Dış taahhütlere ve bağlantılara sadık kalmak.

İcra safhası

Bundan sonra Yarbay Orhan Gabibay, teşkilât ve icra safhası hakkında izahat vermiş ve ezcümle demiştir ki :

« 28 Nisandan itibaren devam eden olayların büyük bir hızla inkişafı karşısında şerefli ordumuz menşupları sür* atle teşkilâtlandı ve tarihi vazifesini yapma zamanı geldiğine inandı. Böylece Ankara, İstanbul, Eskişehir ve yurdun diğer yerlerinde teşkilâtlandı.

26-27 Mayıs gecesi

Harekâtın muvaffak olma şartı| baskındı. Başarıya ulaşmak gaye idi Bu sebepten ki plânlama çok uzun sürdü, İnce teferruata kadar gidildi, Nihayet her şey tamamlandı. 26 mayıs günü Ankara, İstanbul ve Eskişehir de gerekli irtibat yapılarak harekât 26/27 mayıs gecesi başladı. 3 üncü zırhlı tugayın büyük kısmı seyyar kuvvet olarak kritik noktaları kararlaştırılan saatte işgal etti. Esasen bu tugay 28 nisan hâdiselerinden o güne kadar hak ve hürriyet yolundaki müspet tutumuyla Davutpaşa tagayı ismile İstanbulda şöhret yapmıştı, Diğer birlikleri mizde kendilerine verilen vazifeleri başarı ile yaptılar.

Şehir içinde emniyeti temin etmek için luzumlu noktalar, bilhassa köprüler tutuldu. Beyoğlu bölgesi ile şehir içinde mühim noktalar ele geçirildi. Şehirde bu harekâta büyük bir subay kütlesi, İstanbuldaki 5 Harp Akademisi nin subayları iştirak ettiler.

Saat 4 de

Bu arada emniyet kuvvetlerinin, birkaç malum ve menfur mukavemete yeltenmeleri hariç, Ordu icraatını destek lediler.

Saat 2,55 den sonra temizleme harekâtı başladı. Saat 4 de İstanbulda bütün hedefler ele geçirilmiş kulanuyordu. İstanbul radyosu ilk tebliği saat 4,15 de yaptı.

Bundan sonra basın mensuplarının soruları cevaplandırıldı, Adnan Menderesin Kütahya civarında bir tarlada yakalandığı, yurdun hiç bir yerinde mukavemet olmadığı bildirildi. Gece yasağının da ilk fırsatta kaldırılması düşünüldüğü söylendi.

Bir tank katılan harekâta katılan tanklardan biri

Bu inkılâpta büyük işler başarmakla mümtaz bir mevkii olan Harbokulunun harekâtını Okul Komutanları Tuğgeneral Sıtkı Ulay şöyle anlatıyor:

Telebelere; Önünüzden geçeceğim hissiyatınızı bakışlarınızla anlatın dedim ve birer birer önlerinden geçtim, Çakmak çakmak gözler bana her şeyi bir kere daha anlattı. Bütün gözler Ne duruyoruz, diyordu.

Karar veriyoruz

Millî Birlik Komitesi üyeleri arkadaşlarla temasımız sıklaştı. Görüştük, etraflıca konuştuk, Bu sıralarda cumartesi veya pazar günü bütün okulun imha, gençlerin yok edileceğini haber aldık, O akşam Millî Birlik Komitesinin Ankaradaki mensupları ile saat sekizde Okulda toplandık ve hareketin cuma sabahı yapılmasını kararlaştırdık ve plânımızı hazırladık.

Albay Müçteba Özden de bizden

O güne kadar Alay Kumandanı Kurmay Albay Müçteba Özden'in bizden olduğunu bilmiyordum. Bir aralık yanıma geldi, Subay talebelerin mezuniyetlerinin çok yakın olduğunu, tabancalarını taksim edip etmiyeceğimizi sordu. Bence dağıtılmasında hiç bir mahzur yok. Hatta mümkünse makineli tabanca da verelim, deyince Albay bir an durdu ve sonra hemen kucaklaştık; birbirimizi anlamiştik.

Mermileri dağıtıyoruz

Subay ve talebeler, silâhlarını alırlarken Vekâletten mütemadiyen emirler geliyor, silâhların toplanması. depoların mühürlenmesi isteniyordu. Akşam saat sekizde Millî Birlik Komitesi üyesi arkadaşlar okula gelmeğe baş

ladılar. Onlar toplanırken biz de talebelere mermilerini dağıttık. Heyecanları sonsuzdu, onları zaptetmeye imkân yoktu. Ertesi günü yaşayacakları tarihi günün havasını bütün benliklerine sindirmişlerdi.

Uyuyamayacaklarını biliyordum, fakat yatmaları, istirahat etmeleri lâzımdı. Rica ederim gidin yatın dedim. Yatakhanelere çekildiler. Bütün telefon irtibatını kestik, okulu emniyete aldık. Eğer mukabil bir hareket hissederseniz, derhal harekete geçmek üzere de hazırlandık.

Bu gece uyanık kalacağız

Henüz durumu iyice anlayamamış öğretmen subay arkadaşları gazinoda topladım. Millî Müdafaa Vekilinden şimdi emir aldığımızı ve bu gece uyanık bulunmamız gerektiğini söyledim. Okulumuzun bir baskına uğraması ihtimalinden bahsettim, tertipli olalım dedim. Onlar da durumu kavramışlardı.

Millî Birlik Komitesi son hazırlıkları tamamlamış, kat'i plânı hazırlamıştı. Sabah saat üçü geçerken herkes vazifesini aldı, bütün Harp Okulu, muhtelif cihetlere dağılmaya başladı.

Mukaddes Vazife Başlıyor

Ben, Okulun önünde gençlerin dağılışını seyrediyor, çocuklarımın muvaffakiyete ulaşması, doğacak güneşin Türk milletine hürriyet getirmesi için dua ediyordum. Bin beş yüz Türk gencin ölümüne sevk edilip muvaffak olamayacak bir insana verilecek ölüm cezası, hakikaten az geliyordu bana.

Silâh Sesleri

Aradan yarım saat geçti, muhtelif yerlerden işitilen silâh sesleri muvaffakiyetimizin ilk müjdecisi oldu. Bir

çok yerler, kısa zaman içinde elimize geçmiş, vaziyete hâkîm olmuştuk. Hemen Riyaseticumhur Muhaiız kütasına telefon bağlatarak kumandanla görüştüm. Kendilerinin de işe başladığını, Komitece öğrendik.

Birkaç saat sonra Okulun önü subay ve sivil halkla dolmuştu. Mahşeri kalabalık arasında bulunan Üniversiteli gençler [Bize vazife yok mu?] diye bağrışıyorlardı. Bu gençlerin sesleri halâ kulağımda çınlamaktadır.

İşler Tamam

Millî Birlik Komitesi arkadaşlarımız, Türk Silâhlı Kuvvetlerinin memleketin idaresini eline aldığını radyolarla yayınlarken sabık Reiscicumhur ve Hükûmet erkânı Okula getirilmeğe başlandı. Hepimiz artık huzur içinde idik, Fakat Okulun önünde biriken büyük kalabalığın heyecanı her an biraz caha galeyan halini alıyor, hayatları muhafaza altına alınanların linç edilmemesi için her çareye baş vuruyorduk. Yedek Subay Okulu gençleri yetişip emniyet tedbirlerimizi takviye ettiler. Bu gençlerimiz gelmeseydi getirilenlerin linç edilmesinin önüne geçmek imkânımız kalmıyacaktı.

Bundan sonraki neticeyi biliyorsunuz.

Türk Milletine, özlediği hürriyeti ve bu inkilâbı hazırlayan, sunan milli birlik komitesi üyeleri kimlerdir.

Devlet ve Hükûmet Başkanımız Orgeneral Cemal Gürsel

Milli Birlik Komitesi Üyeleri Kimlerdir?

Milli Birlik Komitesine Mensup 38 üyenin piyografileri açıklanmıştır. Gayet kısa olarak tertiplenen biyografilerdeki tevazu göze çarpmaktadır. Basbakanlık Basın İrtibat Bürosundan verilen biyografilerin kısa oluşu sebebiyle gazeteciler üyelerin peşine düşmüş ve biyografiler ancak böylece biraz genişletilebilmiştir,

Biyografiler şöyledir:

Orgeneral CEMAL GÜRSEL: 1895 yılında Erzurum'da doğmuştur. Evli ve bir çocuğu vardır. Subaylık hayatı Suriye ve Çanakkale Cepheleleriyle, 2. İnönü, Eskişehir ve Sakarya muharebelerinde geçmiş, İstiklâl Harbinde ve büyük taarruzda bulunmuş, Harp ve İstiklâl madalyalarıyla taltil edilmiştir, 1929'da Harp Akademisini bitirmiş ve 1958 de Kara Kuvvetleri Kumandanı olmuştur. 27 mayıstan bir müddet evvel vazifesinden mecburi izinle uzaklaştırılmıştı.

Orgeneral FAHRİ ÖZDİLEK: 1901 yılında Bursa'da doğmuştur. Evlidir ve üç kızı vardır. Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı iken İstanbul Örfi İdare Komutanlığına verilmişti. 27 Mayıs harekâtını müteakip Millî Savunma Bakanlığına getirilmiştir.

Tümgeneral CEMAL MADANOĞLU: 1907'de Eşmede doğmuştur. Evlidir. 1924 de Harp Okuluna girmiş ve

1954 de generalliğe terfi etmiştir. Genç subayların tek-
lifi ile Milli Harekâta derhal katılmıştır Cemal Gürsel
Ankara, ya gelinceye kadar da Millî Komitenin reisliğini
yapmıştır. Halen Ankara komutanıdır.

Tuğgeneral SITKI ULAY: 1906 de İzmir'de doğmuş-
tur. Evli olup üç çocuğu vardır. Mısır ihtilâli sırasında
Kahire'de Ateşemiliter olarak bulunmuştur. Harp Oku-
lu kumandanı iken Millî Harekâta katılmış ve Çankaya
köşkünü sarmak vazifesini almıştır. Bilâhare Ulaştırma
Bakanı olmuştur.

Tuğgeneral İRFAN BAŞTUĞ: 1908 de Vanda doğmuş
tur. Evli olup iki çocuğu vardır. 1929 yılında Harp Oku-
lunu bitirmiştir. 1940 da kurmay olmuştur. 1956 yılın-
da Koreye gitmiştir. Kendisi dağ, istihbarat, doktrin,
nükleer silâhlar ve Millî Savunma kurslarını bitirmiştir.
Son vazifesi personel Başkanlığı Birinci Muavinliği idi
şimdi Ankara askerî valisidir.

Kurmay Albay OSMAN KÖKSAL: 1916 da Selânik'te
doğmuştur. Evli ve iki çocuğu vardır. 1953 de Kore Bir-
liğinde liyakat madalyası almıştır. Kendisi Çankaya köş-
kü muhafız Alay komutanı idi. Celâl Bayar,ın yakalanı-
şında Burhan Uluç ve Sıtkı Ulay paşalarla birlikte hare-
ket etmiştir. Bugün gene aynı vazifededir.

Kurmay Albay ALPARSLAN TÜRKEŞ: 1917 de İstan-
bul'da doğmuş olup beş çocuğu vardır. Kara Kuvvetleri
NATO Dairesi Koordinasyon Şube Müdürü iken harekâ-
ta katılmış ve Ankara Radyosunda Türk Silâhlı Kuvvet-
leri adına ilk konuşmayı yapmıştır. Halen Başbakanlık
müsteşarıdır.

Kurmay Albay SAMİ KÜÇÜK: 1916 da Drama'da
doğmuştur. Evli olup iki çocuğu vardır. 1954 de Tokyo-
Askeri İrtibat Bürosunda bulunmuştur. Madrit Ateşemi-

literliğini yapmış ve şimdi de Millî Komitenin Basın He yetine dahildir.

Kurmay Albay FİKRET KUYTAK: 1915 de Ankara'da doğmuştur. Evli ve iki çocuğu vardır. 27 Mayıs günü Başbakan Menderes ile Maliye Bakanı Hasan Polatkan'ı hava meydanından alarak Harp Okuluna getirmiştir. Di ğer bazı tevkiflerdede bizzat bulunmuştur.

Kurmay Albay EKREM ACUNER: 1916 Tokatta doğmuştur: Evli olup altı çocuk sahibidir, 1935 yılında Harp Okulunu bitirmiştir. Geuelkurmay Başkanlığında Şube Müdürü iken harekâta katılmıştır.

Kurmay Albay MUCİT ATAĞLI: 1919 da Erzurumda doğmuştur. Evli ve iki çocuk sahibidir. İnkilâp sırasında vazifeli olduğu Eskişehir Harp Okulundan harekâta iştirak etmiş ve sabık başbakanın tevkifinde büyük rol oynamıştır.

Kurmay Albay HAYDAR TUNÇKANAT: 1921 de Ban dırma'da doğmuştur. Evli olup iki çocuğu vardır. Harekâta fiilen iştirak etmiştir.

Kurmay Yarbay RAFET AKSOYOĞLU: 1921 de Üskü darda doğmuştur Evli olup bir çocuğu vardır. Genel Kurmay'da Lojistik başkanlığında vazifeli idi. Harekâta Ankara'da iştirak etmiştir.

Kurmay Yarbay SEZÂİ OKAN: 1917 de İstanbul'da doğmuştur. Evli olup iki çocuğu vardır. Emekli hava generali Zekai Okan'ın kardeşidir. Harekâta mühim rol oynamıştır.

Kurmay Yarbay MUSTAFA KAPLAN: 1923 de İstanbul'da doğmuştur. Bekârdır. Ankara'da harekâta iştirak etmiştir.

Kurmay Yarbay ORHAN KUBİLAY: 1918 de Üskü dar'da doğmuştur. Evlidir, harekâta Ankara'da katılmıştır.

Kurmay Yarbay SUPHİ KARAMAN: 1922 de Bayburt da doğmuştur. Evli olup bir çocuğu vardır. Genelkurmay Personel Dairesinde iken harekâta katılmıştır.

Kurmay Binbaşı AHMET YILDIZ: 1921 de Sürmene' de doğmuştur. Evli ve iki çocuğu vardır. İngilizce, Fransızca bilir. Son olarak Basın-Yayın ve Turizm Umum Müdürlüğüne getirilmiştir.

Kurmay Binbaşı MÜNİR KÖSEOĞLU: 1923 de Sakarya'da doğmuştur. Bekârdır. 27 Mayıs sabahı İstanbul Radyosunu ele geçiren birliğe kumanda etmiştir. Eski bir sporcu olup millî atletizm takımında yer almıştır.

Kurmay Binbaşı SELÂHATTİN ÖZGÜR: 1925 de İstanbul'da doğmuştur. Evli ve iki çocuğu vardır. Çeşitli kurslardan mezun olmuştur.

Kurmay Binbaşı VEHBİ ERSÜ: 1918 de Erzincan'da doğmuştur. Evli ve iki çocuk sahibidir. Ankara nümayişlerinde Namık Argüç'ün «vur» emrini kabul etmemiştir. Harekâta Ankara suvari grup kumandanı idi.

Kurmay Binbaşı ŞÜKRAN ÖZKAYA: 1925 de Antalya'da doğmuştur. Bekârdır. Harekât sırasında Davutpaşa Zırhlı Tuğayında vazifeli idi. İstanbul'da neticenin çabucak elde edilmesinde önemli rol oynamıştır.

Kurmay Binbaşı SUPHİ GÜRSOYTARK: 1925 de Ankara'da doğmuştur. Evli ve iki çocuk sahibidir. 3. Kore Tuğayı subaylarından. Harp Akademisi öğretmeni iken harekâta iştirak etmiştir. İngilizce bilmektedir.

Kurmay Binbaşı KADRİ KAPLAN: 1922 de İstanbul'da doğmuştur. Evli olup iki çocuğu vardır. Harekâta Ankara'da katılmıştır.

Kurmay Binbaşı MEHMET ÖZGÜNEŞ: 1921 de Kayseri'de doğmuştur. Evli olup beş çocuğu vardır.

Kurmay Binbaşı ŞEFİK SOYUYÜCE: 1924 de Kırşehir'de doğmuştur. Evli ve iki çocuk sahibidir.

Tank Binbaşı: MUZAFFER KARAN: 1917 de İstanbul'da doğmuştur. Evli olup dört çocuğu vardır. Harekâta muhtelif vazifelerle katılmıştır.

Tank Binbaşı DÜNDAR TAŞER: 1925 de Gaziantep'de doğmuştur. Evli olup bir çocuğu vardır. 1944 de harp okulundan mezun olmuştur. Harekâta fiilen iştirak etmiştir.

Piyade Binbaşısı FAZIL AKKOYUNLU: 1914 de Yozgat'da doğmuştur. Evli olup üç çocuğu vardır. Harekâta muhtelif vazifelerde katılmıştır.

Kurmay Yüzbaşı EMANULLAH ÇELEBİ: 1926 da Yalova'da doğmuştur evli olup üç çocuğu vardır. Harekâta fiilen katılmıştır.

Kurmay Yüzbaşı KÂMİL KARAVELİOĞLU: 1927 de Akseki'de doğmuştur. Evlidir. Harekâta fiilen katılmıştır.

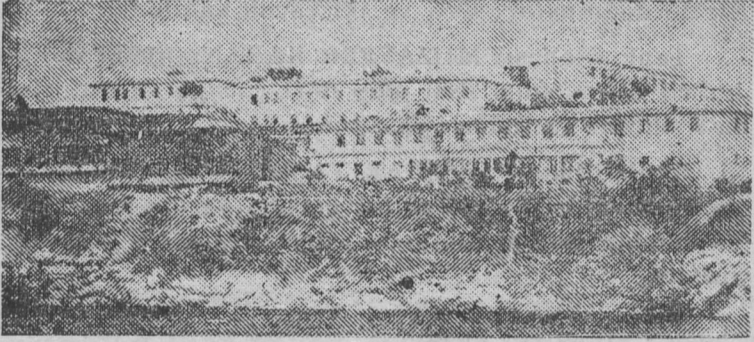
Kurmay Yüzbaşı MUZZAFFER ÖZDAĞ: 1923 de Pınarbaşı'nda doğmuştur. Evlidir. Komitenin Basın Sözcülerindedir.

Kurmay Yüzbaşı NUMAN ESİN: 1929 da Biga'da doğmuştur. Evli olup bir çocuğu vardır. Harekâta Ankara'da vazife görmüştür. Komitenin basın sözcülerindedir.

Piyade Yüzbaşısı RIFAT BAYKAL: 1926 da İzmir'de doğmuştur. Bekârdır.

Personel Yüzbaşı İRFAN SOLMAZER: 1925 de Gönen'de doğmuştur. Evli ve üç çocuk sahibidir. Harekâtan önceki safhada da vazifeler almıştır.

Jandarma Yüzbaşı AHMET ER: 1927 de Akhisar'da doğmuştur. Evli olup iki çocuk sahibidir. Harekâta fiilen iştirak etmiştir.

Yassı ada

Suçlular İstanbul'daki Yassıadaya sevk edilirken, icraatlarının kötülüklerini halka duyurmaktan başka suçları olmayan basın mensupları hapishanelerden çıkarılıyor.

Şahap Balcıoğlu ve Selami Akpınar Hürriyetlerini kutluyorlar.

Yabancı gözüyle İnkılâbımız

Yabancı Matbuat ve Radyoları, Türk Milletinin ve Kahraman Ordusunun başardığı İnkılâp hareketini alkışlamak için yayınlarına geniş yer ayırmıştır. Bunlardan bazılarını, başta Amerika Cumhurbaşkanı Eisenhower'ın Devlet ve Hükümet Reisimiz Orgeneral Cemal Gürsel'e gönderdiği muvaffakiyet temennileri olmak üzere aşağıya alıyoruz:

* * *

Eisenhower, Orgeneral Gürsel'e Muvaffakiyetler diledi.

Cumhurreisi Eisenhower'ın Türkiye Devlet Reisi Orgeneral Cemal Gürsel'e gönderdiği bir mesajı Amerikan Büyük Elçisi Fletcher Warren Orgeneral Gürsel'e tevdi etmiştir. Bu mesajın metni Ankara ve Washington'da yayınlanmıştır. Mesajda şöyle denilmektedir :

« — Muhterem Devlet Reisi;

Türkiye'ye yaptığım muhtelif ziyaretlerim Türk Milletine ve yıllar boyunca karşılaştığı meselelere karşı ben de derin ve devamlı bir alâka uyandırmıştır. Son günlerde Devlet Reisliğini deruhde ettiğinizde vatandaşlarınıza ve bütün dünyaya yayınladığınız yapıcı beyanlarınızı hususî bir alâka ile takip ettim.

Seçimler yapmak ve hükümet idaresini yeni seçilecek makamlara devretmek hususunda izhar ettiğiniz azim, Türkiyenin bütün dostları tarafından memnuniyetle karşılanmıştır. Bu seçimlerin ve idaresinin altında hazırlanmakta olan yeni anayasanın Türkiye'de demokrasinin gelişmesinde yeni bir merhale teşkil edeceğini hepimiz candan ümit ediyoruz.

Hükümetinizin Türkiye'nin NATO ve CENTO ile bağlarını muhafaza etmek hususundaki azmi benim için ve hür dünyanın müdafaası gayesiyle kurulmuş bulunan bu müşterek emniyet teşekküllerinde Türkiye ile teşriki mesai edenler için, keza büyük bir memnuniyet kaynağı teşkil etmiştir. Hükümetim, Türk ve Amerikan milletleri arasındaki münasebetlerin ötedenberi mümeyyiz vasfını teşkil etmiş olan dostluk ve işbirliği ananesine uygun olarak Türkiye ile samimi münasebetlere devamdan memnuniyet duyacaktır:

Kendinizi ve hükümetinizi hizmetine vakfetmiş olduğunuz yüksek ideallerin gerçekleşmesi ve halen karşılaştığınız meselelerin halli için en hararetli muvaffakiyet temennilerimi sunarım muhterem Devlet Reisi

Saygılarımla.

Dwight D. Eisenhower

* * *

Von Papan (27 Mayıs ölçü ve hikmetle başladı) dedi.

Bir müddettenberi şehrimizde bulunan Almanya' 11 eski Ankara Büyükelçisi Von Papan memleketimizden ayrılırken :

Hareketinden evvel kendisi ile görüşen gazetecilere, İstanbul'da çok güzel günler geçirdiğini söylemiş ve 27 Mayıs hürriyet hareketi hakkında sorulan bir suale cevaben şunları söylemiştir :

Demokrasilerimizin içerden kuvvetli olması lâzımdır. 27 Mayıs o kadar ölçü ve hikmetle başladı ki, Türkiye'nin bütün müttefikleri bu olayı Türkiye'nin iç istikrarının ve dolayısıyla bütün dünyanın savunma gücünün kuvvetlenmesi olarak görmektedir. 27 Mayıs, sulha, ilerlemeye ve sosyal gelişmeye hizmet etsin ve bunları kuvvetlendirsin ki, hepimiz daha büyük bir emniyet bulabilelim. Allah Türkiye'yi ve şanlı Ordusunu korusun.»

* * *

Demokrasiden ilham alan bir teşebbüs

Yazan: Don Cook

(New York Herald Tribune muhabiri)

Cuma sabahı Türkiyede siyasi sahneyi değiştiren askerî darbe, muhakkak ki İkinci Dünya Harbinden sonra görülen askerî darbelerin en demokratça ilham taşıyanıdır.

Bu, çok eski bir politik bağımsızlık geleneği olan bir ordunun hareketidir. Fakat son dört haftadır, ordu, daima kaçınmağa çalıştığı politik bir tutuma, hükümetin emirleri ile sürüklenmiştir.

Bu hareket, Türk milletinin demokrasiye, serbest politikaya, hükümetle, muhalefetin karşı karşıya çalışmalarını prensibine olan inancının bir gösteresidir. Fakat sabık iktidar bu inanca o şekilde karşı gelmiştir ki, Türkler artık bu durumu utanacak birşey gibi görmeğe başlamışlardı.

Bu siyasî ve kissî unsurlar, dört hafta önce dışarı vurulmuştu. Gösteriler öyle muazzam çapta olmamakla beraber beslenen hislerin derinliğini çok iyi gösteriyordu.

O zaman Menderes'in bu durum karşısında nasıl bir tepki göstereceği çok merak edildi: Akıllılık ve demokratik bir itidal gösterecekmiydi? Yoksa dediği dedik bir adam olduğunu ispata mı çalışacaktı?

Şimdi ise ordu, Menderes'in dediği dedik bir adam olmadığını göstermiştir.

Türkiye'yi büyük bir imtihan beklemektedir. Ordu serbest seçimler yaparak ve idareyi tekrar sivillere devretmek va'dini yerine getirerek bu imtihanı kazanacaktır. Neticenin böyle olacağında ve ordunun en büyük gayesinin bu olduğunda kimsenin şüphesi yoktur.

Halbuki eski idare, demokrasinin en basit icaplarında bile Türk milletine güvenmediğini göstermiştir. Menderes hükümeti, basın hürriyeti, serbest politik faaliyetler gibi demokrasinin emniyet supaplarını hemen açsaydı ve seçimler için bir tarih tesbit etseydi belki bu hadiselerle sebep olmayacaktı. Fakat Menderes, artık dönülemez bir noktaya varmıştı. Demokratik gösterileri önlemekle vazifelendirilen Türk Ordusu demokrasiyi kuracaktır.

Menderes için trajik olan taraf, popüler olmaktan çıkmaktır. Halbuki milletin demokrasi sevgisine biraz hürmet etseydi durumunu koruyabilirdi.

Fransızların tepkisi

Türkiye'de idarenin ordunun eline geçmesi Fransız hükümeti için ne bir sürpriz olmuş, ne de endişe uyanırmıştır. Menderes'in otokratik idaresine karşı böyle bir tepki esasen beklenmekteydi.

Fransızların Türk Ordusuna olan güvenleri, hükümet

darbesinden sonra hiçbir endişenin zihinlerinde yer etmesine imkân vermemiştir. Paris çevreleri Türk ordusunun disiplinli, demokratik ve Türkiyenin dış taahhütlerine sadık bir ordu olarak görmektedirler.

Pariste herkes ordunun idareyi muvakkaten ele aldığından ve serbest seçimler yaptırmak ve hükümeti sivillere devretmek vaadlerini tutacağından emin bulunmaktadır.

* * *

Londra radyosunun yayını

Londra Radyosu dün akşamki İngilizce yayınında şu haberi vermiştir :

Türkiye Radyo istasyonları Türk Ordusunun kansız bir hükümet darbesinden sonra memleketin idaresini eline aldığıını bildirmiştir.

Cumhurbaşkanı Celâl Bayar, Başbakan Adnan Menderes ve hükümetin diğer ileri gelen şahsiyetlerinin nezaret altına alınmış oldukları bildirilmektedir. Ankara Radyosunun bildirdiğine göre, Devletin idaresi ve Silâhlı Kuvvetlerin Kumandanlığını Orgeneral Cemal Gürsel deruhte etmiştir.

Orgeneral Gürsel radyo ile yayınlanan mesajında politikacıların memleketi felâkete götürdüklerini ve en kısa zamanda dürüst bir demokrasinin kurulmasına çalışacağını, bir diktatör olmak havesinde bulunmadığını ilân etmiştir.

Ordunun bu teşebbüse geçmesinin sebeplerinden biri de Muhalefet Lideri İsmet İnönünün geçenlerde yurt için de yaptığı bir gezide yolundan döndürülmek için askerî birliklerin kullanılmış olmasıdır.

Paris radyosunun yayını

Bu sabahın erken saatlerinden itibaren Türk Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri memleketin idaresini ele almışlardır. Türkiye'nin iki büyük şehri Ankara ve İstanbul'da halk önemli noktaları tutmuş olan askerleri alkışlamıştır. Silâhlı Kuvvetlerin Kumandanlığını Orgeneral Cemal Gürsel almış ve aynı zamanda kurulan Millî Birlik Komitesinin Başkanı olmuştur.

Orgeneral Cemal Gürsel, radyo vasıtasıyla en yakın zamanda dürüst seçimlere gidileceğini bildirmiştir.

Türkiye Cumhurbaşkanı Celâl Bayar Sarayında enterne edilmiştir. Başbakan Adnan Menderes, Bakanlar, Genel Kurmay Başkanı, Jandarma Genel Kumandanı da nezaret altına alınmışlardır.

Kim olursa olsun memleketten çıkması yasak edilmiştir.

Bir müddettenberi Türkiye'de siyasî durumun gün geçtikçe kötüye gitmesi Ordunun müdahalesini kaçınılmaz bir hale getirmişti.

Siyasî çevreler yeni idarenin Nato'ya sadık kalacağını, Birleşmiş Milletler prensiplerine ve insan hakları evrensel Beyannamesine riayet edeceğini teyit etmesinden memnuniyet duyduklarını bildirmişlerdir.

* * *

Kıbrıs Bayraklarla donatıldı

Kıbrıs Türkleri 27 Mayıs gününü büyük coşkunluk ve sevgi tezahüratı ile geçirmişlerdir.

Türklere ait bütün ev, dükkân vesair yerler Bayraklarla donatılmış, halk sokaklarda «Türk Ordusu çok ya-şa», «Yaşasın hürriyet» diye bağırıştır.

Dr. Fazıl Küçük, yaptığı bir konuşmada, Türklere fazla taşkınlıkta bulunmamalarını tavsiye etmiş, Kıbrıs politikasında her hangi bir değişiklik olmayacağını söylemiştir.

Ada'da yaşayan bütün Türkler, radyolarını dinleyerek her an memnuluk ifade etmektedir.

Kore'de Sevinç

* * *

Türk halkının hürriyetine kavuştuğu haberi, günün erken saatlerinde Kore'de yayınlanmış ve bilhassa Üniversiteli gençler bu haberi büyük memnulukla karşılamışlardır.

Kore'deki Türk Tugayıda boydan boya bayraklarla donatılmış Mehmetçikler Millî oyunlar oynıyarak marşlar söylemişlerdir.

Bilindiği gibi, Kore halkı da bundan bir ay evvel Sygman Rhee'yi devirerek hürriyetine kavuştu.

* * *

Demokrasiye karşı azalan saygı

Amerikan basını, Güney Kore'de vuku bulan hâdiselerle Türkiye'deki huzursuzluğun bir mukayesesini yaparak Menderes rejiminin Kore hadiselerinden ders alarak idare tarzında bazı değişiklikler yapacağını ümit etmektedir.

Son Ankara hadiselerine manşetlerinde büyük resimlerle yer veren gazetelerden New-York Herald Tribune başmakalesinde «Ümit ederim ki Menderes Kore'den ve memleketindeki hadiselerin bir çok benzer tarafları olduğu muhakkaktır, Menderes on yıldanberi iktidardadır! Fakat ne kadar acıdır ki, rejimini devam ettirebilmek için Demokrat adı altındaki partisinin başında her geçen gün Türk demokrasisine ve Hürriyetine karşı gösterdiği saygı biraz daha azalmıştır. Amerika, Türkiyedeki hadiseleri tabii ki büyük bir dikkatle takip etmektedir. Çünkü Türkiye, Amerikanın Ortadoğuda mühim bir müttefikidir. Bu memleketin askerî ve ekonomik gücü bizi yakından alâkadar eder. Tabiidir ki, Menderese tutumunu değiştirmesini emredemeyiz, zaten Menderes de basının tenkidlerine karşı aldığı tedbirlerden anlaşıldığı gibi tenkid ve imadan anlıyan bir adam değildir.»

Baltimore Sun gazetesi ise, başmakalesinde «Türkiye de millî bir isyan olmadan müstebit kanunların değiştirilmesini ümit etmeliyiz. Aldığı sert tedbirlerle ve çıkarıldığı kanunlarla Rhee gibi Menderes de diktatörlük temayüllerini açığa vurmaktadır. Türkiyede hürriyetlerin çerçevesi her gün biraz daha daraltılmaktadır. Bilhassa hâkim teminatı ve üniversite muhtariyeti artık bu memlekette kalmamıştır. Menderesin hareketleri demokrat devlet reislerinin hareketlerine hiç uymamaktadır.

Türk diktatörlüğü yeni krizle karşılaşiyor

Bir başka Washington gazetesinde R. T. Roberts imzasiyle şu makale neşrolunmuştur :

« Basını susturmak ve halk arasında muhabereyi önlemek ihtiyacını duyan bir hükümet hem ihtilâlden korkmakta ve hem de ihtilâli davet etmektedir. Türk hükümeti senelerdir gazetecileri hapsetmekle ve hükümeti tenkid eden gazeteleri kapayıp durmaktadır.

Muhalefet partilerini susturmak normal bir praktis haline gelmiş ve halkın bu hususta konuşması yasak edilmiştir.

Fakat Türkiye asırlardanberi Rusyanın genişleme politikası hangi kıyafette olursa olsun daima endişelenmiştir. Nitekim Rusların harp sonu isteklerinden birisi de Türkiyenin bir parçası idi. Bundan dolayı Türkiye Batının ve Ortadoğunun anti-komünist kaleleri olan NATO ve CENTO'nun azimli ve dayanılır bir azasıdır.

Bundan dolayı müttefikler Türk hükümetinin demokratik olmıyan iç siyasetini tıpkı Küba'da Batista'nın ve Kore'de Rhee'nin rejimlerini ve bunlara benzer lisans, kudret ve hayatlarını sadece komünistliğe direnmekle tedarik eden müstebit ve zalim hükümetleri hoş karşılamış ve itirazsız kabul etmiştir. Fakat bu rejimler komünistlerin zıddına olarak gençlerin hakiki demokrasinin ne olduğunu öğrenmelerine mani olamamışlardır,

Türk genci, başkalarının hürriyet ve istiklâli için çarpışırken kendisine büyük isim yaptı. Fakat şimdi Güney Kore genci ona hürriyet ve istikbalin önce kendi vatanlarında olması lâzım geldiğini hatırlattı.

Türkiye, Batı cephesinin Güneydoğu kalesidir, Bu kalenin kuvveti memleketin siyasî sağlamlığına bağlıdır,

Nümayişçiler tarafından istifası istenen Başbakan Menderes memleketi kriz yüzünden CENTO birliği top-

lantısına gidememiştir. Üç büyükler ve diğer NATO Başvekileri Cenevre konferansına hazırlanmak üzere birkaç gün içinde İstanbulda toplanacaklardır.

Koredeki demokrasinin kapanmasıyla alevlenen Türk talebeleri plânasalardı bile şikâyetlerini dünyaya duyurmak için bundan daha iyi bir zaman seçemezlerdi.

Hürriyet tarihinin yolu bu uğurda ölenlerin vücutları ile döşenmiştir. Fakat Yunan şairi Pindar'ın 2000 sene önce yazdığı gibi « Onların gayretleri ne karanlıkta kaybolmuş ve ne de hürriyetin yüksek fiyatı ümitlerinin kuvvetini ve azimlerini söndürmüştür. »

Gizete satan Üniversiteli gençler

Yerli Basınımız

Muhtelif gazetelerimizin memleketimiz için birer kıymet olan fıkra ve makale muharrirlerinin pek haklı olarak inkilâbımızı yürekten alkışlamaları kadar tabii bir şey yoktur. Zira, onlar sabık iktidarın en çok gadrine uğrayan kimselerdir. Kalemleri kınıldığı, hapse atıldığı zaman bile susmamış olan bu kimseler, elde edilen neticelerden hiesedardırlar. Yeni hükümetin basına ve herşeye hürriyet hakkını tanıdığı bu zamanda bakın ne güzel seyler yazdılar.

30 Mayıs 1960 Cumhuriyet'ten

Hayır, o değil, bu!..

İnsanın diline bazan bir söz, bir şarkı, bir şiir, bir güfte takılırda günlerce gitmez. Uyur, uyanırsınız, bakarsınız, o takılan şey halâ dudaklarınızda, halâ dilinizde.

Perşembeyi cuma gününe bağlayan gecenin sabaha karşı saat üçünden itibaren şı ana kadar, ben böyle bir musallat kelimenin pençesindeyim.

Beni rahatsız eden bir şey de değil bu. Tersine.. Tekrarından zevk aldığım için, dilimden düşmesini de pek istemiyorum.

İki kelimededen ibaret bir sözcük bu. Bir sual. Şuurum, buna bir de cevap ekledi. İkişi beraber, ikisi bir arada, zihnimde dönüp dolaşıyor.

—Bu mu ihtilâl?

—Hayır o değil. bu!

Bu. Ama, sizin de gördüğünüz gibi, bildiğiniz ihtilâllerden değil.

Bambaşka bir ihtilâl bu. Türkün vekarına yakışan bir ihtilâl. Âcize el kaldırmayı efendiliğine yakıştırmayan Türkün ihtilâli. Bambaşka bir ihtilâl.

Size de, bize de, sizden sonra bize gelecek olanlara da, dünyaya da yaman bir ders veren ihtilâl.

Sizi, lâyük olmadığınız yüksek yerden indiren, milleti, lâyük olduğu dereceye yükselten ihtilâl. İhtilâl kelimesinin bütün dünya dillerindeki manasını değiştirecek kadar medeni, aydın, günlük güneşlik bir ihtilâl.

Aydın kafaların ihtilâli bu. Sizi, sizin kanınızla değil, kendi damarlarındaki asil kanın şahlanışıyla boğanların ihtilâli

Çünkü, ihtilâl değil, sadece çalınan hakların geri alınışı.

Zaman zaman, türlü sahalarda dünyaya ders vermiş bir milletiz. Ahlâktan insaslığa, hamasetten fedakârlığa kadar her sahada, dünya tarihine şanlı ve satvetli sahifeler yazdıktan sonra, kurtuluş savaşımızla dünyaya çok büyük bir ders daha vermiştik. Sonra, demokrasiyi kurarken, cihan bize bir kere daha parmak ısırды. Ama son ders bunların hepsini geri bıraktı. Piçleşen demokrasiyi yeniden asaletine kavuşturanlar, ihtilâl adı verilen hareketin, kansız ve ateşsiz de yapılabileceğini medeni dünyaya ilk defa olarak ispat ettiler.

Yer yüzünde yapılan ilk ihtilâlden zamanımıza kadar tek bir hükümet devirme hareketi göremezsiniz ki, başının içi aydınlık dolu şanlı Türk subayının, kadife eylele indirdiği bu yumruk kadar ölçülü olsun.

Boşuna korkanlar belki şimdi bu korkularından dolayı pişmandırlar. Gözlerim, asil Türk ordusunun kurtardığı millî gururumdan taşan gözyaşlarıyla nemli, göğsüm kabarak, tekrarlıyorum:

—İhtilâl bu mu?
—Hayır, o değil, bu.

Hamdi Varoğlu

* * *

Gülen İhtilâl

Bedii Faik

Türk Ordusu, Vatani felâkete sürüklemekte olan bir avuç muhterisin işte karşısındadır. Bu direnişin ve diki-lişin benzerini hiç bir milletin tarihinde göremezsiniz. Hiç bir ordu bir müdahalede bu kadar güler yüzlü ol-mamıştır. Bu derece azimli ve iradeli olamadığı gibi.

Ne istediğini bilen ve ancak inandığını isteyen büyük bir millerin ordusu olmak kolay değil, Kolay değil her tarafına genç Türk çocuklarının kanları sıçramış bir za-limler topluluğunu ellerini hiç kirletmeden alaşağı etmep kolay değil, hem tutup devirmek, hem zulmüne, çirkefi-ne, çamuruna deymemek.

Tarihte her darbe bir isim almış, her ihtilâl bir sıfat yüklenmiştir. Türk Ordusunun bu müdahalesine ise bir tek isim verilebilir: Gülen ihtilâl.

Görünüşte bir çizme bu. Ama bastığı yerde çimenler güller bitiyor. Geçtiği yerde, insan hak ve hürriyetlerinin boyunları bükülmüşken suya kavuşmuş çiçekler gibi doğ-ruldukları görülür.

Türk çocukları, göz yaşlarınızı siliniz artık, ıztırap-larınız dînsin ve siz ey Türk anaları, bağrınıza bastığınız taşı çekip atınız. Bakınız pencerelerinizden; askerler ge-çiyor.,,

28-5-1960 Dünya'dan

* * *

B ü y ü k G ü n

Çetin Altan

Bütün Türk vatanperverleri bu muazzam ve şanlı günün sevinci ve heyecanı içindedirler.

Çürümüş, süflü politika tertiplerinin şahsî iltirazlarla Türkiye'yi en tehlikeli bâdirelere, kardeş kavgalarına sürüklemek üzere olduğu bir sırada, Türk silâhlı kuvvetlerinin medenî bir şekilde devlet idaresine el koymaları ve memleketi karanlık bir âkibetten kurtarmaları tarihimizin büyüklüğüne yakışan mutlu bir hareket olarak, milletimize hür ve insan haklarına uygun yeni ufuklar açmaktadır.

Kara ve şüpheli günler selâmete ermiş ve Türk Milleti, Silâhlı Kuvvetlerinin sahsında mukadderatına hâkim olmuştur,

Silâhlı Kuvvetlerimiz tam zamanında ve üstün bir anlayışla, Milletin kaderini, gitmekte olduğu kötü yoldan bir anda aydınlığa çıkarmıştır.

Her türlü yalan, baskı ve küçük oyunlardan uzak olarak, kurucu Meclisin koyacağı demokratik prensipler çerçevesinde, yakında serbest seçimlere gidilecektir.

Vatandaşların vakur bir anlayışla aynı milletin çocukları olduklarını hatırlamaları, Hukuk ve İnsan Haklarının koyduğu esaslar içinde, hür bir memlekette yaşayabilmek için birbirlerine kardeşçe davranmaları bugün her zamandan ziyade milli bir vazife olmuştur.

Artık hiçbir partinin rozeti kanun dışı bir imtiyazın sembolü olmayacaktır. Güzel vatanımızda eşit ve hür olarak insanca yaşamının saadetini paylaşacağımız dakikalar yakındır.

Kinsiz, baskısız ve zindansız kardeşçe bir sevginin memleket üzerinde esen saadetini duyuyor ve bu büyük günü candan alkışlıyoruz.

Nefretlerin, kıskançlıkların ve ahlâksızlıkların uğursuz bulutları dağılmaktadır,

Bütün vatandaşların bu yeni devrin kapısından bir tek vücut halinde girmeleri ve her türlü şahsî duyguların üzerinde, memleket menfaatlerini düşünmeleri en kutsal vazife olmuştur.

Hakikî hürriyetin saati çalmıştır. Atatürk'ün inkilâplarına bağlı olarak demokratik bir memlekette Türklüğün şerefine yakışan bir nizamın temelleri atılmaktadır.

Yaşasın Türk milleti, Yaşasın Türk Ordusu.

27-5-1960 Milliyet

* * *

Kadife eldivenli Orduya

Hamdi Varoğlu

Hürriyet müjdesini senin kahraman bir subayından aldığım ilk gece gözümün önünden gitmiyor, şanlı Ordu.

O gece, kendisinden evvelkiler gibi kapkaranlık geçeceğini zannettiğim, kendisinden sonrakilerden bir şafak ümit ettirmeyen o zifiri gece, birden bire, o subayın göz bebeklerindeki hürriyet güneşile aydınlanıvermişti.

Gençliğin, hürriyet uğruna akıttığı kanlarda yüzerek selâmet sahiline çıkmaya, yerlere serdikleri gençlerin cesetlerine basarak iktidarın sarsak sandalyelerine tutunmaya yeltenenlerin son hırıltılarını, mikrofon başında bütün memleketi, bütün dünyayı kaplıyan gür sesinle boğuşun, kulaklarımdan hiç gitmiyor.

O eşsiz geceden bu yana bir hafta geçti.

Türlü tazyiklerle kısılan basının sesi , bize bu bir hafta içinde öyle akıllar durduran öyle dehşet verici gerçekler insanı insanlığından öyle utandıran olaylar açıklamaktadır ki senin nasıl bir ifriti yere serdiğini gitgide daha iyi anlıyorum.

Duyduğumuz hakikatlerin; insanlığı bir yana bırakca navarlığı bile utancından yerlere geçirecek kadar, isim bulunamayacak kadar* ağza alınmayacak kadar tüyler ürpertici mahiyeti bir çığ gibi büyüdükçe, sen de, ufuklara sığmayacak, göklere sığmayacak, kalplere sığmayacak kadar büyüyorsun!

Tarihi tarihliğinden utandıracak kadar büyük, Neronları hiçliklerinden dolayı ağlatacak kadar büyük şenaatlerin tarihe sığmayan azametli yıkıcısı sen. Türk ve insan olarak beni, Türk ve insan gibi gözükp kanımı emen bu kanı bugünlerde son damlasına kadar tüketmeğe hazırlanan canavarın elinden kurtarıırken, dünyaya da bir medeniyet dersi verdiğini unutma,

Dünyanın dünya olarak görmediği, tarihin tarih olarak kaydetmediği adsız ihanetin hakkından gelen ilâhî kuvvetsin sen.

İlâhî kuvvet olarak seni, hem namerdi kahredici, hem zavallıyı koruyucu sıfatınla bundan böyle örnek bir azim şan, şeref ve feragat timsali diye gösterecekler.

Dünya ordularının maceralarından, ilim rahlelerinde ders almağı bilen sen, dünden sonraki dünya ordularına da, hem hamaset, hem medeniyet dersi vermediği bildin.

Adını, ciğerlerimin tahammül edemediği, sesimin yettiği kadar, avaz avaz haykırarak ufuklardan ufuklara duyurmak bana verdiğin hürriyet müjdesini bütün insanlığa haykırmak istiyorum,

Ama benim de senden bir istirhamım var.

Demir elindeki kadife eldiveni artık çıkar. Çalınan

haklar geri alınırken senin demir eline çok mahtacıız. Çalınanları, çığnenedenleri, ezilenleri, yok edilenleri kurtaran elin nasıl bükülemez bir el olduğunu, bu memleket de, bütün dünya da görsün. 4.6.1960 Cumhuriyet'ten

* * *

Bu Kaçıncısı?

Manzarayı dikkatle seyrediyorum; dik ve kaygan bir sathı mailde bir karınca kendi cüssesinden daha iri bir buğday tanesini bu yokuşun başına çıkarmaya çalışıyordu. Tam muvaffak olacağı sırada sathı mailin en dik yerinde buğday tanesi kıskaçlarından kurtulup aşağı yuvarlanıyor ve karıncacık bir lâhza arkasından bakakalıyordu. Sonra yeniden aşağı iniyor buğday tanesini tekrar yakalıyor ve tekrar yokuşu tırmanmaya kalkışıyordu. Bu hal defalarca tekerrür etti ve karınca bıkmadan, usanmadan, yılmadan, sabırla, tevekkül ile aynı işe yenibaştan başlamasını bildi. Fakat ben neticeyi beklemeden oradan ayrıldım.

Bizim siyasî tarihımızde Türk Milletini bu karıncaya ve onun hürriyet davasını bu buğday tanesine benzetirsek teşbihte zerre kadar hata etmiş olmayız.

1876 da millet hürriyet kazanmış, fakat bunu bir müddet sonra elden kaçırmıştır.

Yıl 1908. Kaybedilen hürriyet tekrar kazanılmış, ancak aradan zaman geçince yeniden elden kaçırılmıştır.

Yıl 1960. Türk milleti şimdi, tıpkı buğday tanesini yokuş yukarı süren karınca gibi, bir müddettir kaybettiği hürriyetini aynı mücadeleler içinde tekrar ele geçirmiş bulunuyordu. Eğer yakın tarihimizden ders almazda her 30-40 senede bir yeniden patlak veren bir hürriyet sava-

şına girişmemizi gerektirecek şartların tekerrürünü katı surette önlemezsek ileride olacağı yine budur.

Sarığı kirlenmiş olan hocaya;

—Şunu yıkasana! demişler.

—Yıkadım, yine kirlendi, cevabını vermiş.

—Yine yıkasaydın.

—Tekrar yıkadım, tekrar kirlendi.

—Bir üçüncü defa yıkayamaz mı idin?

Sual hocayı çilelen çıkarmış:

—Ben bu dünyaya sarık yıkamaya mı geldim! diye bağırılmış.

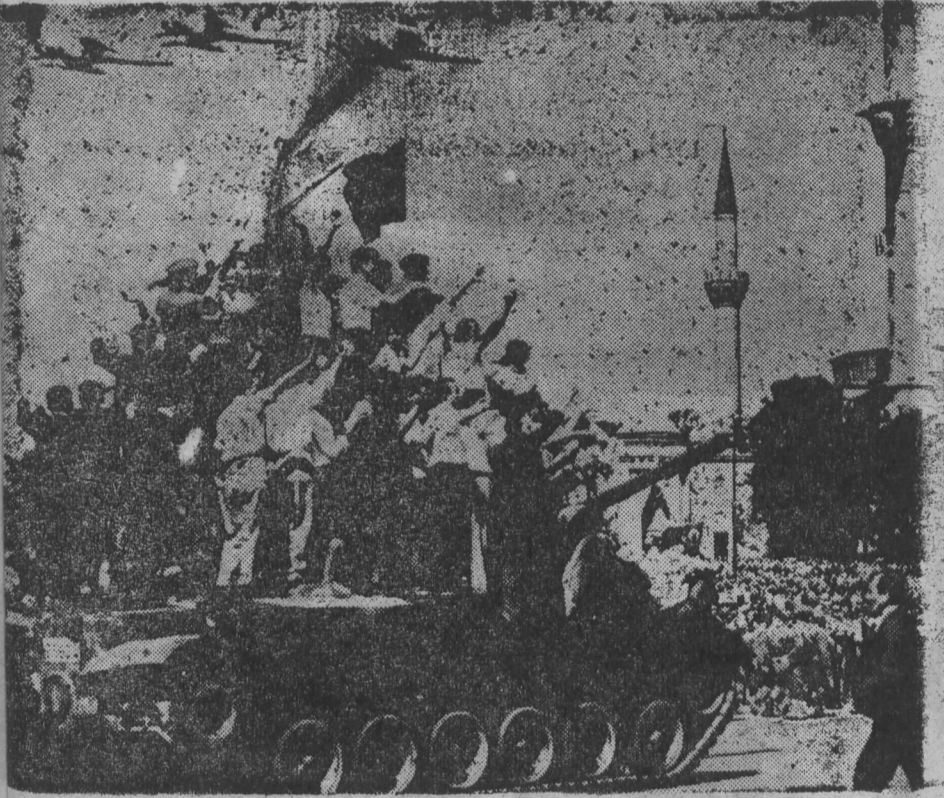
Bizde aynı infial içinde haykırabiliriz:

—Bu milletin hürriyetini kazanıp kaybetmekten ve tekrar kazanmak için savaşmaktan başka yapacak iş yok mudur? Kâfi artık!

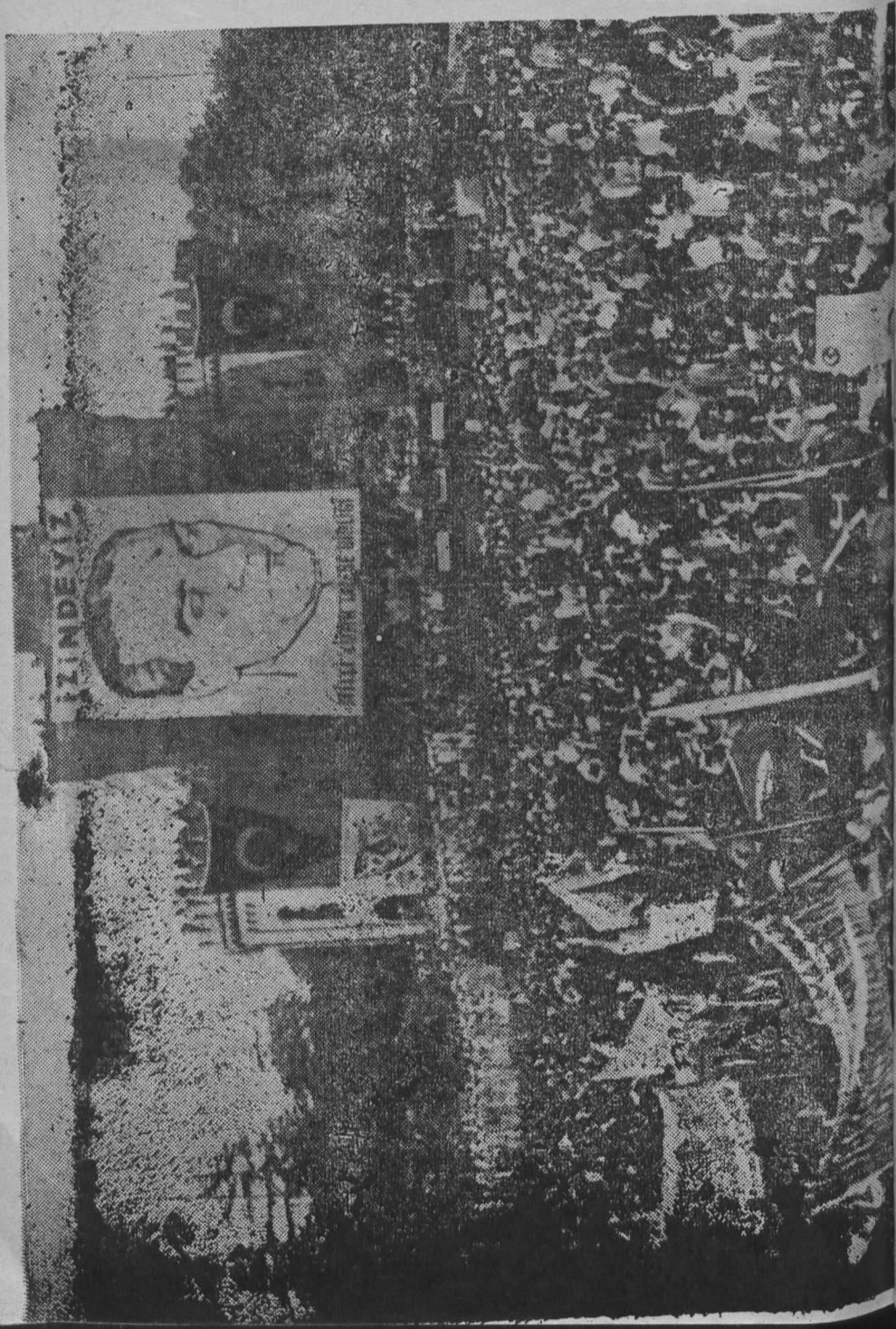
Cevat Fehmi BAŞKUT

Türk
atlad

*Türk milleti: Şehir şehir, kasaba kasaba, köy köy bu mutlu inkılabı
utladı. Genç, ihtiyar, çocuk, asker, sivil, herkes kalpten gelen bir
sevinçle mitingler terlipledı, bayramlar yaptı.*

İlk gündenberi, memleketin iyi bir idareye kavuşturulmasına çalışacağını açıkca beyan eden Millî Birlik Komitesi, bu idarenin kutulmasına kadar bile anayasasız çalışmağa razı olmadı. Memleketimizin en büyük; hukuk ve ilim otoritelerini vazifelendirerek bir geçici anayasa hazırlattı.

Dört Bölüm ve 27 Maddeyi ihtiva eden geçici Anayasamız .

Ordu Dahili Hizmet Kanununun 34 üncü maddesi ile «Türk Yurdunu ve Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile tayin edilmiş olan Türk Cumhuriyetini kollamak ve korumak» vazifesi kendisine verilmiş olan Türk Ordusu, vatandaşı birbirine düşürmek suretile Türk vatanını ve Millî varlığını tehlikeye koymuş olan eski iktidara karşı bu mukaddes kanunî vazifesini yerine getirmek ve hukuk devletini yeniden kurmak için, Türk Milleti adına harekete geçerek milleti temsil vasfını kaybetmiş olan Meclisi dağıtıp iktidarı, geçici olarak Millî Birlik Komitesine emanet etmiştir.

Geçici Anayasa

Madde : 1 — Millî Birlik Komitesi, yeni Anayasa ve Seçim Kanununu demokratik usullere uygun olarak kabul edilip buna göre en kısa zamanda yapılacak genel seçimlerle yeniden kurulacak olan Türkiye Büyük Millet Meclisine iktidarı devredeceği tarihe kadar Türk Milleti adına hâkimiyet hakkını kullanır.

Türkiye Büyük Millet Meclisininin Teşkilâtı Esasiye Kanununa göre sahip olduğu bütün hak ve yetkiler bu süreçte Millî Birlik Komitesine aittir.

Madde : 2 — Millî Birlik Komitesi üyeleri kendi aralarında ve Türk Milleti huzurunda şu yeminle vazifeye başlarlar.

« Bir karşılık beklemeden, ahlâk ve adalet, hukuk ve insan hakları prensiplerinden ve vicdanî kanaatlerinden başka bir sınırla bağlı olmaksızın, kendimi Türk Milletine adadım. Vatanın ve milletin mut'uluğuna ve Millet'in egemenliğine aykırı bir ülkü gütmeyeceğim. Demokratik Cumhuriyeti yeni Anayasa'ya göre düzenlemek ve iktidarı yeni Meclise devretmek ülküsüne bağlılıktan ayrılmıyacağım. Bunun için şerefim, namusum ve bütün mukad desatım üzerine and içerim.»

Madde : 3 — Millî Birlik Komitesi, yaşama yetkisini doğrudan doğruya kendisi ve yürütme yetkisini Devlet Başkanınca tayin ve Komitece tasvip edilen Bakanlar Kurulu eliyle kullanır.

Madde : 4 — Millî Birlik Komitesi Bakanları her vakit denetleyebilir ve görevlerinden çıkarabilir.

Görevinden çıkarılan Bakanın yerine yenisini Devlet Başkanı tayin eder.

Madde : 5 — Yargı hakkı tarafsız ve bağımsız mahkemelerce kanun sınırları içinde Millet adına kullanılır.

Madde : 6 — Sakıt Reiscumhur ile Başvekil ve Vekilleri ve eski iktidar mebuslarını ve bunların suçlarına iştirak edenleri yargılamak üzere bir Yüksek Adalet Divanı kurulur.

Yüksek Adalet Divanı, adlî, idarî ve askerî kazaya mensup hakimler arasında Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Millî Birlik Komitesince seçilecek bir başkan, sekiz aslı ve altı yedek üyeden kurulur.

Sanıkların sorumluluklarını araştırmak ve hakların da son tahkikat açılarak Yüksek Adalet divanına verilmeleri gerekip gerekmediğine karar vermek üzere bir Yüksek Soruşturma Kurulu teşkil olunur.

Yüksek Soruşturma Kurulu Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine Millî Birlik Komitesince seçilecek bir başkan ve otuz üyeden kurulur. Bu kurulun teşkilâtı ve çalışma usulü özel kanunla belirtilir.

Yüksek Adalet Divanının baş savcısı ile beş yardımcısı, Yüksek Soruşturma Kurulu Başkan ve üyeleri arasından Bakanlar Kurulunun teklifi ile Millî Birlik Komitesince tâyin edilir.

Yüksek Adalet Divanının kararları kesindir, ancak idam kararlarının infazı, kararın Millî Birlik Komitesince tasdikine bağlıdır.

Millî Birlik Komitesi üyeleri bu üyelikten ayrılmış olsalar bile Yüksek Adalet Divanında, Yüksek Soruşturma Kurulunda ve Divan Savcılığında vazife alamazlar.

Yargılanmaları, 1924 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanununa göre Divanı Âliye ait bulunan şahıslar hakkında soruşturma ve yargılama yetkisi dahi Yüksek Adalet Divanı ve Yüksek Soruşturma Kurulu tarafından kullanılır.

Madde 7— Geçici kanun teklif etme hakkı Bakanlar Kuruluna aittir.

Millî Birlik Komitesi üyelerinden her biri de geçici kanun teklif edebilir.

Madde 8— Millî Birlik Komitesi genel seçimlerle kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevine başlaması ile hukukî varlığını kaybeder ve kendiliğinden dağılmış olur.

İkinci Bölüm

Millî Birlik Komitesi

Madde 9— Millî Birlik Komitesi bu kanunun altında imzası bulunan başkan ve üyelerden kuruludur.

Madde 10— Millî Birlik Komitesi üyeleri kendi dile-

ğıyla komiteden çekilebilir fakat ikinci maddede yazılı yemine ihanetleri mahkeme hükmü ile sabit olmadıkça komiteden çıkarılamaz.

Madde 11— Vatana ihanet, irtikâp, hırsızlık, sahtekârlık, dolandırıcılık emniyeti suiistimal gibi şeref ve hâsiyet kırıcı suçlardan veya adam öldürmekten mahkûm olanların veya kanunî haklarından iskat edilmiş bulunanların komite üyeliği düşer.

Madde 12— Millî Birlik Komitesinin bir üyesi hakkında 10 ve 11 inci maddelerdeki suçlardan biri ile soruşturma açılabilmesi yahut bu üyenin tevkif edilmesi veya yargılanması için Millî Birlik Komitesi üyelerinin yedide altısının katılacağı toplantıda bulunan üyelerinin beşte dördünün oyu ile karar verilir. Bir üye hakkında diğer suçlardan dolayı soruşturma yapılması ve bu üyenin yargılanması Millî Birlik Komitesindeki görevinin sona ermesine bırakılır. Bu süre içinde zaman aşımı işlemez.

Madde 13— Millî Birlik Komitesi üyeliği ile devlet memurluğu aynı kişiye ancak onun rızası ve komitenin tasvibi ile birleşebilir.

Millî Birlik Komitesi üyelerinden yedide birinden fazlası hükûmet merkezi dışında devamlı görev alamaz.

Madde : 14 — Millî Birlik Komitesi müzakereleri Komite tüzüğü gereğince yapılır.

Madde : 15 — Millî Birlik Komitesi âdi çoğunlukla aksine karar vermedikçe Komitenin müzakereleri gizli yapılır ve müzakere ve kararları yayınlanamaz.

Madde : 16 — Millî Birlik Komitesi Başkanının bulunmadığı komite toplantılarına üyerdan herbiri soyadı alfabe sırasına göre, başkanlık eder. Başkanlık kâtipliğini komitenin en genç iki üyesi yapar.

Komitede her üye bir oy sahibidir. Oylar eşit olursa Başkanın bulunduğu tarafın oyuna uyulur,

Üçüncü Bölüm

Devlet Başkanı

Madde 17— Millî Birlik Komitesinin Başkanı aynı zamanda Devletin ve Bakanlar Kurulunun Başkanıdır.

Devlet Başkanı, hastalık, yurt dışına çıkma vesair sebeplerle vazifesi başında bulunmadığı zaman kendisine Millî Birlik Komitesinin en yaşlı üyesi vekâlet eder. Bu vekil aynı süre içinde Millî Birlik Komitesine de başkanlık eder.

Devlet Başkanının çekilmesi, ölümü vesair sebeplerle başkanlık boşalırsa yenisi seçilinceye kadar komitenin en yaşlı üyesi Devlet ve Millî Birlik komitesi başkanlıklarına vekâlet eder.

Yeni Devlet Başkanı millî Birlik komitesi üyeleri arasından ve bu üyelerin yedide altısının katılacağı ilk toplantıda üçte iki çoğunlukla seçilir. Devlet Başkanı aynı zamanda başkumandandır.

Madde 18— Devlet Başkanı Millî Birlik Komitesince kabul edilen geçici kanunları en geç yedi gün içinde ilân eder. İlânını uygun bulmadığı kanunları tekrar görüşülmek üzere bu husustaki gerekçe ile birlikte Komiteye geri gönderir. Komite bu geçici kanunu beşte dört çoğunlukla kabul ederse Devlet Başkanı bunu en geç beş gün içinde ilân eder.

Devlet Başkanı Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine hükümlülerin cezalarını devamlı sakatlık veya yaşlılık gibi sebeplerden dolayı kaldırabilir veya hafifletebilir ancak Devlet Başkanı yetkisini devrilen iktidar zamanın

da işlenen siyasî suçlardan veya siyasî maksatlı katil ve müessir fiillerden veya görevi kötüye kullanma, irtikâp nüfuzun kötüye kullanılması suretiyle ve başka yollarla haksız servet yapmaktan hüküm gıyenler hakkında kullanamaz.

Dördüncü Bölüm

Bakanlar Kurulu

Madde 19— Her Bakan, Bakanlar Kurulunca güdülen genel siyasetten kurulun diğer üyeleri ile birlikte sorumludur.

Her Bakan kendi yetkisi içindeki işlerin yürütümünden ve maiyetinin bu alandaki fiil ve işlemlerinden sorumludur.

Madde 20— İzinli ve mazeretli olan bir Bakana, Bakanlar Kurulu üyelerinden biri Devlet Başkanınca vekil tayin edilir. Ancak her Bakan kendi asli vazifesinden başka bir Bakanlığa vckâlet edebilir.

Madde 21— Bakanlar Millî Birlik Komitesi üyelerinden veya 27 mayıs 1960 tarihinde herhangi bir siyasî partiye kayıtlı olmayan vatandaşlardan seçilir.

Madde 22— Bakanlar Kurulu kanunların uygulanışını göstermek yahut kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere içinde yeni hükümler bulunmamak şartıyla, tüzükler çıkarır. Tüzükler Devlet Başkanının tasdik ve ilânı ile yürürlüğe girer.

Tüzüklerin kanuna aykırılığı iddia olunursa bunun çözüm yeri Millî Birlik Komitesidir.

Madde 23— Millî Birlik Komitesi üyeleri Bakanlar ve Millî Birlik Komitesince kurulan Yüksek Adalet Di-

vanı hakimleriyle savcılarını ve yüksek soruşturma kurulu üyeleri malî ve iktisadî konularda incelemelerde bulunmak üzere görev alanlar görevlerine mal beyanı ile başlarlar ve görevlerinin sonunda mal beyanı ile ayrılırlar:

Millî Birlik Komitesi ayrıca lüzum gördüğü şahıslardan mal beyanı isteyebilir.

Madde : 24 — 1924 tarih ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun 4-7, 9-25, 27-36, 38-40 ıncı maddeleri ile 41 inci maddesinin ikinci ve üçüncü cümleleri 42 - 50 52, 61-67, 95: 102: 104 üncü maddeleri hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Eski iktidar mensuplarından kendilerinin ve yakınlarının servetlerini meşrû yollardan edindiklerini mahkeme de ispat edemiyenler hakkında Teşkilâtı Esasiye Kanununun 73 üncü maddesinde yazılı müsadere yasağı yürürlükten kaldırılmıştır.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun yürürlükte kalmış olan hükümlerinin ve bu geçici kanun hükümlerinden her hangi birinin değiştirilmesi veya kaldırılması Millî Birlik Komitesi üyelerinin beşte birinin teklifi üzerine beşte dördünün oyu ile mümkündür.

Teşkilâtı Esasiye Kanununun devlet şekli Cumhuriyet olduğu hakkındaki birinci maddesinde değişiklik yapılması hiçbir suretle teklif dahi edilemez.

Madde : 25 — Millî Birlik Komitesince çıkarılan geçici kanunlar, yeni Anayasaya göre kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisince kaldırılmadıkça yürürlükte kalır.

Madde : 26 — Bu Kanun, 27 Mayıs 1960 tarihinden itibaren yürürlüktedir,

Millî Birlik Komitesinde ve Bakanlar Kurulunca 27 Mayıs 1960 gününden başlayarak bu geçici Kanunun yayınlığı tarihine kadar çıkarılmış olan kararnameler ve alınmış olan karar ve tedbirler muteber ve mer'idir.

Madde : 27 — Bu Kanunu Millî Birlik Komitesi yürütür. 12 haziran 1960.

Şehitlerimize

Sizler için biri İstanbul'da, diğeri Ankara'da olmak üzere iki tören yapıldı. Mübarek tabutlarınızın arkasından binlerce döviz taşındı. Bunlardan birinde; şehitlerimize imreniyoruz deniyordu. İnanın kutsal ölümler, bu ifade hepimizin düşüncesi ve ifadesiydi, Ne mutlu size ki, Atatürke ve bütün Türk Milletine çok yakınsınız, hatta içimizdesiniz. 31 Mayıs 1960 tarihli Cumhuriyet Gazetesinin Hemenalına, hem mihına sütununda «Evet, Ölmemiş» başlıklı yazısı ile Cevat Fehmi Başkut, Atatürk'ün ölmezliği hakkında aşağıdaki yazıyı yazarken siz de ölmemiş olarak kalacaksınız buna inanın;

* * *

Evet, Ölmemiş

Son senelerde kaç defa aklımdan geçti ve kaç defa kendi kendime aynı şeyi söyledim :

— Atatürk ölmemeliydi.

Şimdi Ondan başka öldükten sonra dahi bu kadar çok yaşamakta olan bir başka büyük adam bulunmadığını düşünüyorum ve bu sözün beyhudeliğini anlıyorum.

Onun ölümünden sonra «Atatürk ölmedi» diyenler bile eminim hakikatın tâ kendisini ifâde ettiklerini bilemiyorlardı,

28 Nisan'da İstanbul Üniversitesi önünde toprağa düşen gençler ölürken Onun adını tekrarladılar.

O tarihten sonra her metrekaresi polis ve jandarma ile doldurulan Ankara caddelerinde cop ve gaz bombası yağmuru altında «Hürriyet» diye bağırانların kafasında yalnız O vardı.

Bugün bir devri kapayıp yeni bir devir açan Ordunun Başkumandanı Onun sözlerini tekrarlıyor, Onun büstü yanında resimler çıkarıyor.

Hep Onun adını söyleyerek, hep Onun cesareti ve yılmazlığı, daha mühimmi her tarafta Onun ülküsü, Onun fikirleri, Onun ruhu... Saçırsınız bir Atatürk bin, on bin yüz bin Atatürk oldu

Adı vatan kelimesi ile o derece karıştı ki artık bu topraklar üstünde bu Bayrak buldukça Onun da yaşayacağına ve bu yurdu koruyacağına şüphe yok.

Böyle bir adama öldü demeye insanın dili nasıl varır ve buna kim inanır?

10 uncu yıl nutkunun sonunda :

— Ne mutlu Türküm diyene! Cümlesini haykırmıştı.

Şimdi bu cümleyi tamamlamanın yeni bir vesilesi ile karşı karşıyayız :

— Ne mutlu Atatürk gibi bir evlât yetiştirmiş olan büyük Millete!

Cevat Fehmi Başkut

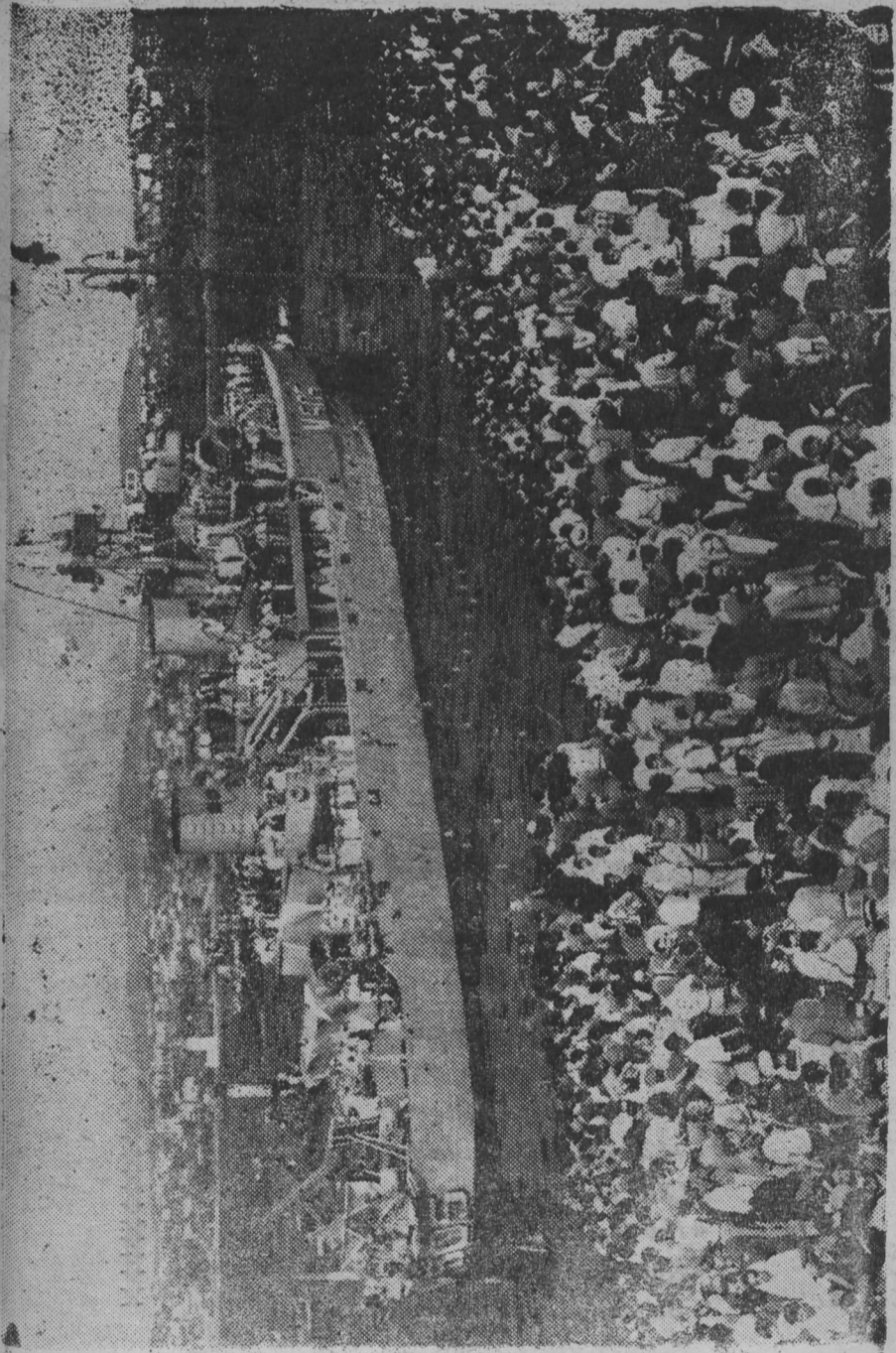

Şehitlerimiz; Onlara imrenenlerin elleri üzerinde...

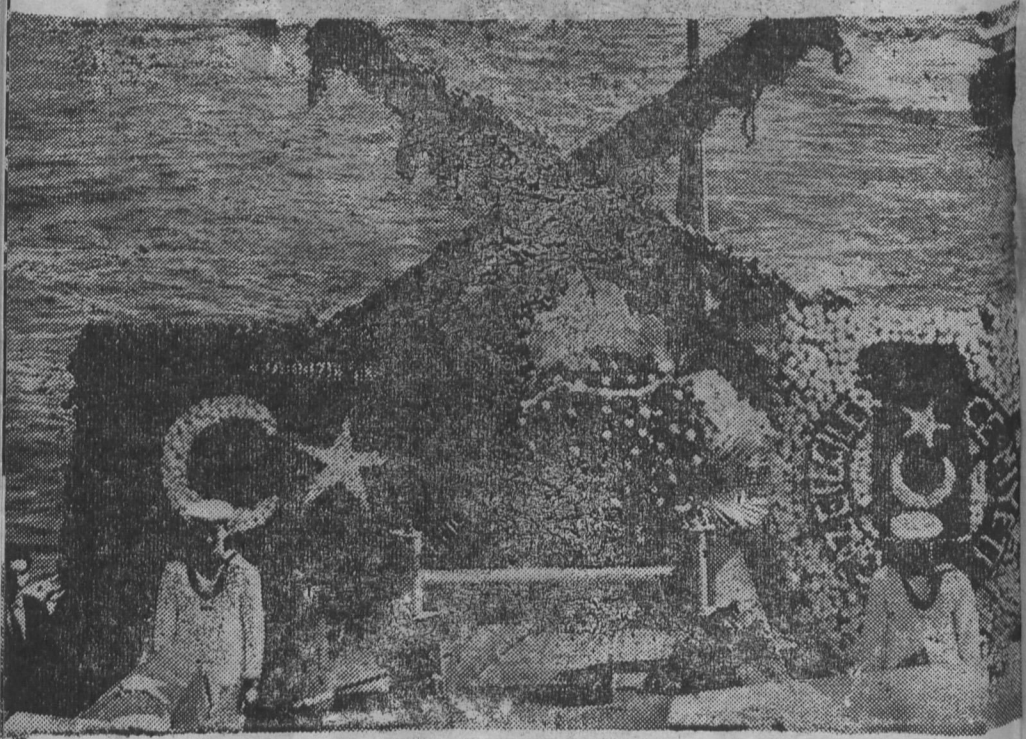
Onlara hem imrendik hem ağladık

Şehitlerimiz Atalarına kavuşmak için Deniz kuvvetlerine zaman zaman **Ez man.**

Şehitlerimize konulan binlerce çelenklerden biri

«Türk Gençliği korkmam diyor,
«Etrafımı yıkmam diyor,
«Şanı büyük Gençliğimiz
«Hak yolundan çıkmam diyor.
«Olur mu böyle olur mu?
«Kardeş kardeşi vurur mu?
«Kahrolası diktatörler,
«Bu dünya size kalır mı?...»

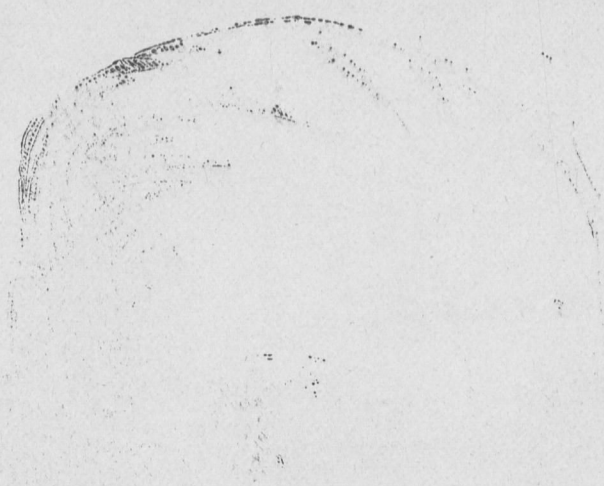

(Atatürk 1881 — 1938)

HAKİMİYET BİLÂKAYDUŞART MİLLETİNDİR

İdare usulü, halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil idare etmesi esasına müstenittir. 30/1/1921

Türkiye
Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemâl

3/1

ULB Halle
000 487 627

*Hürriyet savaşının devam ettiği günlerde elden ele
dolaşan imzasız şiir*

DİKTATÖR

Mazlumların abına kulağını tıkayan
Kudretini, zulmünün şiddetinde arayan
Nice diktatörlerin tarih oldu mezarı.
Ey bugünün, karpıçte, viski için Sezar'ı...
"İkbalinin yıldızı söndü artık ebedi."
Verilen onbir şehit ölürken böyle dedi.
Çiğnediğin hakları gevele, tükür, kus
Her köle zannettiğin şimdi artık BURUTÜS...
Hançerini sıyırdı öldürmek için kindan,
Kaç: saklan.. intihar et bu imanlı akından.
Hürriyet aşığıdır BAĞDAD'ı ANIT-KABİR,
Taşına yüz sürmeye koşuyor, zengin, fakir.
Orda yatan ULU'nun kükrer sesi derinden:
"Hakkımı helâl etmem, atılmazsa yerinden
Milletin namusunu, hürriyetini satan
Sonra da bu keyifle viskiye soda katan
Kadillaklı, saraylı, beş metresli DİKTATÖR.
Milletime küfreden çatlak sesli DİKTATÖR.."

* * *

Neron, Kadim ROMA'nın mermer saraylarında
Korkunç zevkler uğruna, fener alaylarında
Köleleri, acıkan arslanlara atardı.
Deliydi, bu dünyada zulüm için yaşardı..
Fakat, sen ey diktatör, sana velî (I) dediler,
Kerametine kanıp mucize beklediler.
Çıkardığın kanunla Gazete'den başladın,
Yetmişbeş lik YALMAN'ı bu kazanda haşladın.
Vatanında geziye çıkan BAŞ'ın önüne
Manialar çıkarıp, taş attın İNÖNÜ'ne
Konuşan muhalifi millet vekâletinden
Iskat için çalıştın.. nefretinden, kininden
Bir karre azalmadı, DİKTATÖR'dün nihayet
Radyodan kusuyordun: tehdit, küfür hakaret...
Son bulmadı yaptığın mezalim ey DİKTATÖR
Cahil olan haykırdı, sustu alim; DİKTATÖR
Fakat sonu gelmişti, milletçe, bu gidişin
Hesabını istemek günü geldi her işin.

On binlerce hançere Hürriyetin adını
Haykırdı Beyazıtta, oğlu, kızı, kadını.
Bu gürleyiş ürküttü Dikkatör'ü yerinden,
Şuursuzca bir emir çıkararak boş yerinden.
Şımarık polisler'i sevk etti mahalline,
Vurmakta selâhiyet verdi işin halline.
İlk bahar sabahı Cop, Tabanca işledi,
Gençlik Hürriyet için yumrukladı, dişledi
On bir körpe şehidin mezarını kazdılar,
Beyazıt meydanında altın sayfa yazdılar.

***

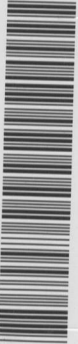
Şimdi sıra senindir, Ey Katiller Reisi.,
Ölümlerden ölüm seç hangislyse iyisi,
HİLLER denen divane senden akıllı çıktı.
Cesedinde içtiği zehrin rengi açtı.
Milletine Hürriyet nimetini sunmayan,
Zalimin âkibeti intihardır çok zaman
MUSSOLİNİ şaşkıını susadı eceline
Kendisi ölemeden düştü millet eline
Bilenmiş intikamla üstüne yürüdüler.
Bacaklarından tutup yerlerde sürüdüler.
Ölmekle kurtulmadı. komadılar peşini
Baş aşağı astılar onun çıplak leşini.
NURİ SAİTLE, FAYSAL senin yakın dostundu
Diktatörlük sevdası aynı kaderi sundu.
Makinalı tüfekler nazik bedenlerinde
Kanlı delikler açtı, çünkü binbir yerinde,
Üç gün evvel SİGMAN - Rİ millete eğdi boyun
Kendisini bir çoban, milleti de bir Koyun
Sürüsü zannetmenin hatasına düşünce,
Ölümünü kendisi hazırlamıştı bence.

***

Artık zamanımızda, zulmün zaferi yoktur
Milletlerin miğdesi DİKTATÖRLÜĞE toktur.

04SA 1223

3/1

ULB Halle
000 487 627

125 inci sahifenin ilk satırlarındaki tertip hatası a-
şağıdaki şekilde düzeltilir.

Kurmay Binbaşı ŞEFİK SOYUYÜCE: 1924 de Sivas'-
ta doğmuştur. Evli olup üç çocuğu vardır.

Kurmay Binbaşı ORHAN ERKANLI: 1924 de Kırş-
ehir'de doğmuştur. Evli ve iki çocuk sahibidir.

(Atatürk 1881 — 1938)

HAKİMİYET BİLÂKAYDUŞART MİLLETİNDİR

İdare usulü, halkın mukadderatını bizzat ve bilfiil
idare etmesi esasına müstenittir. 30/1/1921

Türkiye
Büyük Millet Meclisi Reisi
Mustafa Kemâl

On binlerce haççere Hürriyet

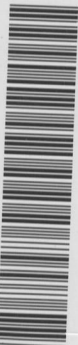
... seç nangislyse iyisi,
HİTLER denen divane senden akıllı çıktı.
Cesedinde içtiği zehrin rengi açıldı.
Milletine Hürriyet nimetini sunmayan,
Zalimin âkibeti intihardır çok zaman
MUSSOLİNİ şaşkınlı susadı eceline
Kendisi ölemeden düştü millet eline
Bilenmiş intikamla üstüne yürüdüler.
Bacaklarından tutup yerlerde sürüdüler.
Ölmekle kurtulmadı. komadılar peşini
Baş aşağı astılar onun çıplak leşini.
NURİ SAİTLE, FAYSAL senin yakın dostundu
Diktatörlük sevdası aynı kaderi sundu.
Makinalı tüfekler nazik bedenlerinde
Kanlı delikler açtı, çünkü binbir yerinde,
Üç gün evvel SİGMAN - Rİ millete eğdi boyunu
Kendisini bir çoban, milleti de bir Koyun
Sürüsü zannetmenin hatasına düşünce,
Ölümünü kendisi hazırlamıştı bence.

**

Artık zamanımızda, zulmün zaferi yoktur
Milletlerin miğdesi DİKTATÖRLÜĞE toktur.

04SA 1223

3/1

ULB Halle
000 487 627

04SA 1223

Günaydın Hürriyet...

Dünyaların düşüncesinde
Yaşamağa karşı muradın.
Öyle bir özlemsin ki, anlatılmaz.
Söylenir durur nefes alışlarla
Türküler içinde adın.

Bulanır tepeler, dağlar, ovalar
Bulanır Şehirler, köyler, yollar, insanlar
Sensiz Hürriyet...

Yürüdük, durduk, söz, ettik senceleyin
Kulakların en incesi işimizde,
İşimizde, Dillerin kaya gibi sertti vardı
Şarkılar manasından büyük
Başında, sonunda seni anardı
Hürriyet...

Uyur, uyanır hayat her yerde,
Mutlaka aynidir öbür ucta da halin.
O kadar çok, o kadar büyüktü ki; vebalin.
Çekemez oldu omuzlar Hürriyet!...

Deli mi, çocuk mu, hiç mi, olmalı senin için
Senin için, kan mı koklamalıydık!..
Hiç biri büyüklüğünce değil,
Yoksa senin için sensiz mi kalmalıydık!..
Olmaz ki Hürriyet...

Sabırdan öteye kalmıştı yaşamamız,
Bahar sabahlarıyla geldin Merhaba!..
Türküler içindesin gene, gülen türküler
Bayramın, sevincin bize
Şimdi vebalini çeksin Dünküler...

Osman Turgut Pamirli

Fiati : (5) Liradır.

